

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ & ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ & ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Επίδραση της Συμβολαιακής Γεωργίας στην Χρηματοοικονομική Διοίκηση των
Επιχειρήσεων Τροφίμων**

Ιωάννης Γκανάς

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Παναγιώτης Αρτίκης, Καθηγητής ΠΑ.ΠΕΙ. (επιβλέπων)
Κ. Ηλιόπουλος, Αναπληρωτής Ερευνητής ΙΝ.ΑΓΡ.Ο.Κ.
Ε. Κλωνάρης, Επίκ. Καθηγητής ΓΠΑ

Αθήνα, Νοέμβριος 2015

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ & ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ & ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Επίδραση της Συμβολαιακής Γεωργίας στην Χρηματοοικονομική Διοίκηση των
Επιχειρήσεων Τροφίμων**

Ιωάννης Γκανάς

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Παναγιώτης Αρτίκης, Καθηγητής ΠΑ.ΠΕΙ. (επιβλέπων)
Κ. Ηλιόπουλος, Αναπληρωτής Ερευνητής ΙΝ.ΑΓΡ.Ο.Κ.
Ε. Κλωνάρης, Επίκ. Καθηγητής ΓΠΑ

Αθήνα, Νοέμβριος 2015

Ευχαριστίες

Με την ευκαιρία που μου δίνετε στη παρούσα τελική εργασία, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον καθηγητή κ. Παναγιώτη Αρτίκη για την ευκαιρία που μου έδωσε και την εμπιστοσύνη που έδειξε στο πρόσωπο μου αναθέτοντας μου την παρούσα μελέτη. Η επαγγελματική και μεθοδική καθοδήγηση του αποτέλεσε πηγή έμπνευσης και κινήτρου για την επιτυχή περάτωση της.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Ζαχαρή Ιωάννη και κα. Αθανασοπούλου Μαρία, στελέχη της Συμβολαιακής Τραπεζικής για την αμέριστη βοήθεια τους τόσο σε τεχνικό υλικό όσο και σε θεωρητικό, καθώς και για τον χρόνο που αφιέρωσαν βοηθώντας στην εμπεριστατωμένη ολοκλήρωση της έρευνάς μου. Επιπρόσθετα, θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στον κ. Χρηστίδη Ευστράτιο, στέλεχος της εταιρείας Μισσιριάν για τις πολύ εύστοχες και γεμάτες νόημα πληροφορίες που τόσο απλόχερα μου πρόσφερε, καθώς και τον κ. Μιχαηλίδη Αναστάσιο, επίκουρο καθηγητή του Γεωπονικού Τμήματος του ΑΠΘ.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω τεράστια ευγνωμοσύνη, απέραντο θαυμασμό και ένα μεγάλο ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ στην οικογένεια μου, για την υπομονή, την κατανόηση και την ευαισθησία που έδειξαν στα δυο αυτά χρόνια των μεταπτυχιακών σπουδών μου. Χωρίς την βοήθεια και συμπαράσταση τους η περάτωση των σπουδών αυτών δεν θα είχε ολοκληρωθεί.

Περίληψη

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να μελετήσει και να αναλύσει όλους εκείνους τους παράγοντες που αφορούν και επηρεάζουν την χρηματοοικονομική λειτουργία μιας επιχείρησης, που ανήκει στον κλάδο των τροφίμων, μέσα από τα χρηματοδοτικά εργαλεία που προσφέρουν τα προγράμματα συμβολαιακής γεωργίας. Όροι, όπως ταμειακά διαθέσιμα, ρευστότητα, ανάπτυξη, ενίσχυση χρηματοοικονομικής διοίκησης, χρηματοδοτικός προγραμματισμός, μεταβολή αξίας της επιχείρησης και γενικότερα οφέλη αυτής θα αναλυθούν και θα αξιολογηθούν.

Η παρούσα εργασία έχει την ακόλουθη διάρθρωση, πρώτα γίνεται αναφορά στη συμβολαιακή γεωργία, παρατίθενται ορισμοί και έννοιες σχετικά με αυτή, γίνεται μια αναφορά στην παγκόσμια βιβλιογραφία, ενώ στην συνέχεια αναφέρονται η ιστορία της συμβολαιακής γεωργίας στη Ελλάδα και μερικές περιπτώσεις επιχειρήσεων που την έχουν υιοθετήσει.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά για τα προγράμματα συμβολαιακής γεωργίας που έχει αναλάβει η Τράπεζα Πειραιώς, δίνονται μεγέθη και νούμερα αυτής, ενώ αναφέρονται και περιπτώσεις άλλων τραπεζών. Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στον καπνό και την επίδραση που είχε και έχει για την οικονομία και την κοινωνία της Ελλάδος, ενώ αναφέρονται και τα μεγέθη και η πορεία της εταιρείας Μισσιριάν Α.Ε., που είναι από τις εταιρείες ηγέτες στον κλάδο του καπνού της Ελλάδας.

Τέλος παρατίθενται κάποια νούμερα και αριθμοδείκτες χρηματοοικονομικού ενδιαφέροντος για την εν' λόγω εταιρεία και γίνεται μια ποιοτική ανάλυση αυτών.

Λέξεις-κλειδιά

Συμβολαιακή γεωργία, Τράπεζα Πειραιώς, Καπνός, Μισσιριάν Α.Ε., Χρηματοοικονομική Ανάλυση

Abstract

Title : Effect of Contract Farming in Financial Management of the Food Companies

The purpose of this thesis is to study and to analyze all the factors that have a major impact on the financial management of the food and beverages corporations in Greece, through the assistance of the contract farming and its utilities. Terms like cash resources, cash flow, growth and development, financial management, financial planning, value of business and other benefits are some of the aspects that will be analyzed and evaluated.

This thesis has the following structure: first there is a reference to the contract farming term and a presentation of some of its global trends and definitions, while the history and the present status of the contract farming in Greece are being analyzed.

Following, some details on the Piraeus Bank contract farming project and their benefits for the contractors are stated. Next, there is a reference to the history and the social-economic impact of the tobacco in Greece and an analysis of the Missirian S.A. company's history and financial activity.

Last but not least, some financial indexes for this company are being analyzed and evaluated, with a conclusion to a report on how these indexes are affected by Piraeus Bank contract farming program.

Keyword

Contract farming, Piraeus Bank, Tobacco, Missiran S.A., Financial Analysis

Ευρετήριο Διαγραμμάτων

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1 - ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΗΣ ΒΑΣΗΣ - ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	80
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2- ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΗΣ ΒΑΣΗΣ – ΠΑΘΗΤΙΚΟ	81
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3- ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΑΣΕΩΝ – ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	81
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4 - ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΑΣΕΩΝ – ΠΑΘΗΤΙΚΟ	82
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5 - ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΧΡΗΣΕΩΝ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΗΣ ΒΑΣΗΣ	85
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6 - ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	88
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7 - ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΚΕΡΔΟΥΣ.....	89
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8 - ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ.....	91
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9 - ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	92
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10 - ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ	93
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11 - ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΑΝΕΙΑΚΗΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ	94
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 12 - ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΗΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΤΟΚΩΝ.....	95
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 13 - ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΗΣ ΠΑΓΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	97
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 14 - ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	98

Ευρετήριο Πινάκων

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 - ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΗΣ ΒΑΣΗΣ	78
ΠΙΝΑΚΑΣ 2 - ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ – ΤΑΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ	80
ΠΙΝΑΚΑΣ 3 - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΗΣ ΒΑΣΗΣ	84
ΠΙΝΑΚΑΣ 4 - ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΡΗΣΗΣ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΑΣΗΣ ΔΕΙΚΤΩΝ	85
ΠΙΝΑΚΑΣ 5- ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	88
ΠΙΝΑΚΑΣ 6 - ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΚΕΡΔΟΥΣ	89
ΠΙΝΑΚΑΣ 7 - ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ.....	90
ΠΙΝΑΚΑΣ 8 - ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	92
ΠΙΝΑΚΑΣ 9 -ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ	93
ΠΙΝΑΚΑΣ 10 - ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΑΝΕΙΑΚΗΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ.....	94
ΠΙΝΑΚΑΣ 11 - ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΤΟΚΩΝ	95
ΠΙΝΑΚΑΣ 12 - ΠΑΓΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	96
ΠΙΝΑΚΑΣ 13 - ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	98
ΠΙΝΑΚΑΣ 14- ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	111
ΠΙΝΑΚΑΣ 15 - ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΜΙΣΣΙΡΙΑΝ Α.Ε.....	116
ΠΙΝΑΚΑΣ 16 - ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΗΣ ΒΑΣΗΣ	118
ΠΙΝΑΚΑΣ 17 - ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ – ΤΑΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ	120

ΠΙΝΑΚΑΣ 18 - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ.....	121
ΠΙΝΑΚΑΣ 19 - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΗΣ ΒΑΣΗΣ	122
ΠΙΝΑΚΑΣ 20 - ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΡΗΣΗΣ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΑΣΗΣ ΔΕΙΚΤΩΝ	123
ΠΙΝΑΚΑΣ 21 - ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ.....	124

Περιεχόμενα

1	Εισαγωγή.....	1
2	Συμβολαιακή Γεωργία.....	3
2.1	Κλάδος Τροφίμων και Ποτών στην Ελλάδα.....	3
2.2	Ορισμός και έννοιες σχετικά με τη Συμβολαιακή Γεωργία.....	5
2.3	Ιστορία της Συμβολαιακής Γεωργίας.....	6
3	Αναφορές και Διεθνής Βιβλιογραφία.....	8
3.1	Μοντέλα Συμβολαιακής Γεωργίας.....	8
3.1.1	Συγκεντρωτικό μοντέλο.....	8
3.1.2	Μοντέλο πυρήνα περιουσίας.....	9
3.1.3	Πολυμερές μοντέλο.....	9
3.1.4	Άτυπο μοντέλο.....	9
3.1.5	Ενδιάμεσο μοντέλο.....	10
3.2	Επιπτώσεις για τους παραγωγούς.....	10
3.3	Επιπτώσεις για τις επιχειρήσεις.....	12
3.3.1	Πλεονεκτήματα.....	13
3.3.2	Μειονεκτήματα.....	17
4	Συμβολαιακή Γεωργία στην Ελλάδα.....	21
4.1	Ο ρόλος της στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών.....	21
4.2	Συμβολή στον ελληνικό αγροτοδιατροφικό κλάδο.....	22
4.3	Εκσυγχρονισμός αγροτικού τομέα – Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης.....	24
4.4	Οι προβλέψεις για το μέλλον.....	26
4.5	Επίπτωση από το μονοπώλιο.....	27
4.6	Οι προϋποθέσεις για τη συμβολαιακή γεωργία.....	28
5	Επιχειρήσεις που εφαρμόζουν Συμβολαιακή Γεωργία.....	29

5.1	Επιχειρήσεις στην Ελλάδα	29
5.1.1	Tasty Foods-PepsiCo	29
5.1.2	Barilla.....	30
5.1.3	Amstel-Heineken	30
5.1.4	Μύθος Ζυθοποιία.....	31
5.1.5	Ελαΐς-Unilever	31
5.1.6	Phillip Morris	31
5.1.7	Μπάρμπα Στάθης A.B.E.E.....	32
5.2	Έρευνα για το μέγεθος και την είσοδο της Συμβολαιακής Γεωργίας.....	33
6	Συμβολαιακή Γεωργία και Τράπεζα Πειραιώς.....	34
6.1	Πως λειτουργεί.....	34
6.2	Οφέλη για παραγωγούς και επιχειρήσεις.....	35
6.3	Ανταγωνισμός	37
6.4	Μεγέθη της Συμβολαιακής Γεωργίας	37
6.5	Καινοτόμο τραπεζικό εργαλείο	38
6.6	Από τις επιδοτήσεις στην ανταγωνιστική δομή	39
6.7	Επικρίσεις.....	40
6.8	Συνεργασίες.....	41
7	Καπνός και καπνοβιομηχανίες στην Ελλάδα	42
7.1	Ιστορία καπνοβιομηχανίας.....	42
7.2	Ο καπνός εθνικό μας προϊόν	43
7.3	Αιχμή των εξαγωγών.....	44
7.4	Καλλιέργεια των αμερικανικού τύπου καπνών.....	45
7.5	Εξέλιξη της καπνοκαλλιέργειας στην Ελλάδα από το 1981 και μετά	46
7.6	Πλήρης αποδέσμευση	47

7.7	Ποιες ποικιλίες καλλιεργούνται σήμερα	47
7.8	Οικονομικά Στοιχεία	48
7.9	Αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις καπνίσματος.....	49
7.10	Συρρίκνωση του κλάδου του καπνού.....	50
7.10.1	Μέτρα από Ε.Ε.....	52
7.10.2	Αύξηση των λαθραίων προϊόντων καπνού	53
7.10.3	Υποχώρηση εσόδων από την αύξηση των φόρων	54
7.11	Καπνός και Νέα ΚΑΠ (2014-2020).....	54
7.11.1	Εκτός ο καπνός από τη λίστα των 13 επιδοτούμενων	55
7.11.2	Μείωση 6% στις τιμές των δικαιωμάτων ανά έτος για μια πενταετία.....	55
8	Μισσιριάν Α.Ε.....	57
8.1	Ιστορία.....	57
8.2	Εγκαταστάσεις	57
8.3	Συμφωνία με Παπαστράτος	58
8.3.1	Τριετές σύμφωνο συνεργασίας με την Παπαστράτος.....	59
8.3.2	Τα καπνά βασικό εξαγωγίμο ελληνικό προϊόν	59
8.4	Συμβολαιακή Γεωργία	60
9	Χρηματοοικονομική Ανάλυση Μισσιριάν Α.Ε.....	62
9.1	Γενικά.....	62
9.2	Διαστρωματική ή κάθετη ανάλυση	65
9.3	Στατιστική Ανάλυση	68
9.4	Κριτική Διερεύνηση Αριθμοδεικτών	69
9.4.1	Αριθμοδείκτες Ρευστότητας	70
9.4.2	Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας	71
9.4.3	Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας	72

9.4.4	Αριθμοδείκτες Διάρθρωσης Κεφαλαίων και Βιωσιμότητας	73
9.4.5	Αριθμοδείκτες Παγιοποίησης Περιουσίας.....	74
9.4.6	Αριθμοδείκτες Χρηματοδότησης Ενεργητικού	74
9.4.7	Αριθμοδείκτες Επενδύσεων	74
9.5	Εξαγωγή Συμπερασμάτων.....	75
9.6	Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων	76
9.6.1	Ανάλυση Ισολογισμών.....	76
9.6.2	Ανάλυση καταστάσεων χρήσης.....	82
9.6.3	Ανάλυση Αριθμοδεικτών.....	86
9.7	Προσωπικές Συνέντευξης	98
9.7.1	Τράπεζα Πειραιώς.....	98
9.7.2	Εταιρεία Μισσιριάν	99
10	Συμπεράσματα	101
11	Παράρτημα.....	102
11.1	Αντιμετώπιση του επιχειρηματικού ρίσκου.....	102
11.2	Συνεργασίες Τράπεζας Πειραιώς.....	106
11.3	Οι προβλέψεις της νέας ΚΑΠ	111
11.3.1	Αντικίνητρα στους μικρούς	113
11.3.2	Επιδότηση καινοτομίας.....	114
11.4	Ισολογισμοί Μισσιριάν Α.Ε.....	115
11.5	Ισολογισμοί – Ανάλυση κοινής βάσης.....	117
11.6	Ισολογισμοί – Τάση δεικτών.....	118
11.7	Αποτελέσματα Χρήσης	120
11.8	Αποτελέσματα Χρήσης – Ανάλυση κοινής βάσης.....	121
11.9	Κατάσταση Χρήσης – Ανάλυση τάσης δεικτών	122

11.10	Αριθμοδείκτες.....	123
12	Αναφορές.....	125
12.1	Ηλεκτρονικά Άρθρα.....	125
12.2	Πτυχιακές Εργασίες.....	127
12.3	Ξένη Βιβλιογραφία και Ηλεκτρονικά Άρθρα.....	127
12.4	Άλλες Πηγές.....	129

1 Εισαγωγή

Η εικόνα φαντάζει λίγο πολύ κοινή σε όλους τους Έλληνες γεωργούς, ξεκινά η καλλιεργητική περίοδος και μαζί έρχονται οι ίδιοι κάθε χρόνο προβληματισμοί. Ερωτήματα σχετικά με την χρηματοοικονομική τους ροή και επάρκεια για την αναγκαία αγορά εφοδίων, σπόρων, φαρμάκων και λιπασμάτων είναι κάποια από ερωτήματα τα οποία ανακύπτουν με την έναρξη των καλλιεργειών. Επιπλέον, όταν οι παραγωγοί φτάσουν στο χρονικό σημείο της συγκομιδής, τότε αυξάνονται και οι ανησυχίες τους σχετικά με το αν θα καταφέρουν να διαθέσουν τη σοδειά τους, σε ποια τιμή και αν θα πληρωθούν άμεσα. Τα ερωτήματα και προβληματισμοί αυτοί είναι διαχρονικοί και συνεχίζουν να απασχολούν τους καλλιεργητές όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Αντίστοιχοι προβληματισμοί απασχολούν και την ηγεσία των μεταποιητικών μονάδων του αγροτοδιατροφικού κλάδου. Οι επιχειρήσεις του κλάδου της γεωργίας και των τροφίμων απειλούνται με άλλους κινδύνους, οι οποίοι είναι άμεσα συνυφασμένοι με παραγωγή και αφορούν το αν θα μπορέσουν να αποκτήσουν πρόσβαση στις πρώτες ύλες τις οποίες χρειάζονται για να λειτουργήσουν κανονικά. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να ανησυχούν για τους διαθέσιμους οικονομικούς πόρους των εταιρειών τους, τις ταμειακές ροές αυτών, την ποιότητα των προϊόντων που θα αποκτήσουν από τους παραγωγούς και την τιμή αγοράς των πρώτων υλών. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να διασφαλίσουν επομένως την απαραίτητη σε όγκο και ποιότητα σοδειά για να μπορέσει να λειτουργήσουν ικανοποιητικά, θα πρέπει να αγοράσουν σε τιμές που θα εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητα τους, ενώ παράλληλα θα πρέπει να εξυπηρετήσουν όλες τις συμφωνημένες παραγγελίες στους πελάτες τους.

Όλα τα παραπάνω είναι μερικά μόνο από τα ερωτήματα τα οποία απασχολούν τόσο τους παραγωγούς όσο και τις επιχειρήσεις του κλάδου των τροφίμων, αλλά σίγουρα αποτελούν τους κυριότερους παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται άμεσα η βιωσιμότητα και η απρόσκοπτη λειτουργία των δραστηριοτήτων όλων των ενδιαφερομένων.

Στις μέρες μας αποτελεί κοινή παραδοχή ότι υπάρχει μεγάλη η ανάγκη για στήριξη, ανάπτυξη και εκσυγχρονισμό της ελληνικής γεωργίας, η οποία παραδοχή οδηγεί στο να αναπτυχθούν εργαλεία που θα συμβάλλουν στην καθιέρωσή του αγροτικού κεφαλαίου της χώρας ως ενός από τα

σημαντικότερα της ελληνικής οικονομίας. Ένα από αυτά τα εργαλεία είναι και η Συμβολαιακή Γεωργία – Κτηνοτροφία, που τα τελευταία χρόνια καθιερώνεται σαν μια από τις σημαντικότερες τάσεις της σύγχρονης αγροτικής παραγωγής σε παγκόσμιο επίπεδο.

2 Συμβολαιακή Γεωργία

2.1 Κλάδος Τροφίμων και Ποτών στην Ελλάδα

Αναμφισβήτητα, ο κλάδος των Τροφίμων και Ποτών συνιστά ένα από τους σημαντικότερους τομείς της μεταποιητικής βιομηχανίας τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση γενικότερα. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται σημαντικές εξελίξεις στον εν λόγω κλάδο που πηγάζουν κυρίως από τις δραματικές ανακατατάξεις στο παγκόσμιο σύστημα παραγωγής και εμπορίας γεωργικών προϊόντων, την παγκοσμιοποίηση των αγορών, την έντονη βιομηχανοποίηση της γεωργικής παραγωγής, τη μείωση έως και κατάργηση των επιδοτήσεων, των προγραμμάτων στήριξης του εισοδήματος και των τιμών των γεωργικών προϊόντων, καθώς και από τις ραγδαίες τεχνολογικές και δημογραφικές αλλαγές.

Μερικές από τις σημαντικότερες εξελίξεις είναι η έντονη τμηματοποίηση της αγοράς, οι ανταγωνιστικές πιέσεις για προστιθέμενη αξία στα προϊόντα, η ανάγκη για συγχώνευση επιπέδων της αλυσίδας παραγωγής και εμπορίας Τροφίμων και Ποτών, η αναγκαιότητα της δημιουργίας στρατηγικών συμμαχιών - ως κύριο μέσο επιβίωσης και επιτυχίας, η υψηλή εταιρική υπευθυνότητα και η ανάγκη για μείωση του κόστους συναλλαγής.

Παράλληλα, ο καταναλωτής είναι πλέον περισσότερο πληροφορημένος για την ταυτότητα του προϊόντος και του προμηθευτή και οι επιχειρήσεις, που ανταποκρίνονται δραστικά στις νέες απαιτήσεις για υπευθυνότητα, αποκτούν κοινωνικό κεφάλαιο και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Στην Ελλάδα, οι διανομείς τροφίμων είναι οι μεγάλοι νικητές της εφοδιαστικής αλυσίδας τροφίμων. Άλλωστε, οι 5 μεγαλύτερες εταιρίες λιανικού εμπορίου έχουν μερίδιο που ξεπερνάει το 50% του συνόλου της αγοράς. Στο άλλο άκρο της εφοδιαστικής αλυσίδας, ο πιο αδύναμος κρίκος είναι ο παραγωγός, η θέση του οποίου δυσχεραίνει ακόμα περισσότερο καθώς εντείνεται η μεγάλη ανισορροπία μεταξύ των μικρών παραγωγών και των μεγάλων λιανέμπορων, που συμμετέχουν στην αλυσίδα παραγωγής και εμπορίας τροφίμων.

Ο παραγωγός σήμερα μπορεί να αποκτήσει πρόσβαση στις αγορές μέσω διαφόρων καναλιών. Ένας τρόπος είναι μέσω της συνεργασίας του παραγωγού με τοπικό ηγέτη γνώμης-γεωργό. Ένας δεύτερος τρόπος είναι είτε απευθείας με κάποια μεταποιητική βιομηχανία, είτε μέσω ενός

χονδρέμπορου-εξαγωγέα. Ωστόσο, αυτοί οι τρόποι εμφανίζουν ως μειονεκτήματα για τον παραγωγό την ανισομερή κατανομή του ρίσκου και την πιθανή καιροσκοπική συμπεριφορά απέναντι του. Ένας τρίτος εναλλακτικός τρόπος είναι με τη βοήθεια των συλλογικών επιχειρηματικών δράσεων, όπως για παράδειγμα μέσω των συνεταιρισμών.

Η αξία των αγροτικών συνεταιρισμών έχει ίσως υποτιμηθεί στην Ελλάδα, ωστόσο σε παγκόσμιο επίπεδο δεν υπάρχει ούτε μία χώρα με αναπτυγμένο κλάδο Τροφίμων και Ποτών, στην οποία να μη δραστηριοποιούνται επιτυχημένοι γεωργικοί συνεταιρισμοί με σημαντικό ρόλο στην παραγωγή και εμπορία Τροφίμων και Ποτών. Είναι σημαντικό λοιπόν να επανεξεταστούν οι μηχανισμοί εκείνοι που θα βοηθήσουν τους συνεταιρισμούς να διαδραματίσουν έναν πιο ουσιαστικό ρόλο, όπως για παράδειγμα τη τόνωση της εξωστρέφειας, συντελώντας στην σύνδεση των γεωργών με τις αγορές.

Μελετώντας τους παραδοσιακούς γεωργικούς συνεταιρισμούς στην Ελλάδα, τα τελευταία 25 χρόνια, παρατηρείται ότι η ιδιόμορφη ιδιοκτησιακή τους δομή και η αναποτελεσματικότητα τους στη λήψη αποφάσεων δημιουργούν τεράστια δυσκολία στην προσέλκυση επενδυτικών κεφαλαίων. Επιπρόσθετα προβλήματα, που αφορούν στην πλειοψηφία των συνεταιρισμών, σχετίζονται με το μικρό μέγεθος τους, τα προβλήματα κεφαλαιοποίησης και συντονισμού, την έλλειψη επιχειρηματικής και συνεταιριστικής κουλτούρας, την χαμηλή εξωστρέφεια και τις πενιχρές αποδόσεις στον τομέα της συλλογικότητας.

Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, η βιωσιμότητα των συνεταιρισμών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα τους να υιοθετήσουν την κατάλληλη στρατηγική για να αξιοποιήσουν το συγκριτικό τους πλεονέκτημα. Η στρατηγική θα πρέπει να σχεδιαστεί με γνώμονα την τόνωση της ανταγωνιστικότητας. Εξετάζοντας την στρατηγική που εφαρμόζουν οι συνεταιρισμοί για την προώθηση των προϊόντων τους τα τελευταία χρόνια, βρέθηκε ότι η πλειοψηφία τους ακολουθεί κυρίως την στρατηγική του χαμηλού κόστους.

Επιπρόσθετα, ενδιαφέρονται κυρίως για τη δυνατότητα εξυπηρέτησης συγκεκριμένων γεωγραφικών περιοχών με προϊόντα χαμηλού κόστους και στην συνέχεια για την ανάπτυξη νέων προϊόντων. Αυτή η στάση τους σχετίζεται με την προτίμησή τους να μιμούνται τις επιχειρήσεις παρά να αναζητούν νέες πρακτικές ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας.

Πρόσφατες έρευνες στους γεωργικούς συνεταιρισμούς της Ελλάδας έδειξαν ότι η οργανωτική δομή τους είναι σημαντική για την αποδοτικότητα τους, αλλά ο ρόλος της έχει ίσως υπερεκτιμηθεί σε σύγκριση με τη σημασία της στρατηγικής που ακολουθεί ο συνεταιρισμός για την αύξηση της αποδοτικότητάς του.

Η απουσία ουσιαστικής οικονομικής βοήθειας των συναιτερισμών στους συμβαλλόμενους καλλιεργητές τους έχει κληθεί να το καλύψει η συμβολαιακή γεωργία. Στη χώρα μας η συμβολαιακή γεωργία περιλαμβάνει μια πλειάδα παραγόμενων προϊόντων, όπως ζάχαρη, τοματοπολτός, ζυμαρικά, κριθάρι ζυθοποιίας, όσπρια και λαχανικά. Πρόσφατα όμως κατέφτασε και η συστηματική της μορφή πολλά υποσχόμενη για τη βιωσιμότητα των μικρών και μεσαίων γεωργών, αλλά και των επιχειρήσεων. Στη χρυσή λίστα με τα νέα προγράμματα συμβολαιακής γεωργίας περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων, το σιτάρι, το λάδι, οι βρώσιμες ελιές, το γάλα, το κρασί, ο καπνός, το βαμβάκι, τα φρούτα και ορισμένα ενεργειακά φυτά όπως ο ηλιάνθος.

Αναμφισβήτητα, η συμβολαιακή γεωργία εξασφαλίζει πολλά πλεονεκτήματα για τον παραγωγό (περιορισμός του κινδύνου, δυνατότητα χρηματοδότησης), για την επιχείρηση (συμμετοχή και έλεγχος στην παραγωγική διαδικασία), για τον καταναλωτή (ποιότητα, ασφάλεια, τιμή), για το περιβάλλον και την υγεία των κατοίκων της υπαίθρου (ευαισθητοποίηση σε θέματα περιβάλλοντος και ασφάλειας των τροφίμων) και βέβαια για τις τοπικές οικονομίες (αυξημένες εισροές στην περιοχή).

Ωστόσο, αναφέρονται και ορισμένα μειονεκτήματα, κυρίως από τη μεριά των αγροτών, όπως η έλλειψη επιλογής, η ανισομερής κατανομή του ρίσκου και η έκθεση τους σε πιθανή καιροσκοπική συμπεριφορά, ενώ για τις επιχειρήσεις αναφέρονται η δέσμευση/εξάρτηση που έχουν με συγκεκριμένους παραγωγούς ή ομάδες αυτών, με ότι καλό ή κακό αυτό συνεπάγεται.

2.2 Ορισμός και έννοιες σχετικά με τη Συμβολαιακή Γεωργία

Συμβολαιακή γεωργία είναι η παραγωγή αγροτικών προϊόντων, η οποία στηρίζεται στην υπογραφή ενός δεσμευτικού συμβολαίου ή σύμβασης ή συμφωνητικού το οποίο προσδιορίζει τις υποχρεώσεις τόσο των αγοραστών όσο και των παραγωγών των προϊόντων. Όλοι οι εμπλεκόμενοι με την παραγωγική διαδικασία, δηλαδή από τον αγρότη, το μεταποιητή και τον αγοραστή του τελικού προϊόντος, συνδέονται μεταξύ τους μέσω συμβολαίων.

Ο όρος της συμβολαιακής γεωργίας περιλαμβάνει την αγροτική παραγωγή, η οποία παράγεται στη βάση μιας συμφωνίας μεταξύ του παραγωγού και του αγοραστή. Μερικές φορές η συμφωνία αυτή μπορεί να συμπεριλαμβάνει την απαίτηση από μεριάς του αγοραστή για την ποσότητα των παραγόμενων προϊόντων που αυτός θα απορροφήσει, την τιμή αγοράς, καθώς και την ημερομηνία παράδοσης. Η πιο απλή και κοινή μορφή των συμβολαίων αφορούν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες πραγματοποιείται η παραγωγή και τον τρόπο με τον οποίο η σοδειά θα παραδοθεί στις εγκαταστάσεις του αγοραστή.

Ο παραγωγός δεσμεύεται να παραδώσει τη προσυμφωνημένη ποσότητα και ποιότητα της παραγωγής του, με βάση τη συμφωνία που έχει περιγραφεί στο συμβόλαιο, ενώ από τη μεριά του ο αγοραστής – συνήθως μια εταιρεία του κλάδου – δεσμεύεται να αγοράσει το προϊόν σε μια τιμή όπου έχει προσυμφωνηθεί αρκετό καιρό πριν, πιθανόν και πριν την έναρξη των καλλιεργειών.

Σε ορισμένες περιπτώσεις και ανάλογα με το τι έχει συμφωνηθεί, ο αγοραστής αναλαμβάνει να παρέχει στον παραγωγό διάφορα εφόδια και εργαλεία, τα οποία θα βοηθήσουν τον παραγωγό για ολόκληρο το διάστημα της καλλιέργειας. Για παράδειγμα, ο αγοραστής της σοδειάς μπορεί να παρέχει εφόδια για την προετοιμασία της καλλιέργειας και την παραγωγή της, να παρέχει συμβουλές για την σωστή και ασφαλή παραγωγή, ακόμα και να παρέχει υπηρεσίες μεταφοράς των παραγόμενων προϊόντων στις εγκαταστάσεις του.

Η συμβολαιακή γεωργία μπορεί να εφαρμοστεί σε πλειάδα αγροτοδιατροφικών προϊόντων αν και στις αναπτυσσόμενες οικονομίες και χώρες είναι πιο σπάνιο ο όρος αυτός να χρησιμοποιείται σε ότι έχει να κάνει με παραγωγή απλών καθημερινών προϊόντων, όπως είναι το σιτάρι, το ρύζι ή το καλαμπόκι.

2.3 Ιστορία της Συμβολαιακής Γεωργίας

Η συμβολαιακή γεωργία προέκυψε ως απάντηση σε δυο μεγάλες προκλήσεις. Πρώτον, την ανάγκη των παραγωγών να διασφαλίζουν ένα εγγυημένο εισόδημα και δεύτερον, την επιθυμία των βιομηχανιών του αγροτοδιατροφικού τομέα να έχουν εγγυημένη πρόσβαση σε προϊόντα διασφαλισμένης ποσότητας και ποιότητας.

Η έννοια της συμβολαιακής γεωργίας έχει τις ρίζες της αρκετές εκατονταετίες πίσω, αλλά με τη σημερινή της μορφή έχει ξεκινήσει από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Ο θεσμός αυτός ξεκίνησε σαν μια βασική λειτουργική αρχή μεταξύ των γερμανικών συνεταιρισμών και των μελών τους στα τέλη του 19^{ου} αιώνα.

Η πραγματοποίηση τέτοιου είδους συμφωνιών μεταξύ αγροτών και μεταποιητικών μονάδων επεκτάθηκε στις βιομηχανικές χώρες της Βόρειας Αμερικής και της Δυτικής Ευρώπης, κυρίως σε ότι αφορά στην παραγωγή και επεξεργασία λαχανικών και φρούτων, ενώ κατά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα η συμβολαιακή γεωργία είχε παρουσία στην εκτροφή πουλερικών κι αργότερα στην εκτροφή χοίρων.

Σήμερα η συμβολαιακή γεωργία δεσπόζει στον αγροτοδιατροφικό κλάδο. Ενδεικτικά να αναφέρουμε ότι στην Βραζιλία το 75% της παραγωγής πουλερικών είναι με συμβόλαια, ενώ στο Βιετνάμ το 90% της παραγωγής γαλακτοκομικών τελούν από το ίδιο καθεστώς. Τα ποσοστά της παραγωγής με συμβόλαια είναι ακόμη υψηλότερα όταν πρόκειται για εξαγωγίμα αγαθά όπως το κακάο, ο καφές, τα κάσιους, τα φρούτα και λαχανικά. Το ίδιο ισχύει και για βασικά διατροφικά προϊόντα όπως το σιτάρι και το ρύζι. Στο Βιετνάμ το 40% της παραγωγής ρυζιού καλλιεργείται υπό καθεστώς συμβάσεων με εταιρείες.

Στη χώρα μας, εδώ και πολλά χρόνια, λειτουργεί άτυπα αλλά είναι ακόμη περιορισμένη τόσο σε αριθμό καλλιεργούμενων φυτών όσο και σε καλλιεργούμενη έκταση και βέβαια αναφέρεται σε μικρό αριθμό προϊόντων.

3 Αναφορές και Διεθνής Βιβλιογραφία

3.1 Μοντέλα Συμβολαιακής Γεωργίας

Η Συμβολαιακή Γεωργία αντιπροσωπεύει μια σημαντική αλλαγή στην οργάνωση της γεωργικής παραγωγής τόσο στις αναπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ενσωματώνει τους αγρότες και τις αγροτικές οικογένειες στην ευρύτερη εθνική και την παγκόσμια οικονομία, με τον διαχωρισμό της ιδιοκτησίας της γης από την εξουσία για τη λήψη αποφάσεων χρήσης της γης, οι οποίες περιλαμβάνουν την καλλιέργεια, τη χρήση των χημικών προϊόντων (φυτοφάρμακα, ζιζανιοκτόνα, λιπάσματα) και τις αποφάσεις για τον χρόνο και τρόπο της συγκομιδής.

Με αυτόν τον τρόπο η διαχείριση της γης και κατ' επέκταση της καλλιέργειας, δεν ανήκει αποκλειστικά στους ιδιοκτήτες των εκμεταλλεύσεων και των φορέων εκμετάλλευσης. Το κύριο όφελος για τους αγρότες που έχουν κάποιο ενεργό συμβόλαιο καλλιέργειας είναι η μείωση του οικονομικού κινδύνου, ενώ οι ανάδοχοι εγγυώνται μια σταθερή πηγή προμήθειας, η οποία τους επιτρέπει να σχεδιάζουν επενδύσεις σε συστήματα επεξεργασίας μεγάλης κλίμακας.

Το μεγαλύτερο ίσως μειονέκτημα είναι ότι οι αγροτικές οικογένειες που έχουν συνάψει κάποιο συμβόλαιο καλλιέργειας, περιθωριοποιούνται όλο και περισσότερο, αφού χάνουν την εξουσία τους μιας και πλέον εξαρτώνται από τις εταιρείες του κλάδου για να τους παρέχουν οικονομικές εισροές και να διαμοιράζουν τεχνογνωσία. Η εξάπλωση της συμβολαιακής γεωργίας έχει επιταχύνει τη μείωση της γενετικής βάσης της γεωργίας των αναπτυγμένων χωρών, η οποία συνοδεύεται από την ανάπτυξη και την ευρεία χρήση νέων ποικιλιών. Ο αγρότης πουλάει τη δύναμη του εργατικού του δυναμικού αντί για κοτόπουλα, μήλα, φασόλια, παντζάρια και άλλα προϊόντα.

Σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία για τη συμβολαιακή γεωργία, υπάρχουν πέντε μοντέλα συμβολαιακής γεωργίας.

3.1.1 Συγκεντρωτικό μοντέλο

Το συγκεντρωτικό μοντέλο μπορεί να θεωρηθεί ως το κλασικό πρότυπο της συμβολαιακής γεωργίας, όπου μια μεταποιητική επιχείρηση ή βιομηχανία αγοράζει προϊόντα από ένα μεγάλο αριθμό αγροτών, μικρής ή μεγάλης δυναμικότητας. Σε αυτό το μοντέλο, υπάρχει αυστηρός

κάθετος συντονισμός, πράγμα που σημαίνει, ότι η ποιότητα ελέγχεται στενά και η ποσότητα καθορίζεται κατά την έναρξη της καλλιεργητικής περιόδου.

3.1.2 Μοντέλο πυρήνα περιουσίας

Το μοντέλο πυρήνα περιουσίας, είναι μια παραλλαγή του κεντρικού μοντέλου όπου ο ανάδοχος δεν συμβάλλεται μόνο με ανεξάρτητους αγρότες, αλλά διαθέτει και δικές του εγκαταστάσεις παραγωγής (ιδιόκτητες εκτάσεις). Συνήθως, η ίδια η εγκατάσταση χρησιμοποιείται για την εγγύηση απόδοσης για τη μονάδα επεξεργασίας, αλλά μερικές φορές χρησιμοποιείται αποκλειστικά και μόνο για σκοπούς έρευνας και ανάπτυξης νέων μεθόδων παραγωγής, συγκομιδής και επεξεργασίας.

3.1.3 Πολυμερές μοντέλο

Σύμφωνα με το πολυμερές μοντέλο, μια κοινοπραξία μεταξύ δημοσίου φορέα και ιδιωτικής εταιρείας συμβάλλεται με τους αγρότες. Επίσης, δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς παροχής πιστώσεων και υπηρεσιών επέκτασης μπορούν να είναι μέρος της συμφωνίας. Ως μέρος της διαδικασίας απελευθέρωσης στη δεκαετία του 1980 και 1990, πολλές κυβερνήσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες επένδυσαν ενεργά στη συμβολαιακή γεωργία μέσω κοινοπραξιών με ιδιωτικές εταιρείες.

3.1.4 Άτυπο μοντέλο

Το άτυπο μοντέλο χαρακτηρίζεται από μεμονωμένους επιχειρηματίες ή μικρές επιχειρήσεις συμβαλλόμενες ανεπίσημα με τους αγρότες σε εποχιακή βάση, ιδιαίτερα για τις καλλιέργειες, όπως τα φρέσκα φρούτα και λαχανικά. Οι καλλιέργειες που εντάσσονται σε αυτό τον τύπο της συμβολαιακής γεωργίας είναι εκείνες που κατά κύριο λόγο απαιτούν μικρό κόστος και μικρό χρόνο επεξεργασίας, όπως διαλογή, ταξινόμηση και συσκευασία.

Η επιτυχής εφαρμογή του μοντέλου αυτού εξαρτάται άμεσα από τη διαθεσιμότητα των υπηρεσιών υποστήριξης, η οποία, στις περισσότερες περιπτώσεις, είναι πιθανό να παρέχεται από κρατικούς φορείς.

3.1.5 Ενδιάμεσο μοντέλο

Σύμφωνα με το ενδιάμεσο μοντέλο υπάρχουν τουλάχιστον τρία μέρη για τη συμφωνία της συμβολαιακής γεωργίας. Μια επιχείρηση μπορεί να συνάψει συμφωνία με έναν διαμεσολαβητή (μεσάζοντα), ο οποίος στη συνέχεια αναλαμβάνει να συνάψει συμφωνίες με τους παραγωγούς. Στις περισσότερες των περιπτώσεων ο μεσάζοντας σε αυτό το μοντέλο είναι ένας μεγάλος συνεταιρισμός.

3.2 Επιπτώσεις για τους παραγωγούς

Σύμφωνα με τη παγκόσμια βιβλιογραφία, τα περισσότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι καλλιεργητές, οι οποίοι είναι ενταγμένοι σε κάποιο πρόγραμμα συμβολαιακής γεωργίας, μπορούν να συνοψιστούν στα εξής παρακάτω:

- Χειρισμός των στάνταρντ των ελέγχων κατά τις παραδόσεις. Εάν η παραγωγή υπερβαίνει κατά πολύ τις απαιτήσεις σε ποσότητα που από την αρχή έχει προγραμματίσει μια επιχείρηση μπορεί να οδηγήσει την επιχείρηση αυτή να ανεβάσει τον πήχη όσο αναφορά τα στάνταρντ της ποιότητας. Με τον τρόπο αυτό η επιχείρηση μπορεί να προμηθευτεί την απαραίτητη ποσότητα, σε προσυμφωνημένη χαμηλή τιμή και κορυφαίας ποιότητας της προκειμένου να απορρίψει την πλεονάζουσα παραγωγή.
- Κακή τεχνική βοήθεια. Τα περισσότερα συμβόλαια απαιτούν από τους παραγωγούς να ακολουθήσουν συγκεκριμένες τεχνικές συμβουλές που παρέχει η συμβαλλόμενη επιχείρηση, με ταυτόχρονη απαλλαγή της επιχείρησης από κάθε τυχόν ευθύνες για τα αποτελέσματα.
- Δέσιμο ενός συμβολαίου με ένα άλλο. Σε περιπτώσεις όπου η εταιρεία θέλει να αγοράσει όλη την ποσότητα ενός προϊόντος Α, μπορεί να πιέζει τους καλλιεργητές να υπογράψουν και σύμβαση για την καλλιέργεια ενός άλλου Β προϊόντος ως απαραίτητη προϋπόθεση για την αγορά του προϊόντος Α.
- Εξαπάτηση ή ανεπαρκή προδιαγραφή συμβολαίου. Η περίπτωση αυτή αφορά τη κακή διαχείριση και την υπερχρέωση των λογαριασμών των καλλιεργητών. Η εταιρεία μπορεί να χρεώσει στους παραγωγούς υλικά και υπηρεσίες χωρίς πράγματι να έχουν παραδοθεί, ενώ σε άλλες περιπτώσεις οι αγρότες αδυνατούν να προσδιορίζουν τις ποσότητες, τις ημερομηνίες παράδοσης, κλπ.

- Καθυστέρηση των πληρωμών. Οι εταιρείες σε αρκετές περιπτώσεις καθυστερούν να καταβάλλουν τις πληρωμές στους παραγωγούς, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις έχουν καταγραφεί καθυστερήσεις έως και δύο χρόνια, ένα πρόβλημα ιδιαίτερης προσοχής όταν ο πληθωρισμός είναι υψηλός.

Μια από τις κυριότερες αιτίες, που οδηγούν στα προαναφερθέντα προβλήματα, αποτελεί η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των επιχειρήσεων και των καλλιεργητών. Σε πολλές περιπτώσεις η έλλειψη συντονισμού δεν είναι ξεκάθαρο αν είναι θέμα χειραγώγησης από τη μεριά των εταιρειών ή όντως είναι πραγματικά θέμα απουσίας επαρκούς προγραμματισμού και συντονισμού μεταξύ παραγωγών και επιχειρήσεων.

Σε μια έρευνα ενός φορέα αγροτικών θεμάτων από τον Παναμά αποκάλυψε τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι παραγωγοί από μια τέτοια περίπτωση έλλειψης συντονισμού. Σύμφωνα με στοιχεία που είχαν παραθέσει, αναφέρθηκε μια περίπτωση με παραγωγούς, οι οποίοι παρέδιδαν εργοστασιακές τομάτες σε ένα εργοστάσιο επεξεργασίας. Οι αγρότες κατά τη διαδικασία παράδοσης αναγκάζονταν να περιμένουν στο σημείο παράδοσης για πάνω από μια μέρα. Κατά τη διάρκεια της καθυστέρησης, οι τομάτες έχαναν βάρος λόγω εξάτμισης των υγρών του, κάτι το οποίο αποτελεί φυσική απώλεια. Η εταιρεία στη συνέχεια λάμβανε ένα πιο συμπυκνωμένο προϊόν για στην ίδια τιμή, όπως το μη αφυδατωμένο.

Οι μεγάλες καθυστερήσεις στη περίπτωση αυτή οδήγησαν σε αλλοιώσεις καθώς και σε υψηλότερα ποσοστά απόρριψης. Ενώ η εταιρεία ισχυρίστηκε ότι το πρόβλημα ήταν στη έλλειψη συντονισμού, το οποίο ξεκίνησε λόγω των καιρικών συνθηκών και επιδεινώθηκε περισσότερο όταν πολλοί καλλιεργητές αγνόησαν τις ημερομηνίες φύτευσης που τους είχαν ανατεθεί από την εταιρεία, οι καλλιεργητές δεν πείστηκαν από τις δικαιολογίες αυτές. Μια κυβερνητική έρευνα για το θέμα δεν έδωσε κάποιο σαφές πόρισμα σχετικά με το ποιος έφταιξε για αυτό το φαινόμενο και έτσι πολλοί καλλιεργητές συνέχισαν να υποψιάζονται ότι οι καθυστερήσεις οφείλονταν στην ίδια την εταιρεία, προκειμένου να συνεχίζουν να χειραγωγούν την πραγματική τιμή του προϊόντος.

Στα θετικά της συμβολαιακής γεωργίας, μπορεί να αναφερθεί η περίπτωση των καλλιεργητών από τη Μαδαγασκάρη, όπου σύμφωνα με ανάλυση των στοιχείων σχετικά με τη θετική συμβολή της συμβολαιακής γεωργίας, ανάμεσα στις άλλες θετικές επιπτώσεις, έχει παρατηρηθεί ότι αύξηση

κατά 1% της πιθανότητας σύναψης τέτοιων συμβολαίων συνδέεται με ένα 0,5% αύξηση στο εισόδημα, μεταξύ των άλλων θετικών επιπτώσεων.

3.3 Επιπτώσεις για τις επιχειρήσεις

Η συμβολαιακή γεωργία δεν επιπτώσεις μόνο για τους παραγωγούς, αλλά έχει επιπτώσεις και για τις επιχειρήσεις του κλάδου. Η συμβολαιακή γεωργία αποτελεί πόλο έλξης για τις σύγχρονες επιχειρήσεις, εξαιτίας πλειάδας πλεονεκτημάτων. Ένα από αυτά είναι η γη την οποία κατέχουν οι παραγωγοί. Ιδεατά, οι εταιρείες θα προτιμούσαν να έχουν ιδιόκτητη γη και να την εκμεταλλεύονται οι ίδιες, αντί να συνδιαλλάσσονται με πολλούς μικρούς παραγωγούς. Οι εκτάσεις όμως που θα απαιτούνταν θα ήταν τεράστιες και η απόκτηση τους είναι εξαιρετικά δύσκολη και κοστοβόρα διαδικασία. Ταυτόχρονα κάτι τέτοιο θα μπορούσε να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις, τόσο σε πολιτικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο, μιας και μια τέτοια κίνηση από πλευράς πολυεθνικών θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μια ανήθικη πράξη αρπαγής γης και περιουσίας.

Το άπλωμα του ρίσκου της συγκομιδής σε μεγάλο αριθμό παραγωγών μειώνει τον κίνδυνο για εξάλειψη και μείωση της παραγωγής από διάφορους κινδύνους, όπως αρρώστιες, παράσιτα και καιρικές συνθήκες. Επιπλέον, για ορισμένα είδη καλλιέργειών, όπως είναι τα οπωροκηπευτικά ή ο καπνός, η παραγωγή είναι ιδανικότερη όταν γίνεται διαμέσου μικρών καλλιεργητών. Οι επιχειρήσεις δείχνουν την προτίμηση στο να αναθέσουν την προμήθεια των πρώτων υλών τους σε πολλούς μικρούς παραγωγούς, μιας και έτσι αποφεύγουν το κόστος εργασίας, το οποίο θα επωμίζονταν αν διέθεταν ιδιόκτητες καλλιέργειες.

Μέσω της συμβολαιακής γεωργίας, μια επιχείρηση μπορεί να διαθέσει κάποια ποσά ως προκαταβολές, αλλά και να παρέχει βοηθητικές ύλες και τεχνογνωσία που θα ενισχύσουν την παραγωγή. Με το να διαθέτουν τέτοια βοηθήματα οι επιχειρήσεις ωθούν ουσιαστικά τους παραγωγούς στην ανάληψη περισσότερων δεσμεύσεων από μέρους τους για μια επιτυχημένη ποσοτικά και ποιοτικά καλλιέργεια, κάτι το οποίο οι παραγωγοί δεν θα το αναλάμβαναν χωρίς εξωτερική βοήθεια.

Μια εταιρεία μπορεί μέσω της συμβολαιακής γεωργίας να προγραμματίσει καλύτερα την παραγωγή της και να εξυπηρετήσει με ακρίβεια μελλοντικά συμβόλαια με πελάτες της. Έτσι

μειώνεται η ανασφάλεια και εξασφαλίζεται καλύτερα η πλήρης αξιοποίηση της παραγωγικής δύναμης της. Για παράδειγμα, καμία εταιρεία δεν θέλει να επεξεργάζεται καθημερινά μια ποσότητα 20 τόνων πρώτης ύλης, όταν η δυναμικότητα της μπορεί να φτάσει τους 100 τόνους. Επιπρόσθετα, με το να παρέχει λιπάσματα, σπόρους, τεχνογνωσία και συμβουλές στους συμβαλλόμενους παραγωγούς, η εταιρεία μπορεί να είναι σίγουρη για τον χρόνο, τον όγκο και την ποιότητα του παραγόμενου προϊόντος.

Ίσως ο πιο σημαντικός παράγοντας που ωθεί τις επιχειρήσεις στη σύναψη συμβολαίων είναι συμμόρφωση του τελικού προϊόντος με τις απαιτήσεις των αγοραστών της. Μια εταιρεία που μεταποιεί οργανικά και βιολογικά προϊόντα δεν μπορεί να αγοράζει πρώτες ύλες από την ανοικτή αγορά, αλλά θα πρέπει αντιθέτως να έχει διασφαλίσει τις προμήθειες της από πριν, συνεργαζόμενη με συγκεκριμένους παραγωγούς που θα έχουν εγγυηθεί την ποιότητα των καλλιεργούμενων προϊόντων. Η συμμόρφωση των προϊόντων με συγκεκριμένες απαιτήσεις και στάνταρντ είναι ένα από τα βασικά απαιτούμενα που ένας αγοραστής στο εξωτερικό θα θέσει ως απαραίτητη προϋπόθεση για σύναψη συμφωνιών με κάποια εταιρεία του αγροτοδιατροφικού κλάδου, όπως για παράδειγμα τα σουπερμάρκετ τα οποία απαιτούν από τις επιχειρήσεις συγκεκριμένες πιστοποιήσεις.

Παρακάτω αναλύονται τα πλεονεκτήματα που μπορεί να έχει μια επιχείρηση, καθώς και τα μειονεκτήματα από τη σύναψη συμβολαίων γεωργίας με παραγωγούς.

3.3.1 Πλεονεκτήματα

Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον αγροτοδιατροφικό τομέα, εκτός από το σχήμα της συμβολαιακής γεωργίας και των συμβολαίων που συνάπτουν με τους παραγωγούς, έχουν αρκετές εναλλακτικές επιλογές ως προς την εξασφάλιση των πρώτων υλών τους, όπως είναι οι ανοικτές αγορές και οι αγορές από μεγάλες φάρμες.

Τα πλεονεκτήματα που μπορεί να καρπωθεί μια επιχείρηση από την συμβολαιακή γεωργία σε σχέση με τις εναλλακτικές πηγές προμήθειάς τους, συνοψίζονται παρακάτω.

- Πολιτική αποδοχή
- Υπερκερασμός των εδαφικών εμποδίων

- Αξιοπίστη παραγωγή και διαμοιρασμός κινδύνου
- Ποιοτική συνέπεια
- Προώθηση βοηθητικών προϊόντων από τις εταιρείες
- Εξασφάλιση τιμών
- Εμπορευσιμότητα των Συμβολαίων Μελλοντικής Εκπλήρωσης

Πολιτική Αποδοχή

Πολλές κυβερνήσεις, ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες, είναι αντίθετες στο ενδεχόμενο οι επιχειρήσεις να επενδύσουν σε δικές τους ιδιόκτητες καλλιέργειες, ενώ δεν είναι απίθανο το φαινόμενο κυβερνήσεις να οδηγούν σε παύση των λειτουργιών των επιχειρήσεων που ακολουθούν το μοντέλο αυτό ή ακόμα και σε κλείσιμο τους.

Αντιθέτως, οι κυβερνήσεις προωθούν και στηρίζουν έμπρακτα μορφές συμβολαιακής γεωργίας με αποδέκτες μικρό-μεσαίους καλλιεργητές, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις επιβάλλουν τέτοιας μορφής παραγωγή.

Υπερκερασμός των εδαφικών εμποδίων

Οι περισσότερες από τις μεγάλες σε έκταση φυτείες προέκυψαν κατά τη εποχή των αποικιών, όπου οι αποικιοκρατικές χώρες είτε με τη βία είτε με ευτελής όρους, σφετερίζονταν τη γη και δημιουργούσαν τεράστιες καλλιεργητικές μονάδες. Το φαινόμενο αυτό έχει πλέον εξαλειφθεί, καθώς οι εκτάσεις μοιράστηκαν και πάλι σε ντόπιους καλλιεργητές, ενώ είναι πλέον εξαιρετικά κοστοβόρο να αγοραστούν από μεγάλες επιχειρήσεις.

Η συμβολαιακή γεωργία προσφέρει επομένως τη πρόσβαση των επιχειρήσεων του αγροτοδιατροφικού κλάδου στις καλλιέργειες και στις πρώτες ύλες που αυτές χρειάζονται για τη λειτουργία τους, με επιπρόσθετο πλεονέκτημα τη μείωση του κόστους που θα συνεπαγόταν μια αναγκαστική αγορά των εκτάσεων αυτών.

Παρόλο όμως που η σύναψη συμβολαίων αποκλειστικής παραγωγής πρώτων υλών είναι προς το συμφέρον των επιχειρήσεων, θα πρέπει να αναφερθεί ότι πολλές από τις επιχειρήσεις δεσμεύουν

ένα αρκετά μεγάλο κεφάλαιο για την εκπαίδευση, παρακολούθηση και παροχή βοηθητικών υλών προς τους προμηθευτές.

Αξιόπιστη παραγωγή και διαμοιρασμός κινδύνου

Αποτυχία παράδοσης των προσυμφωνημένων ποσοτήτων πρώτης ύλης από τους παραγωγούς μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την βιωσιμότητα μιας εταιρείας. Η αποτυχία αυτή μπορεί να οφείλεται σε διάφορους παράγοντες, με τον πιο συνηθισμένο να είναι η μη τήρηση των όρων του συμβολαίου από τους παραγωγούς ή τη ένσταση από τους παραγωγούς πάνω στους όρους του συμβολαίου.

Η σύναψη αρκετών συμβολαίων μελλοντικής παράδοσης μειώνει τον κίνδυνο και αυξάνει τη πιθανότητα να παραληφθούν οι απαραίτητες ποσότητες από τους προμηθευτές παραγωγούς. Ο κίνδυνος για τους παραγωγούς από την απώλεια της σοδειάς τους λόγω καιρικών φαινομένων ή κάποιας ασθένειας μπορεί εν μέρει να καλυφθεί με αποζημιώσεις από την εταιρεία ή με προκαταβολή μέρους της επόμενης σοδειάς.

Η προμήθεια των πρώτων υλών μέσα από ιδιόκτητες καλλιέργειες, αλλά και μέσα από συμβόλαια αποτελεί μια αξιόπιστη λύση για τις επιχειρήσεις στο να διασφαλίσουν τις απαραίτητες ποσότητες για την ομαλή λειτουργία τους.

Ποιοτική συνέπεια

Μικροί παραγωγοί και καλλιεργητές παράγουν κατά γενική ομολογία περισσότερο ποιοτικά προϊόντα σε σχέση με αντίστοιχες μεγάλης έκτασης καλλιέργειες. Επιπλέον, έχει αποδειχτεί ότι οι μικροκαλλιεργητές είναι πιο εύκολο στο να προσαρμοστούν άμεσα σε νέες οδηγίες, συμβουλές, πρακτικές και αποφάσεις που αφορούν την ασφάλεια των παραγόμενων προϊόντων, ενώ ταυτόχρονα και για τις επιχειρήσεις είναι ευκολότερο να εφαρμόσουν αποδοτικότερα συστήματα ιχνηλασιμότητας.

Οι επιχειρήσεις που βασίζονται σε συμβόλαια με πολλούς μικρούς καλλιεργητές είναι ευκολότερο να αποκτήσουν πρόσβαση σε ποιοτικές πρώτες ύλες.

Προώθηση αγροεφοδίων προϊόντων από τις εταιρείες

Μέσα από τη συμβολαιακή γεωργία, μια επιχείρηση μπορεί να προωθήσει καλύτερα τα αγροεφόδια, που μπορεί να διαθέτει στο προϊόντικό της κατάλογο και τα οποία είναι απαραίτητα για την παραγωγή και μεγιστοποίηση τόσο των ποιοτικών όσο και των ποσοτικών χαρακτηριστικών μιας καλλιέργειας.

Η χρήση των βοηθητικών της προϊόντων από τους συμβεβλημένους παραγωγούς μπορεί να πείσει και άλλους καλλιεργητές στο να χρησιμοποιήσουν τα προϊόντα της και έτσι να επιτύχει περισσότερες πωλήσεις στο συγκεκριμένο κομμάτι.

Εξασφάλιση τιμών

Οι επιχειρήσεις μπορούν σχετικά εύκολα και ανέξοδα να εξαλείψουν τον κίνδυνο πτώσης των τιμών για τους παραγωγούς. Από την άλλη πλευρά, οι συμβάσεις που προστατεύουν καλλιεργητές έναντι του κινδύνου παραγωγής εκθέτουν την επιχείρηση σε ηθικό κίνδυνο και απαιτείται η επιχείρηση να παρακολουθεί τη συμπεριφορά του καλλιεργητή. Οι επιχειρήσεις μπορούν να μειώσουν τον ηθικό κίνδυνο και την παρακολούθηση του κόστους, απαιτώντας ο καλλιεργητής να συνεισφέρει με κάποιο ικανοποιητικό μερίδιο επί του ασφαλιστικού κινδύνου παραγωγής.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως στην Ινδία, όπου υπάρχει παντελής έλλειψη προστασίας και ασφάλισης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, ένα συμβόλαιο για την απορρόφηση των προϊόντων αποτελεί και το μοναδικό τρόπο προστασίας των παραγωγών έναντι της οικονομικής τους καταστροφής από ανεξέλεγκτες πτώσεις των τιμών.

Εμπορευσιμότητα των Συμβολαίων Μελλοντικής Εκπλήρωσης

Είναι μία άλλη πτυχή δεν έχει εξελιχθεί στη χώρα μας. Η τιλοποίηση των συμβολαίων, που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μόχλευση δανεισμού για τους συνεταιρισμούς και η διαπραγμάτευσή τους σε ευρωπαϊκό ή διεθνές χρηματιστήριο όπως συμβαίνει σήμερα στο χρηματιστήριο του Σικάγο. Εδώ όμως ελοχεύει ο κίνδυνος από σπέκουλα από μέρος των χρηματιστηριακών επενδυτών και στρατηγικές αντιστάθμισης (hedging) από μέρος των

χρηματιστηριακών αγορών. Τα συμβόλαια μελλοντική εκπλήρωσης (ΣΜΕ) ανήκουν στα χρηματιστηριακά προϊόντα futures.

Για παράδειγμα, ένα συμβόλαιο σύμφωνα με το οποίο θα παραχθούν 10.000 τόνοι ενός προϊόντος και το οποίο ισούται με 25.000€ μπορεί να προσφερθεί από τον συνεταιρισμό σε χρηματιστηριακή μονάδα. Άμεσα εταιρεία συμβούλων (consulting) θα ορίσει το περιθώριο της χρηματιστηριακής τιμής διαπραγμάτευσης και το όριο των μέγιστων και ελαχίστων του περιθωρίου διαπραγμάτευσης. Συντάσσεται η σύμβαση με το ανάλογο χρηματιστήριο και αρχίζει η διαπραγμάτευση ως ένα συμβόλαιο ή σε μερίδια, όσα έχει ορίσει η εταιρεία συμβούλων με το χρηματιστήριο.

Σε μη ικανοποίηση του συμβολαίου οι μόνοι χαμένοι είναι οι αγοραστές μεριδίων του συμβολαίου ή ο αγοραστής του συμβολαίου. Ο συνεταιρισμός δεν έχει να χάσει τίποτε, αφού θα πρέπει να αποζημιωθεί από τον παραγωγό δυνάμει του αρχικού συμβολαίου. Όσο για το χρηματιστήριο από το spread (περιθώριο) και το margin (όριο περιθωρίου) θα έχει μόνον θετικές εισπράξεις.

3.3.2 Μειονεκτήματα

Παρόλο που οι επιχειρήσεις που έχουν συνάψει συμβόλαια με τους παραγωγούς και τους έχουν διαθέσει διάφορες υπηρεσίες και βοηθητικές ύλες, περιμένουν από τους συμβαλλόμενους παραγωγούς να τιμήσουν τη συμφωνία τους, υπάρχουν πολλές περιπτώσεις που αυτό δεν είναι πάντα ο κανόνας. Έχουν παρατηρηθεί περιπτώσεις όπου οι καλλιεργητές πωλούν τη σοδειά τους σε άλλες εταιρείες, εκτός συμβολαίου ή στην ανοικτή αγορά, επιτυγχάνοντας καλύτερες ευκαιριακές τιμές πώλησης. Υπάρχουν ακόμα και περιπτώσεις όπου καλλιεργητές αγοράζουν τις σοδειές άλλων καλλιεργητών και στη συνέχεια την πωλούν στην εταιρεία με την οποία έχουν συμβόλαιο, παρέχοντας ουσιαστικά στην επιχείρηση μεγαλύτερες από τις συμφωνημένες ποσότητες.

Μπορεί να είναι εξαιρετικά κοστοβόρο για τις επιχειρήσεις όταν τα συμβόλαια αυτά δεν θα τιμηθούν από τους παραγωγούς. Έτσι μια επιχείρηση δεν θα είναι σε θέση να διαθέσει τα προϊόντα που έχει συμφωνήσει με τους πελάτες της, αλλά και επιπρόσθετα δεν θα μπορεί να αξιοποιήσει στο έπακρο τις παραγωγικές εγκαταστάσεις της. Το αποτέλεσμα θα είναι η εταιρεία να μην έχει τα απαιτούμενα και προγραμματισμένα έσοδα και να παρουσιάσει απώλειες.

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα κυριότερα μειονεκτήματα που αντιμετωπίζει μια επιχείρηση μέσα από το θεσμό της συμβολαιακής γεωργίας.

- Περιορισμός καλλιεργητικών εκτάσεων
- Κοινωνικά εμπόδια και κουλτούρα
- Αποχώρηση καλλιεργητών
- Παράλληλες πωλήσεις
- Διαφορετική χρήση βοηθητικών υλών

Περιορισμός καλλιεργητικών εκτάσεων

Προβλήματα για μια επιχείρηση μπορεί να ανακύψουν όταν οι καλλιεργητές δεν έχουν δική τους γη, αλλά τη ενοικιάζουν από τους ιδιοκτήτες της. Κατά τη διάρκεια ισχύος του συμβολαίου μπορεί να ανακύψουν διάφορα προβλήματα που αφορούν την ιδιοκτησία και τα οποία μπορεί να οδηγήσουν σε διακοπή των συμβολαίων και κατά συνέπεια και της παραγωγής.

Στις αναπτυσσόμενες χώρες τα δικαιώματα και οι ιδιοκτησίες πάνω στη γη διέπονται από το άτυπο κοινωνικό δίκαιο, όπως για παράδειγμα σε ορισμένες χώρες της Αφρικής οι γυναίκες δεν έχουν δικαίωμα στη ιδιοκτησία γης. Αυτό αποτελεί εμπόδιο για την επέκταση στη σύναψη συμβολαίων γεωργικής παραγωγής.

Πριν οι αγοραστές εμπλακούν στην σύναψη συμβολαίων θα πρέπει να έχουν εξασφαλίσει ότι η παραγωγή θα παραδοθεί και δεν θα προκύψουν τέτοιες διαφωνίες, τουλάχιστον κατά τη διάρκεια ισχύος του συμβολαίου.

Κοινωνικά εμπόδια και κουλτούρα

Προβλήματα μπορεί να ανακύψουν και όταν οι καλλιεργητές δεν μπορούν να συμμορφωθούν με τα αυστηρά χρονοδιαγράμματα και τις απαιτήσεις των αγοραστών. Επιπλέον, σε κοινωνίες όπου η κουλτούρα δεν επιτρέπει τη διαφοροποίηση και τη καινοτομία, είναι δύσκολο για τις επιχειρήσεις να επιβάλλουν νέες πρακτικές καλλιέργειας.

Πέρα από τα παραπάνω, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να λάβουν υπόψιν τους και διάφορες θρησκευτικές αντιλήψεις που μπορεί να υπάρχουν στους παραγωγούς.

Αποχώρηση καλλιεργητών

Μια σειρά από διάφορες καταστάσεις, όπως δυσαρέσκεια και απογοήτευση από μέρους των παραγωγών μπορεί να οδηγήσει στη διακοπή της συμβολαιακής γεωργίας μεταξύ των καλλιεργητών και των επιχειρήσεων. Μερικές από τις αιτίες που μπορεί να οδηγήσουν σε διακοπή ή μη ανανέωση των συμβολαίων είναι οι καθυστερημένες πληρωμές, η φτωχή τεχνοοικονομική βοήθεια, το μη αξιόπιστο δίκτυο μεταφοράς των παραγόμενων προϊόντων στις εγκαταστάσεις των επιχειρήσεων και οι σημαντικές μεταβολές στις τιμές αγοράς μέσα στην καλλιεργητική περίοδο.

Οι παραπάνω λόγοι επιτάσσουν την αναγκαιότητα και τη σημαντικότητα για σωστό σχεδιασμό και σωστό μανάτζμεντ από την πλευρά των επιχειρήσεων-αγοραστών.

Παράλληλες πωλήσεις

Μια επιχείρηση θα πρέπει να αντισταθμίσει και το μειονέκτημα που μπορεί να προκύπτουν όταν οι παραγωγοί της, που είναι δεσμευμένοι με ένα συμβόλαιο μαζί τους, επιλέγουν τελικά να πουλήσουν τα προϊόντα τους, συνήθως με ευνοϊκότερους όρους στην ανοικτή αγορά, αντί να τιμήσουν το συμβόλαιο τους.

Το φαινόμενο αυτό έχει ακόμα περισσότερες αρνητικές συνέπειες για τις επιχειρήσεις, όταν οι παραγωγοί κατά τη διάρκεια της καλλιεργητικής περιόδου λαμβάνουν τεχνοοικονομική βοήθεια από τις επιχειρήσεις, όπως συμβουλές και αγροεφόδια, αλλά τελικά να επιλέγουν να πουλήσουν τα προϊόντα τους σε άλλους αγοραστές εκτός συμβολαίου.

Διαφορετική χρήση βοηθητικών υλών

Έχει παρατηρηθεί ότι κάποιοι καλλιεργητές χρησιμοποιούν τα αγροεφόδια που τους παρέχει μια επιχείρηση ή συνεταιρισμός για διαφορετικό σκοπό από εκείνον για τον οποίο έχει προσυμφωνηθεί, όπως για παράδειγμα για άλλες καλλιέργειες ή προϊόντα.

Έτσι ενώ παράλληλα οι παραγωγοί καρπώνονται τα οφέλη από την οικονομικότερη χρήση των βοηθητικών υλών προς όφελός τους, οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν προβλήματα εξαιτίας της μικρότερης παραγωγής σε ποσότητα αλλά και σε ποιότητα.

4 Συμβολαιακή Γεωργία στην Ελλάδα

4.1 Ο ρόλος της στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών

Ο θεσμός της συμβολαιακής γεωργίας κάνει και επίσημα τα πρώτα του βήματα στην Ελλάδα και δημιουργεί νέα δεδομένα για την ελληνική γεωργία και τη βιομηχανία, με προφανή οφέλη και για τις δύο πλευρές. Ο θεσμός έχει σαν στόχο να μετατρέψει τους αγρότες σε επιχειρηματίες με σταθερά, αν όχι προκαθορισμένα, εισοδήματα, χωρίς να φοβούνται τον ανταγωνισμό από τα φθηνά προϊόντα εισαγωγής.

Με τη συμβολαιακή γεωργία οι παραγωγοί, πριν ακόμη καλλιεργήσουν τα χωράφια τους, θα γνωρίζουν σε ποιες τιμές θα πουλήσουν το προϊόν τους, αλλά και αν θα υπάρξει πλήρης απορρόφηση της παραγόμενης ποσότητας. Το μοντέλο αυτό, που εφαρμόζεται εδώ και χρόνια στην Ευρώπη, έχει αρχίσει να συμβάλει στην προσαρμογή του αγροτικού τομέα στη νέα εποχή, κυρίαρχο στοιχείο της οποίας είναι η ανταγωνιστικότητα ενός προϊόντος, αφήνοντας πίσω το μοντέλο του καθορισμού των καλλιεργειών με βάση την επιδότηση του προϊόντος ή όχι.

Όλο και περισσότερες βιομηχανίες, ελληνικές και ξένες, από όλους τους κλάδους, δίνουν ψήφο εμπιστοσύνης στην ελληνική παραγωγή αγροτικών προϊόντων μέσω της συμβολαιακής γεωργίας. Γαλακτοβιομηχανίες, ζυθοποιίες, βιομηχανίες τροφίμων και ποτών, καλλυντικών, ακόμα και βιοκαυσίμων βασίζουν την παραγωγή των προϊόντων τους σε πρώτες ύλες που παράγουν Έλληνες αγρότες. Ήδη αρκετές επιχειρήσεις έχουν επενδύσει τα τελευταία χρόνια στη μορφή αυτής της συνεργασίας με τους παραγωγούς, αφού παρέχει αμοιβαία οφέλη. Εκτός του ότι ο αγρότης απολαμβάνει ένα εγγυημένο εισόδημα, η βιομηχανία πέρα από μια σταθερή ποιότητα και ποσότητα πρώτης ύλης, εξασφαλίζει και μια ταυτότητα για το προϊόν της.

Η έκρηξη των τιμών των πρώτων υλών τα τελευταία χρόνια, η μείωση της αγροτικής παραγωγής λόγω δυσμενών καιρικών φαινομένων διεθνώς, αλλά και η εγκατάλειψη του πρωτογενούς τομέα στην Ελλάδα ώθησαν μεγάλες βιομηχανίες τροφίμων, σε μια προσπάθεια να εξασφαλίσουν τις πρώτες ύλες για την παραγωγή των προϊόντων τους, να στραφούν σε απευθείας συνεργασίες με Έλληνες αγρότες μέσω της συμβολαιακής γεωργίας.

Υπολογίζεται ότι σήμερα περισσότερα από 900.000 στρέμματα σε όλη την Ελλάδα παράγουν από σιτηρά έως και ενεργειακά φυτά τα οποία χρησιμοποιούνται ως πρώτες ύλες από βιομηχανίες, ενώ όπως τονίζουν και οι δύο πλευρές, η συμβολαιακή γεωργία και κτηνοτροφία στην Ελλάδα έχει μέλλον και μπορεί να δημιουργήσει υπεραξίες και για τους επιχειρηματίες αλλά και για τους αγρότες.

Η στροφή σε απευθείας συνεργασίες με αγροτικούς συνεταιρισμούς αλλά και μεμονωμένους αγρότες, προσφέρει στις βιομηχανίες του κλάδου συγκριτικά πλεονεκτήματα, καθώς μπορούν να έχουν καλύτερο έλεγχο της πρώτης ύλης όσον αφορά την ποιότητα, καλύτερες τιμές, ενώ παράλληλα αποκτούν ένα σημαντικό πλεονέκτημα μάρκετινγκ στα προϊόντα τους καθώς τα παράγουν από ελληνικές πρώτες ύλες. Από την άλλη, το γεγονός ότι όλο και περισσότεροι αγρότες δένονται στα άρμα της βιομηχανίας με την υπογραφή συμβολαίων εξασφαλίζει τους αγρότες, καθώς γνωρίζουν εκ των προτέρων τι και πόσο θα παράγουν, για πόσα χρόνια και πόσα χρήματα θα εισπράξουν, κάνοντας έτσι καλύτερο προγραμματισμό.

Κέρδος από όλη τη διαδικασία έχει και ο τελικός καταναλωτής, μιας και γνωρίζει την προέλευση του προϊόντος που καταναλώνει, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις μπορεί να είναι γνώστης ακόμα και του ονόματος του ίδιου του παραγωγού.

4.2 Συμβολή στον ελληνικό αγροτοδιατροφικό κλάδο

Οι εταιρείες που επεξεργάζονται αγροτικά προϊόντα προωθούν τη συμβολαιακή γεωργία, επιδιώκοντας να έχουν εξασφαλισμένες τις ποσότητες που θα αγοράσουν, ενώ ταυτόχρονα οι παραγωγοί έχουν κάποιον αγοραστή εκ των προτέρων, ο οποίος θα αναλάβει να απορροφήσει το προϊόν τους. Το σύστημα κατά γενική ομολογία χαρακτηρίζεται δίκαιο, καθώς εξασφαλίζει την απορρόφηση της παραγωγής και την τιμή του, η οποία συμφωνείται από την αρχή με την υπογραφή του συμβολαίου.

Το κυριότερο πρόβλημα στην ελληνική αγορά είναι το μονοπώλιο και οι κανόνες καρτέλ που κατά καιρούς έχουν υιοθετήσει ως πολιτική ανάπτυξης οι εταιρείες. Καθώς ορισμένες εταιρίες λειτουργούν εκβιαστικά όσον αφορά την τιμή, ορισμένοι παραγωγοί δεν βρίσκουν άλλες αγορές και υποχρεώνονται έμμεσα να συμφωνήσουν με την προτεινόμενη τιμή.

Μερικά παραδείγματα, που καταδεικνύουν ότι με τη συμβολαιακή γεωργία δεν υπάρχουν μόνο θετικά ή μόνο αρνητικά, είναι η περίπτωση διάθεσης κριθαριού σε μεγάλες βιομηχανίες παραγωγής μύρας, η οποία γίνεται με την υπογραφή συμβολαίων μεταξύ παραγωγών και εταιριών ζυθοποιίας τα τελευταία χρόνια, με τις τιμές αγοράς όμως να παραμένουν πολύ χαμηλές. Ιδιαίτερα για τα προϊόντα τα οποία είναι στο χρηματιστήριο των αγροτικών προϊόντων (σιτάρι, καλαμπόκι, καφές, καπνός κ.α.) οι τιμές μπορεί να μεταβληθούν ραγδαία από βδομάδα σε βδομάδα, είτε προς τα πάνω, είτε αντίθετα. Αυτό μπορεί να είναι – και συνήθως έτσι γίνεται – σε βάρος του παραγωγού.

Στα θετικά προσμετράτε ότι ο παραγωγός με την υπογραφή του συμβολαίου έχει σίγουρη τη διάθεση της παραγωγής του και τη συγκεκριμένη τιμή. Όμως, στην ελεύθερη αγορά θα μπορούσε να εξασφαλίσει μεγαλύτερη τιμή λαμβάνοντας φυσικά και το σχετικό ρίσκο. Και αυτό μπορεί να καταχωρηθεί στα αρνητικά της συμβολαιακής γεωργίας, με σημαντικότερο τη λειτουργία ολιγοπωλίων ή μονοπωλίων που πιέζουν τις τιμές προς τα κάτω.

Η συμβολαιακή γεωργία επομένως μπορεί να παρέχει σιγουριά στον παραγωγό ότι θα διαθέσει το προϊόν του και θα πληρωθεί σε συγκεκριμένο χρόνο και σε συγκεκριμένη τιμή. Για να γίνει αυτό όμως θα πρέπει όμως να εξασφαλιστεί ένα υγιές ανταγωνιστικό περιβάλλον για την εφαρμογή της, με συνεχείς ελέγχους και πάταξη των καρτέλ και των μονοπωλίων. Η απουσία ελέγχου μπορεί να οδηγήσει σε οικονομικό μαρασμό των παραγωγών και στην εγκατάλειψη των καλλιεργειών. Και αυτό με τη σειρά του θα έχει αρνητικές επιπτώσεις και για το μέλλον των εταιριών.

Τα οφέλη από τη συμβολαιακή γεωργία στην ελληνική επικράτεια είναι παρόμοια με αυτά που έχουμε ήδη προαναφέρει και μπορούν να συνοψιστούν στα παρακάτω.

- Διασφαλίζεται η ανάπτυξη και η εξέλιξη του αγροτοβιομηχανικού τομέα και δημιουργούνται τα θεμέλια για μια παραγωγική και ανταγωνιστική γεωργία.
- Παράγονται πιστοποιημένα προϊόντα, ενώ παράλληλα επιβάλλεται η ποιότητα και η τυποποίηση των αγροτικών προϊόντων σε επίπεδο εκμετάλλευσης.
- Ελαχιστοποιείται, αν όχι καταργείται, η μεσολάβηση μεσαζόντων στην διάθεση των προϊόντων, κάτι που είχε σαν αποτέλεσμα την άνοδο των τιμών, χωρίς κανένα όφελος για τον παραγωγό.

- Κατοχυρώνονται τα δικαιώματα του παραγωγού και του διαχειριστή της αγροτικής παραγωγής.
- Αναπτύσσεται η αξιοπιστία του αγοραστή και η επαγγελματική κατάρτιση του παραγωγού.
- Εξασφαλίζεται σταθερό εισόδημα για τους αγρότες.
- Διασφαλίζονται οι πρώτες ύλες σε προκαθορισμένες τιμές για τις βιομηχανίες τροφίμων.

Ο θεσμός της συμβολαιακής γεωργίας, δύναται να αναβαθμίσει τον ρόλο του αγρότη παραγωγού στο άμεσο μέλλον. Συγκεκριμένα ο αγρότης θα μετατραπεί σε επιχειρηματία, θα σταματήσει να στηρίζει την ανάπτυξη του στις κρατικές ή κοινοτικές επιδοτήσεις και θα επενδύσει στην εκπαίδευση και στην πληροφόρηση για νέες μορφές γεωργίας. Επίσης, θα μάθει να προσαρμόζεται στις καταναλωτικές ανάγκες της αγοράς στοχεύοντας συνεχώς στην ποιότητα και στην υγιεινή των παραγόμενων προϊόντων.

4.3 Εκσυγχρονισμός αγροτικού τομέα – Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης

Η δυσκολία στη διάθεση των ελληνικών προϊόντων τα προηγούμενα χρόνια ώθησε το υπουργείο να ενισχύσει των προώθηση της συμβολαιακής γεωργίας, ώστε να εξασφαλιστούν οι αγορές για τα προϊόντα. Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων προωθεί τη συμβολαιακή γεωργία, με στόχο να διασφαλίζεται η διάθεση των ελληνικών προϊόντων και το εισόδημα των παραγωγών. Το συμπύρηνο ροδάκινο αποτελεί ένα τέτοιο παράδειγμα μιας και αποτελεί την αιχμή του δόρατος για την υλοποίηση αυτής της πολιτικής, με σκοπό οι παραγωγοί του προϊόντος να λειτουργήσουν ως προπομπός της συμβολαιακής γεωργίας, ώστε στη συνέχεια να επεκταθεί και σε άλλα προϊόντα σε όλη τη χώρα.

Το Υπουργείο υποστηρίζει ότι με την υπογραφή συμβολαίων μεταξύ παραγωγών και αγοραστών, ο παραγωγός θα γνωρίσει τις ποσότητες που θα πουλά, με προκαθορισμένη ποιότητα και τιμή, καθώς και τις υποχρεώσεις του ίδιου και του αγοραστή. Επιπλέον, η συμβολαιακή γεωργία εκτιμάται ότι μπορεί να οδηγήσει στη μείωση του κόστους παραγωγής και στην αναβάθμιση της, αλλά και να δώσει ώθηση στην πιστοποίηση της γεωργικής παραγωγής με υψηλές προδιαγραφές.

Γενικότερα, μέσο του μοντέλου της συμβολαιακής γεωργίας θα αναβαθμιστεί η συλλογική έκφραση των αγροτών μέσα από νέους συνεταιρισμούς και ομάδες παραγωγών, αρκεί να τηρηθούν οι κάτωθι νομοθετημένοι κανόνες που έχει θεσπίσει το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης.

- Είναι απαραίτητο η σύναψη γραπτών συμβάσεων, οι οποίες αποτελούν ιδιωτικά έγγραφα βεβαίαιας χρονολογίας και με τις οποίες θα ρυθμίζεται η μελλοντική πώληση αγροτικών προϊόντων. Στις σχετικές συμβάσεις πρέπει να περιλαμβάνονται οπωσδήποτε:
 - Το είδος και το συνολικό όγκο των προς πώλησης αγροτικών προϊόντων.
 - Την ελάχιστη χρονική διάρκεια ισχύος, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από ένα έτος.
 - Τον τρόπο συλλογής, φύλαξης και συντήρησης των αγροτικών προϊόντων, καθώς και την ποιότητα τους με βάση ποικιλίες ή συναφείς πιστοποιήσεις.
 - Την τιμή του προϊόντος.
 - Τον τρόπο και χρόνο πληρωμής.
 - Τους λόγους και τον τρόπο καταγγελίας.
 - Τον Κωδικό Αριθμό Δραστηριότητας (Κ.Α.Δ.), καθώς και ο Ειδικός Αριθμός Εγγραφής (Ε.Α.Ε.) στο Μητρώο Εμπόρων Αγροτικών Προϊόντων.
- Το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων να μπορεί με αποφάσεις να καθορίζει τον τύπο και το ελάχιστο νόμιμο περιεχόμενο των συμβάσεων ανά γεωργικό προϊόν, το οποίο θα υπερισχύει κάθε αντίθετης βούλησης των συμβαλλομένων. Οι συμβάσεις μελλοντικής πώλησης αγροτικών προϊόντων οι οποίες δεν πληρούν το ελάχιστο νόμιμο περιεχόμενο, θα επιφέρουν την υποχρεωτική επιβολή στους αγοραστές διοικητικού προστίμου μέχρι.
- Η παραβίαση των όρων των συμβάσεων μελλοντικής πώλησης αγροτικών προϊόντων τιμωρείται ενώ θα πρέπει να τηρηθεί στο ακέραιο η απαγόρευση μεταπώλησης ή με οποιαδήποτε τρόπο μεταβίβασης και η διαπραγμάτευσης των συμβολαίων αυτού σε δημοπρασία, χρηματαγορές ή χρηματιστήρια εμπορευμάτων της Ελλάδας ή του Εξωτερικού.

Ο εκσυγχρονισμός και η εξυγίανση των συνεταιρισμών, σε συνδυασμό με ευνοϊκά μέτρα, όπως η μείωση του ΦΠΑ για αγροτικά εφόδια, σπόρους, λιπάσματα, φυτοφάρμακα, ζωοτροφές βοηθούν πάρα πολύ στην στροφή προς την συμβολαιακή καλλιέργεια. Σε σχέση με τα κοινοτικά κονδύλια και τις επιδοτήσεις ζητείται διεκδίκηση του μέγιστου δυνατού προϋπολογισμού για τη νέα ΚΑΠ και δίκαιη κατανομή πόρων, προσανατολισμένη στην αγροτική παραγωγή με προτεραιότητα τη κτηνοτροφία και τα τρόφιμα, ενώ ως στόχοι αναφέρονται οι εξής:

- Πρώτος στόχος η μετατροπή του αρνητικού ισοζυγίου εισαγωγών-εξαγωγών στον αγροτικό τομέα σε θετικό.
- Αξιοποίηση του ρεύματος επιστροφής στην ύπαιθρο με παροχή κινήτρων, με παραχώρηση γης σε νέους αγρότες αλλά και σε ενεργούς αγρότες και συνεταιρισμούς.
- Δημιουργία νέων χρηματοδοτικών και εγγυοδοτικών μέσων.
- Ίδρυση Ταμείου Ενίσχυσης Αγροτών και αγροτικών επιχειρήσεων.
- Παρεμβάσεις στο κύκλωμα εμπορίας και διακίνησης προϊόντων, με στόχο την προστασία του παραγωγού και του καταναλωτή.
- Λειτουργία Δημοπρατηρίων, τόσο συμβατικών όσο και ηλεκτρονικών, ανά αυτοδιοίκητη περιφέρεια.
- Ενίσχυση της συμβολαιακής γεωργίας.
- Θέσπιση του «αγροτικού πετρελαίου» με τη δημιουργία κάρτα αγρότη.
- Εκσυγχρονισμός και εξυγίανση των συνεταιρισμών.

4.4 Οι προβλέψεις για το μέλλον

Από το 2005 στην παγκόσμια αγορά η κατακόρυφη αύξηση των τιμών σιτηρών, αλλά και η μείωση της παραγωγής, έκαναν ακόμα δυσκολότερα τα πράγματα για τις βιομηχανίες τροφίμων διεθνώς ενώ οι προβλέψεις που θέλουν έως το 2015 να υπάρχει απώλεια στην παραγωγή δημητριακών και άλλων αγαθών έως και 30%, λόγω τόσο της έλλειψης νερού όσο και της αύξησης των καλλιεργειών για βιοκαύσιμα, κάνουν τη συμβολαιακή γεωργία να βρίσκεται στο προσκήνιο της ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα.

Τα δεδομένα αυτά ωθούν αναγκαστικά τις βιομηχανίες να αναζητήσουν προμηθευτές οι οποίοι θα είναι σε θέση και τα επόμενα χρόνια να καλύψουν τις απαιτήσεις τους. Στην Ελλάδα αρκετές

βιομηχανίες από τον κλάδο των τροφίμων, της ζυθοποιίας, των καλλυντικών και φαρμακευτικών προϊόντων, αλλά και των βιοκαυσίμων, έχουν συνάψει ανάλογες συμφωνίες και επεκτείνουν συνεχώς, τις συνεργασίες τους εξασφαλίζοντας πρώτη ύλη για την παραγωγή τους.

Το μοντέλο της συμβολαιακής γεωργίας δημιουργεί νέα δεδομένα για τον ελληνικό αγροτικό τομέα και τη βιομηχανία, με πρωτοφανή οφέλη και για τις δύο πλευρές. Οι αγρότες, πριν ακόμη σπείρουν τα χωράφια τους, θα γνωρίζουν σε ποιες τιμές θα πουλήσουν το προϊόν τους αλλά και ότι θα υπάρξει πλήρης απορρόφηση της παραγωγής τους, χωρίς ταυτόχρονα να φοβούνται τον ανταγωνισμό από τα φθηνά προϊόντα εισαγωγής, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις βρίσκουν και όχημα τις συνεργαζόμενες εταιρείες για την προώθηση του προϊόντος στο εξωτερικό. Έτσι σε περισσότερες από 15 χώρες στον κόσμο διατίθεται το ελληνικό σαφράν μέσω της εταιρείας Κορρές και της σειράς ροφημάτων με κρόκο Κοζάνης. Πριν από λίγα χρόνια η ελληνική εταιρεία φυτικών καλλυντικών και ο αναγκαστικός συνεταιρισμός κροκοπαραγωγών Κοζάνης δημιούργησαν την εταιρεία Προϊόντα Κρόκος Κοζάνης (κατά 55% του συνεταιρισμού και κατά 45% της Κορρές), που σήμερα πουλά τα προϊόντα της σε πάνω από 2.500 σημεία σε όλο τον κόσμο.

Και οι καλλιεργητές ροδιών όμως έχουν επιτύχει μέσω της συμβολαιακής γεωργίας την προώθηση των προϊόντων τους. Καλλιεργητές από την Ροδόπη, το Κιλκίς, την Πέλλα και τη Δράμα σε συνεργασία με ελληνικές αλλά και με ξένες εταιρείες από το Ισραήλ, τη Ρωσία, ακόμα και την Αγγλία έχουν προχωρήσει σε συνεργασία επιτυγχάνοντας καλύτερες τιμές και εξασφαλισμένη απορρόφηση της παραγωγής τους. Προς την ίδια κατεύθυνση έχουν κινηθεί και παραγωγοί οσπρίων, αρωματικών φυτών, ακόμα και εκτροφείς σαλιγκαριών και ενεργειακών φυτών.

4.5 Επίπτωση από το μονοπώλιο

Η συμβολαιακή γεωργία δεν έχει αρνητικά, είναι το μέλλον, αρκεί να μην υπάρχει μονοπώλιο διότι διασφαλίζει τον αγρότη για να μην μείνει αδιάθετη η παραγωγή του (αφού η βιομηχανία είναι υποχρεωμένη να παραλάβει το προϊόν) και ξέρει τι θα περιμένει από την ημέρα που σπέρνει, τι τιμή θα πληρώσει και πότε.

Όταν υπάρχει μονοπώλιο στην αγορά, όπως στην περίπτωση της ζάχαρης, που απορροφάτε μόνο από την EBZ, τότε μπορεί οι τιμές να πέσουν πολύ χαμηλά. Οι παραγωγοί είναι εγκλωβισμένοι

και αναγκάζονται να δεχθούν την προσφερόμενη τιμή από τη βιομηχανία, διαφορετικά δεν καλλιεργούν το συγκεκριμένο προϊόν, όπως συμβαίνει τελευταία, με τις πολύ χαμηλές τιμές που καθιστούν ασύμφορη την καλλιέργεια ζαχαρότευτλων.

4.6 Οι προϋποθέσεις για τη συμβολαιακή γεωργία

Στο σημείο αυτό αξίζει να επισημανθούν κάποιοι παράμετροι που κρίνουν πόσο εύκολο ή δύσκολο είναι να εφαρμοστεί συμβολαιακή γεωργία ή συμβολαιακή κτηνοτροφία. Όταν το προϊόν είναι νωπό, τότε πηγές της αγοράς σημειώνουν πως είναι πιο εύκολη η συμβολαιακή συνεργασία. Κάτι που δεν ισχύει στην περίπτωση που μιλάμε για προϊόντα χρηματιστηριακά όπως επί παραδείγματι είναι το σιτάρι ή η ζάχαρη και οι τιμές τους καθορίζονται διεθνώς.

Επίσης, όσο πιο ευπαθές είναι ένα προϊόν τόσο πιο δύσκολη είναι η συμβολαιακή συνεργασία, καθώς σε αυτά τα είδη, τον βασικό λόγο στην πρώτη ύλη έχει η ποιότητα και η ασφάλεια της. Στο πλαίσιο αυτό, πολυεθνικές γαλακτοβιομηχανίες που δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά, όπως Nestle, Friesland κ.α., μολονότι προμηθεύονται πρώτη ύλη από Έλληνες παραγωγούς, ωστόσο δεν έχουν μαζί τους συμβόλαια συνεργασίας.

5 Επιχειρήσεις που εφαρμόζουν Συμβολαιακή Γεωργία

Μπορεί ο όρος συμβολαιακή γεωργία να δίνει και να παίρνει στις μέρες μας, σε σημείο που κάποιιοι να ισχυρίζονται ότι είναι πλέον της μόδας, στην πραγματικότητα όμως η ιστορία του στην ελληνική αγορά μετρά πάνω από 25 χρόνια.

Έτσι, μπορεί να δημοσιεύονται κάθε τόσο τα ονόματα πολυεθνικών που συνάπτουν συμβόλαια συνεργασίας με παραγωγούς της ελληνική γης, όμως, η αγορά γνωρίζει ότι ο πρωτεργάτης αυτών των συμβολαίων, εδώ και πολλά χρόνια είναι η ελληνική εταιρεία Μπάρμπα Στάθης. Η τελευταία, με ιστορία από το 1969, εφαρμόζει εδώ και πολλά χρόνια ολοκληρωμένη αγροτική διαχείριση στο πλαίσιο της συμβολαιακής γεωργίας.

Ωστόσο, αξιοσημείωτο είναι ότι πλέον πολλές πολυεθνικές, που σήμερα αναζητούν την απορρόφηση των προϊόντων από την πρωτογενή ελληνική παραγωγή, συναπτουν συμφωνίες με Έλληνες παραγωγούς, δείχνοντας έτσι και την εμπιστοσύνη τους στα ποιοτικά ελληνικά προϊόντα.

5.1 Επιχειρήσεις στην Ελλάδα

5.1.1 Tasty Foods-PepsiCo

Η πρώτη πολυεθνική που εμφανίζεται να σύναψε συμβόλαια συνεργασίας με Έλληνες παραγωγούς είναι η Tasty Foods-PepsiCo για τα πατατάκια. Πριν από 25 χρόνια περίπου η εταιρεία προχώρησε στη σύναψη συμβολαίων συνεργασίας με Έλληνες παραγωγούς πατάτας για τα επώνυμα τσιπς που διαθέτει.

Αυτή η συνεργασία κρατά μέχρι σήμερα, όπως ανέφερε στέλεχος της εταιρείας και αφορά 10.000 τόνους πατάτας. Οι περίπου 100 παραγωγοί που συνεργάζονται με την εν λόγω εταιρεία είναι διάσπαρτοι σε όλη την Ελλάδα από την Ηλεία μέχρι και τη Φλώρινα.

Στόχος της εταιρείας είναι να επεκτείνει την συμβολαιακή της γεωργία και να συνεργαστεί και με άλλους Έλληνες παραγωγούς, καθώς την ενδιαφέρει να αποθηκεύσει προϊόν από Νοέμβριο μέχρι και Μάιο, μιας και υπάρχει η δυνατότητα αποθήκευσης και συντήρησης του, προκειμένου να το χρησιμοποιήσει στην παραγωγή της.

5.1.2 Barilla

Στους παλιούς παίκτες της συγκεκριμένης αγοράς, αν και ομολογουμένως δεν το έχει ποτέ επικοινωνήσει, είναι και η εταιρεία ζυμαρικών Barilla, η οποία το 2002 έδωσε τα χέρια με Έλληνες παραγωγούς για κοινή πορεία στο χώρο της πρωτογενούς παραγωγής, με την πρώτη να προσφέρει τεχνογνωσία και εμπειρία και οι δεύτεροι τις εκτάσεις του για την καλλιέργεια ποικιλιών σιταριού υψηλής προστιθέμενης αξίας. Τότε, λοιπόν, υπέγραψε και τα πρώτη συμβόλαια τα οποία και διατηρεί έως σήμερα.

Ελάχιστοι γνωρίζουν ότι η Barilla είναι από τους σημαντικότερους αγοραστές ελληνικού σιταριού, φθάνοντας κατά έτος μέχρι και τους 60.000 τόνους. Στο πλαίσιο αυτό, σύμφωνα με καλά επιβεβαιωμένες πληροφορίες, συνεργάζεται με περίπου 2.000 Έλληνες αγρότες.

5.1.3 Amstel-Heineken

Η γνωστή μας Amstel- Heineken άρχισε να πραγματοποιεί τα πρώτα της βήματα στον χώρο της συμβολαιακής γεωργίας από το 2005. Η Αθηναϊκή Ζυθοποιία έχει θέσει ως στόχο για το 2015 να καλύψει το 100% των αναγκών της σε κριθάρι βυνοποίησης από την ελληνική παραγωγή, στη βάση του μεγάλου προγράμματος συμβολαιακής γεωργίας, που ξεκίνησε το 2005.

Τότε ξεκίνησε και τις πρώτες της επαφές με Έλληνες παραγωγούς προκειμένου να αναλάβουν την προμήθειά της σε πρώτη ύλη (κριθάρι) με απώτερο στόχο σε μία δεκαετία από τότε το σύνολο των αναγκών της παραγωγής να καλύπτονται εγχώρια.

Χάρη στην εμπιστοσύνη 3.000 Ελλήνων παραγωγών της περιφέρειας, μόλις επτά χρόνια μετά, αυτός ο στόχος πραγματοποιήθηκε καθώς για μέσα στο 2015 η συγκομιδή του κριθαριού κάλυψε το 100% των αναγκών παραγωγής της συγκεκριμένης εταιρείας. Η εξέλιξη αυτή σημαίνει ότι γνωστές μπίρες, όπως οι Amstel, Heineken, ΑΛΦΑ, Fischer, θα μεταφέρουν αποκλειστικά το κριθάρι της ελληνικής γης στα ποτήρια των καταναλωτών που τις επιλέγουν.

Για την εταιρεία, η πορεία του Προγράμματος Συμβολαιακής Καλλιέργειας Κριθαριού από την έναρξή του μέχρι σήμερα θεωρείται ανοδική και επιτυχημένη. Προσφέρει διέξοδο και προοπτική στην ελληνική αγροτική παραγωγή, δημιουργώντας θέσεις εργασίας και ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα του ελληνικού κριθαριού. Τα στοιχεία είναι εντυπωσιακά, μιας και οι

καλλιεργήσιμες εκτάσεις υπολογίζονται σε 240.000 στρέμματα, ενώ από την αρχή του προγράμματος έχουν προμηθευτεί 108.600 τόνους υψηλής ποιότητας ελληνικού κριθαριού από 20 νομούς της χώρας, η αξία του οποίου ξεπερνά τα 22 εκατ. ευρώ, δημιουργώντας ταυτόχρονα περισσότερες από 800 θέσεις εργασίας αποκλειστικά στον αγροτικό τομέα.

Σε πρόσφατη ανακοίνωση της εταιρείας, επισημάνθηκε ότι αν όλα εξελιχθούν ομαλά στο άμεσο μέλλον θα μπορέσει να καλύψει τις παραγωγικές της ανάγκες, ενώ υπολογίζει να έχει και περίσσειμα, το οποίο μπορεί και να πουλήσει στον ανταγωνισμό ή σε θυγατρικές της πολυεθνικής.

5.1.4 Μύθος Ζυθοποιία

Στο σημείο αυτό αξίζει να επισημανθεί ότι και μία άλλη πολυεθνική ζυθοποιία και συγκεκριμένα η Μύθος Ζυθοποιία που ανήκει στον πολυεθνικό γκρουπ Carlsberg έχει εκδηλώσει σχετικά πρόσφατα ενδιαφέρον συνεργασίας με Έλληνες αγρότες, χωρίς όμως μέχρι σήμερα να υπάρχει κάποια σχετική εξέλιξη.

5.1.5 Ελαϊς-Unilever

Η εταιρεία πρόσφατα αποκάλυψε ότι υπάρχει πλάνο σύναψης προγραμμάτων συμβολαιακής και αειφόρου καλλιέργειας με Έλληνες ελαιοπαραγωγούς. Ακόμη δεν έχει υπογραφεί κανένα σχετικό συμβόλαιο με παραγωγούς ελαιόλαδου, η επιχείρηση όμως τονίζει ότι βρίσκεται στις βασικές προτεραιότητες της να υποστηρίξει περαιτέρω την πρωτογενή παραγωγή ποιοτικών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Αξίζει να αναφερθεί, ότι η εταιρεία υπέγραψε τα πρώτα της προγράμματα συμβολαιακής καλλιέργειας το 2011 με 100 παραγωγούς τομάτας στη Γαστούνη Ηλείας. Από την περιοχή η εταιρεία προμηθεύεται περί τους 50.000 τόνους εργοστασιακής τομάτας για τα προϊόντα Pummato που διατίθενται στην ελληνική αγορά, ενώ η ποσότητα που περισσεύει (υπολογίζεται στους 25.000 τόνους) εξάγεται στη Unilever Ευρώπης για την παραγωγή προϊόντων Knorr.

5.1.6 Phillip Morris

Στις πολυεθνικές που εμπιστεύονται την ποιότητα της ελληνικής παραγωγής αναμφίβολα πρέπει να περιληφθεί και το όνομα της Phillip Morris. Το 2013 ανακοίνωσε ότι θα απορροφήσει το 50%

της ελληνικής παραγωγής καπνού στην επόμενη τριετία. Δηλαδή αναμένεται ν' απορροφήσει γύρω στους 13,5 χιλιάδες τόνους καπνού ετησίως με τη συμφωνία τριετούς διάρκειας αξίας περίπου 200 εκατομμυρίων ευρώ.

Μπορεί η συγκεκριμένη συμφωνία να ανακοινώθηκε σχετικά πρόσφατα, όμως εδώ και πολλά χρόνια η πολυεθνική προμηθεύεται τη ποικιλία μπασμά, που φυτεύεται σε Ανατολική Μακεδονία - Θράκη, η οποία θεωρείται από τις καλύτερες στον κόσμο. Εξαιτίας του αρωματικού χαρακτήρα της χρησιμοποιείται συνήθως στα τσιγάρα, σε συνδυασμό με άλλες, ως ενισχυτικός καπνός. Η χώρα μας είχε μεγάλη παραγωγή καπνού κυρίως σε Αιτωλοακαρνανία, Καβάλα, Δράμα, Ξάνθη, Ροδόπη, Έβρο, αλλά και στην Πιερία και την Ημαθία.

5.1.7 Μπάρμπα Στάθης Α.Β.Ε.Ε.

Με Χρυσό Βραβείο διακρίθηκε ο Μπάρμπα Στάθης, στην κατηγορία της Μακροπρόθεσμης Επένδυσης Εθνικής Εμβέλειας των ResponsibleBusinessAwards 2015 για το πρόγραμμα συμβολαιακής γεωργίας που εφαρμόζει.

Η συμβολαιακή γεωργία, ως υπόδειγμα μακροπρόθεσμης επένδυσης στην ελληνική οικονομία, υπήρξε η φυσική εξέλιξη των αρχών που πρεσβεύει ο Μπάρμπα Στάθης. Αξιοποιώντας συστηματικά την πείρα και τη γνώση 45 χρόνων πρωταγωνιστικής παρουσίας στην ελληνική αγορά, το υψηλού επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό και τις δυνατότητες της ελληνικής γης και έχοντας ως προτεραιότητα την άριστη ποιότητα και βέλτιστη ασφάλεια των προϊόντων της, η εταιρεία επενδύει καθημερινά στην ενίσχυση της σχέσης της με τον Έλληνα αγρότη.

Το συμβόλαιο με τον παραγωγό, είναι η συμφωνία του παραγωγού να καλλιεργήσει προϊόντα κάτω από πλήρως ελεγχόμενες από τον Μπάρμπα Στάθη συνθήκες, τηρώντας και ακολουθώντας τις αρχές και αξίες της εταιρείας, για παραγωγή αγροτικών προϊόντων υψηλών προδιαγραφών με σεβασμό στον καταναλωτή και στην υγεία του, στο περιβάλλον και στην κοινωνία.

Μέσα από την εμπέδωση και την ανάπτυξη του συστήματος της συμβολαιακής γεωργίας η εταιρεία Μπάρμπα Στάθης δεσμεύεται σε μακροπρόθεσμη επένδυση στον Έλληνα αγρότη και την ελληνική γη, εφαρμόζοντας τις αρχές της Ολοκληρωμένης Αγροτικής Διαχείρισης, δηλαδή τεκμηριωμένα βήματα από τη σπορά έως τη συγκομιδή.

5.2 Έρευνα για το μέγεθος και την είσοδο της Συμβολαιακής Γεωργίας

Σύμφωνα με μια πολύ πρόσφατη έρευνα (2013), με ερωτηματολόγια, του Τμήματος Γεωπονίας του ΑΠΘ που πραγματοποιήθηκε σε 1200 γεωργούς σε όλη την Ελλάδα, το 13,7% των Ελλήνων παραγωγών έχουν υιοθετήσει τη συμβολαιακή γεωργία, ενώ υπάρχει ένα μεγαλύτερο ποσοστό, της τάξης του 24,8%, που ενδιαφέρεται να προβεί σε κάποια μορφή συμφωνίας συμβολαιακής γεωργίας στο μέλλον.

Όσοι γεωργοί έχουν προχωρήσει στη συμβολαιακή γεωργία επιθυμούν κυρίως να περιορίσουν τον κίνδυνο και την αβεβαιότητα και να έχουν ένα διασφαλισμένο εισόδημα. Ωστόσο πολλοί γεωργοί είναι ακόμα επιφυλακτικοί.

Παράλληλα, η εν λόγω έρευνα ανέδειξε τη συμβολή της συμβολαιακής γεωργίας στην ανάπτυξη του γεωργικού τομέα και τις απόψεις των παραγωγών για την συμβολαιακή γεωργία, ενώ ταυτόχρονα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο θεσμός της συμβολαιακής γεωργίας μπορεί να αναβαθμίσει το ρόλο του γεωργού στο άμεσο μέλλον καθώς ο γεωργός θα μετατραπεί σε επιχειρηματία, θα σταματήσει να στηρίζει την ανάπτυξη του στις κρατικές ή κοινοτικές επιδοτήσεις και θα επενδύσει στην εκπαίδευση και στην πληροφόρηση για νέες μορφές γεωργίας.

Επίσης, θα μάθει να προσαρμόζεται στις καταναλωτικές ανάγκες της αγοράς στοχεύοντας συνεχώς στην ποιότητα και στην υγιεινή των παραγόμενων προϊόντων. Κυρίως όμως, διαμέσου του μοντέλου της συμβολαιακής γεωργίας, θα αναβαθμιστεί η συλλογική έκφραση των γεωργών μέσα από νέους συνεταιρισμούς και ομάδες παραγωγών.

6 Συμβολαιακή Γεωργία και Τράπεζα Πειραιώς

Τα στοιχεία δείχνουν ότι παρόλο που η συμβολαιακή γεωργία έχει πάνω από 25 χρόνια παρουσίας στην ελληνική αγροτική και κτηνοτροφική παραγωγή, τα τελευταία 3 χρόνια έχει δοθεί μια νέα πνοή στο τρόπο παραγωγής προϊόντων που βασίζονται σε αυτή. Η ελληνική ιστορία της συμβολαιακής γεωργίας μετρά αρκετά χρόνια, ωστόσο έως τώρα έβρισκε εφαρμογή σε πολύ περιορισμένο αριθμό επιχειρήσεων.

Μετά από μια καινοτόμο πρωτοβουλία της Τράπεζας Πειραιώς, το 2013, η συμβολαιοποιημένη γεωργία στη χώρα μας λειτούργησε για πρώτη φορά με την υποστήριξη μιας τράπεζας. Σήμερα, η Τράπεζα Πειραιώς αποτελεί τον φορέα με την πιο έντονη δραστηριοποίηση στον τομέα της συμβολαιακής τραπεζικής. Πάνω από 80 επιχειρήσεις και συνεταιρισμοί, αλλά και περισσότεροι από 14.000 αγρότες απ' άκρη σ' άκρη της χώρας, επωφελούνται από το πρόγραμμα Συμβολαιακής Γεωργίας της Τράπεζας Πειραιώς, με χρηματοδοτήσεις που υπερβαίνουν τα 400 εκατομμύρια ευρώ.

Το ροδάκινο, το βαμβάκι, ο καπνός, το σταφύλι, το λάδι, το γάλα είναι μερικά από τα προϊόντα που παράγονται με συμβόλαια επιτυχώς τα τελευταία δυο χρόνια με συντονιστή την Τράπεζα Πειραιώς. Στόχος του προγράμματος για το 2015 είναι οι συνεργασίες να φτάσουν τις 200 και να επωφεληθούν από αυτό περισσότεροι από 23.000 παραγωγοί.

6.1 Πως λειτουργεί

Η Τράπεζα Πειραιώς λειτουργεί ως χρηματοδότης αλλά και ως συντονιστής της συμφωνίας, συνάπτοντας δανειακή σχέση, σε δυο επίπεδα,

- με τον αγοραστή του προϊόντος στον οποίο εγκρίνεται κεφάλαιο κίνησης προκειμένου να εξοφλήσει τους παραγωγούς όταν του παραδώσουν την παραγωγή τους και
- με τους παραγωγούς που θα συνάψουν συμβόλαιο με τον παραπάνω αγοραστή, στους οποίους χορηγείται πίστωση με χρήση της «Ειδικής Κάρτας του Αγρότη», για να καλύψουν τις ανάγκες τους σε ρευστότητα κατά τη διάρκεια της καλλιεργητικής περιόδου.

Επιπλέον, σε κάθε γεωγραφική περιοχή που λειτουργεί το πρόγραμμα, υπογράφονται συμβάσεις συνεργασίας με καταστήματα αγροτοεφοδίων (σπόροι, λιπάσματα, φυτοφάρμακα, ζωοτροφές)

και με πρατήρια καυσίμων στα οποία τοποθετούνται οι συσκευές υποδοχής (POS), για τη χρήση της ειδικής κάρτας από τους αγρότες. Ειδικότερα, οι αγρότες μπορούν να χρησιμοποιήσουν την κάρτα για την αγορά γεωργικών εφοδίων και καυσίμων μέσω του δικτύου συσκευών POS στην περιοχή τους, αλλά και για την ανάληψη μετρητών από οποιοδήποτε ΑΤΜ ή κατάστημα της Τράπεζας, για να πληρώσουν τα εργατικά τους.

Δημιουργείται έτσι, σε επίπεδο τοπικών κοινωνιών και αγορών μια συναλλακτική κίνηση σε ό,τι αφορά την αλυσίδα των αγροτικών εισροών (αγροτικά εφόδια, μηχανήματα, εργαλεία, ζωικό κεφάλαιο – ενέργεια), η οποία δίνει σημαντική ανάσα ρευστότητας, λόγω του άμεσου της πληρωμής όλων των συντελεστών που είναι απαραίτητοι για την παραγωγή των προϊόντων.

Η κάρτα αυτή δεν είναι πιστωτική, αν και συχνά δημιουργείται αυτή η σύγχυση. Η Τράπεζα Πειραιώς ξεκαθαρίζει ότι σε καμία περίπτωση δεν είναι ίδιες ως προς το σκοπό της χρηματοδότησης και το επιτόκιο τους. Σε αντίθεση με την πιστωτική, η «Ειδική Κάρτα του Αγρότη» δεν χρηματοδοτεί καταναλωτικές ανάγκες. Ουσιαστικά είναι μια επαγγελματική κάρτα που λειτουργεί σαν μετρητά, με ενσωματωμένο ένα κεφάλαιο κίνησης για την κάλυψη πάσης φύσεως καλλιεργητικών δαπανών ή εκτροφής. Το επιτόκιο είναι από τα χαμηλότερα της αγοράς των επαγγελματιών και ισχύει μόνο για την καλλιεργητική περίοδο και για όσα από τα χρήματα χρησιμοποιεί ο παραγωγός.

6.2 Οφέλη για παραγωγούς και επιχειρήσεις

Το πρόγραμμα Συμβολαιακής Γεωργίας και Κτηνοτροφίας προσφέρει πολλαπλά πλεονεκτήματα στους παραγωγούς, παρέχοντάς τους, καταρχάς το σημαντικότερο, τη δυνατότητα να καλλιεργήσουν έχοντας εξασφαλίσει τα χρήματα που χρειάζονται. Η Τράπεζα Πειραιώς παρέχει την αναγκαία πίστωση στον κάθε παραγωγό ανάλογα με τη δυναμικότητά του, σε όλα τα στάδια της καλλιεργητικής περιόδου, από την έναρξή της, μέχρι την τελική παράδοση των προϊόντων του. Επομένως, όλα τα χρήματα για την κάλυψη του κόστους παραγωγής είναι στη διάθεση του παραγωγού ακριβώς την περίοδο που τα χρειάζεται, ώστε να εξασφαλίζει τις καλύτερες δυνατές τιμές στις αγορές που κάνει. Αγοράζοντας τους μετρητοίς, πετυχαίνει σημαντικές εκπτώσεις, σε σχέση με τις τιμές επί πιστώσει, μειώνοντας έτσι το κόστος της παραγωγής του.

Η Τράπεζα Πειραιώς, η οποία θεωρεί κλειδί για την επιτυχία της αγροτικής παραγωγής όχι μόνο την ετικέτα προέλευσης, αλλά και την ταυτότητα εμπιστοσύνης χρηματοδοτεί τους αγρότες, χωρίς να θέτει ως κριτήριο την υποθήκη της γης τους ή άλλων περιουσιακών στοιχείων τους. Επιπλέον, μπαίνει τέλος στην αβεβαιότητα της πώλησης της παραγωγής, αφού ο παραγωγός γνωρίζει, βάσει της συμφωνίας που έχει υπογράψει με την επιχείρηση, ότι η παραγωγή του θα διατεθεί χωρίς προβλήματα και ότι θα πληρωθεί άμεσα το 100% της αξίας των προϊόντων που παραδίδει, με την ενεργοποίηση του εγκεκριμένου από πριν κεφαλαίου κίνησης της μεταποιητικής επιχείρησης. Ο παραγωγός, επίσης, ξέρει από πριν το εύρος της τιμής στην οποία θα πουλήσει την παραγωγή του, αφού αναφέρεται στο συμφωνητικό.

Από την πλευρά τους οι επιχειρήσεις, επιλέγοντας τη συνεργασία στο Πρόγραμμα Συμβολαιακής αποκτούν την αναγκαία ρευστότητα, για να εξακολουθήσουν να απορροφούν κορυφαίας ποιότητας πρώτη ύλη, έχοντας ταυτόχρονα προγραμματίσει με ακρίβεια την πληρωμή της παραγωγής που χρειάζονται.

Ταυτόχρονα, καταφέρνουν να είναι συνεπείς στις συμφωνίες που κάνουν με τους πελάτες τους για την μεταπώληση των προϊόντων, αφού με το συμβόλαιο εξασφαλίζεται και η απορρόφηση της παραγωγής προτού καν παραχθεί. Ενισχύεται με αυτόν τον τρόπο και ο εξαγωγικός τους προσανατολισμός, κάτι που αποτελεί ζητούμενο για την ελληνική οικονομία.

Παράλληλα, έχοντας εξασφαλίσει την πληρωμή των προϊόντων προς τους αγρότες, με τη χορήγηση από την Τράπεζα του κεφαλαίου κίνησης ειδικού σκοπού, απελευθερώνουν τυχόν δική τους ρευστότητα, την οποία μπορούν να χρησιμοποιούν σε άλλες ανάγκες τους, όπως η εξυπηρέτηση των δανείων τους, η χρηματοδότηση επενδυτικών τους σχεδίων κ.λπ.

Με λίγα λόγια, βελτιώνουν την οργάνωσή τους, ελαχιστοποιούν το διαχειριστικό τους κόστος, προσαρμόζουν την προσφορά στη ζήτηση, και ευθυγραμμίζονται για καλύτερο εν γένει ταμειακό προγραμματισμό και σε μεγαλύτερο βάθος χρόνου.

Η Συμβολαιακή Γεωργία και Κτηνοτροφία, ως το νέο μοντέλο στήριξης του πρωτογενούς τομέα αναμένεται να θεραπεύσει πολλές από τις στρεβλώσεις του παρελθόντος στον αγροτοδιατροφικό τομέα. Αναμένεται να συμβάλει στην εναρμόνιση της παραγωγής, με τη μεταποίηση, το εμπόριο

και κατ' επέκταση τις εξαγωγές. Η μέχρι τώρα επιτυχία του προγράμματος δείχνει ότι η Συμβολαιακή Γεωργία-Κτηνοτροφία ήρθε για να μείνει.

6.3 Ανταγωνισμός

Παράλληλα με την τράπεζα Πειραιώς, η Εθνική Τράπεζα και η Alpha Bank έχουν ήδη ξεκινήσει να αναπτύσσουν το δικό τους δίκτυο συμβολαιακής γεωργίας με βάση το πρότυπο της τράπεζας Πειραιώς. Ενώ η δυναμική και των δυο αυτών τραπεζών είναι αρκετά μεγάλη, ιδιαίτερα της Εθνικής Τράπεζας, τα μέχρι τώρα αποτελέσματα χαρακτηρίζονται μάλλον πενιχρά.

Η Τράπεζα Πειραιώς ως πρωτεργάτης της κίνησης αυτής, έχει πολλαπλάσιες συμφωνίες σε σχέση με τις προαναφερόμενες άλλες τράπεζες. Η τεχνογνωσία, η εμπειρία και η δυναμική είσοδος της Τράπεζας Πειραιώς την έχει καταστήσει ουσιαστικά μοναδικό παίκτη στη παροχή τραπεζικών υπηρεσιών στον κλάδο της Συμβολαιακής Γεωργίας στην Ελλάδα τη παρούσα στιγμή.

6.4 Μεγέθη της Συμβολαιακής Γεωργίας

Στην Ελλάδα, για πρώτη φορά, η Τράπεζα Πειραιώς ενσωμάτωσε και την τραπεζική διάσταση στην αμφίδρομη σχέση μεταξύ παραγωγών και μεταποιητικής-εμπορικής επιχείρησης μέσω του προγράμματος Συμβολαιακής Γεωργίας και Κτηνοτροφίας. Πάνω από 3.000 παραγωγοί έχουν ενταχθεί στα 13 προγράμματα συμβολαιακής γεωργίας που βρίσκονται σε εξέλιξη. Στο ξεκίνημα του εγχειρήματος αυτού υποστηρίχθηκαν προϊόντα όπως το βιομηχανικό ροδάκινο και ο καπνός, με την επιδίωξη επέκτασης και σε άλλους τομείς της παραγωγικής αλυσίδας.

Σε αυτό το πλαίσιο οι συνεργασίες της Τράπεζας Πειραιώς ξεπερνούν τις 150, ενώ περισσότεροι από 12.000 παραγωγοί έχουν επωφεληθεί.

Στόχος είναι η συμβολαιακή γεωργία να καλύψει όλα τα προϊόντα σε όλη την επικράτεια, εντάσσοντας κάτω από την ομπρέλα της μεγάλο μέρος των αγροτών και κτηνοτρόφων. Στο πρόγραμμα ήδη εντάσσονται βαμβακοκαλλιεργητές, που εφοδιάζουν τα μεγαλύτερα εκκοκκιστήρια της Ελλάδας, κτηνοτρόφοι της Θεσσαλίας, των οποίων η παραγωγή προορίζεται για την παρασκευή γαλακτοκομικών προϊόντων, αλλά και καπνοκαλλιεργητές της βόρειας Ελλάδας, που προμηθεύουν τις αντίστοιχες μεταποιητικές βιομηχανίες.

Το πλάνο προϋποθέτει ότι όλοι οι εμπλεκόμενοι, δηλαδή από τον αγρότη και τον μεταποιητή έως και τον αγοραστή του τελικού προϊόντος, θα συνδέονται μεταξύ τους μέσω συμβολαίου. Η διαδικασία προβλέπει χαμηλότερα επιτόκια και ευνοϊκότερους όρους στην αποπληρωμή των δανείων, προσαρμοσμένους στις νέες συνθήκες παραγωγής.

Τα νέα χρηματοδοτικά εργαλεία στα οποία θα πρωτοστατεί, η συμβολαιοποιημένη γεωργία, ενισχύουν σημαντικά τη ρευστότητα, ενώ την ίδια στιγμή ανοίγουν τον δρόμο της ανάπτυξης και ενίσχυσης του αγροτοδιατροφικού τομέα, μέσα από συμπράξεις και συνέργειες που θα ανακύψουν μεταξύ των παραγωγών, των μεταποιητών και των οργανωμένων επιχειρήσεων του λιανεμπορίου.

6.5 Καινοτόμο τραπεζικό εργαλείο

Με την τραπεζική υποστήριξη η συμβολαιακή γεωργία αφορά μια τριγωνική σχέση μεταξύ του παραγωγού, της επιχείρησης και της τράπεζας. Κάθε αγρότης υπογράφει με τη μεταποιητική βιομηχανία ένα ιδιωτικό συμφωνητικό, στο οποίο αναφέρεται οι κανόνες καλλιέργειας, παραγωγής και διάθεσης της του σε προκαθορισμένο χρόνο και προκαθορισμένη τιμή.

Με την ένταξη στο πρόγραμμα της τράπεζας επιτυγχάνονται η έγκαιρη πληρωμή των παραγωγών και ο εξορθολογισμός του κόστους παραγωγής τους. Πρόκειται για ένα καινοτόμο τραπεζικό εργαλείο, μια σύγχρονη μορφή δανεισμού – αναλόγως της δυναμικότητας του παραγωγού – μέσω ειδικής κάρτας, χωρίς υποθήκες ή προσημειώσεις και με επιτόκιο κάτω από 6,95% επί του χορηγούμενου ποσού. Η τελική επιβάρυνση για τον παραγωγό είναι χαμηλότερη, διότι η διάρκεια αποπληρωμής του δανείου δεν είναι ετήσια, όπως στις συμβατικές χορηγήσεις, αλλά αντιστοιχεί στον κύκλο παραγωγής κάθε προϊόντος, που σε πολλές περιπτώσεις δεν υπερβαίνει τους 6 με 7 μήνες. Επίσης, τα ποσά των χορηγήσεων έχουν προϋπολογιστεί και καλύπτουν το καλλιεργητικό κόστος κάθε αγρότη, κατόπιν συνεργασίας με την τράπεζα.

Παράλληλα, η δυνατότητα τοις μετρητοίς πληρωμής μέσω κάρτας προσφέρει την ευκαιρία στους παραγωγούς να αγοράσουν εγκαίρως και με έκπτωση τους σπόρους, τα λιπάσματα, τις ζωοτροφές και τα φυτοφάρμακά τους. Τους δίνεται δε η δυνατότητα να πληρώσουν τους εργάτες γης. Η αποπληρωμή του δανείου γίνεται μέσω της τελικής πληρωμής από τον συνεταιρισμό ή τη μεταποιητική επιχείρηση, η οποία λαμβάνει αντίστοιχη χρηματοδότηση μέσω της τράπεζας για τον ίδιο σκοπό.

Έτσι, μπαίνει τέλος στην αβεβαιότητα της πώλησης της παραγωγής, αφού ο παραγωγός ξέρει ότι η παραγωγή του θα διατεθεί χωρίς προβλήματα. Ο παραγωγός εξασφαλίζει τη διάθεση του προϊόντος του κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες και σε προκαθορισμένη τιμή. Έπειτα θα έχει τα χρήματα τότε που τα χρειάζεται, με την έναρξη δηλαδή της καλλιεργητικής περιόδου, και όχι κατά τη διάρκειά της, όπως σε πολλές περιπτώσεις συμβαίνει σήμερα. Θα εξοφλείται έγκαιρα σε προκαθορισμένο χρόνο και όχι όπως σήμερα, που εισπράττει προκαταβολές. Τέλος, κατοχυρώνεται ότι το δάνειο δεν θα καταλήξει να χρηματοδοτήσει άλλες καταναλωτικές ανάγκες του αγρότη, καθώς την όλη διαδικασία θα παρακολουθεί στενά η τράπεζα.

6.6 Από τις επιδοτήσεις στην ανταγωνιστική δομή

Έχουν περάσει 30 και πλέον χρόνια από τότε που το κοινοτικό χρήμα, μέσω των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, έρεε άφθονο στην Ελλάδα. Στα μέσα της δεκαετίας του 80, η ελληνική γεωργία απορρόφησε μεγάλο μέρος των επιδοτήσεων, με σκοπό τη δημιουργία αναπτυξιακών υποδομών. Ο πραγματικός στόχος, όμως, δεν επετεύχθη ποτέ. Κι όταν το πάρτι των επιδοτήσεων έληξε, οι αγρότες βρέθηκαν στην ίδια μοίρα με άλλους εργαζόμενους σε άλλους κλάδους της ελληνικής οικονομίας. Με απουσία επένδυσης στη γνώση, ελάχιστες καινοτομίες και δίχως ανταγωνιστική παραγωγική δομή.

Την τελευταία τετραετία, οπότε η ελληνική οικονομία βυθίζεται σε μια άνευ προηγουμένου στα μεταπολεμικά χρονικά ύφεση, 38.000 άνθρωποι, κυρίως νέοι, εγκατέλειψαν τα μεγάλα αστικά κέντρα και στράφηκαν στην αγροτική εργασία. Ενώ η ανεργία στον τριτογενή τομέα χτυπάει κόκκινο, στον κλάδο της αγροτικής παραγωγής παρατηρείται αύξηση 7%, γεγονός που αποδεικνύει ότι ο τομέας αυτός μπορεί να αποτελέσει πυλώνα ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας – καθώς μάλιστα ο πλέον περιοριστικός πόρος για τη γεωργία είναι το ανθρώπινο δυναμικό, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου μόνο το 7,5% των αγροτών είναι κάτω των 35 ετών.

Στην έρευνα που εκπόνησε πριν από δύο χρόνια η εταιρεία συμβούλων McKinsey με τίτλο «Ελλάδα: 10 χρόνια μπροστά», γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στα θέματα της αγροτικής ανάπτυξης, ενώ τονίζεται ότι την επόμενη δεκαετία, η αγροτική παραγωγή μπορεί να δημιουργήσει 140.000 νέες θέσεις εργασίας, με θετική επίδραση και στο εμπορικό ισοζύγιο της τάξης των 2,7 δισεκατομμυρίων ευρώ. Στην έρευνα επισημαίνεται ότι προϋπόθεση για να επιτευχθούν οι

παραπάνω στόχοι είναι να διαφοροποιηθεί το παραγόμενο προϊόν με στόχευση σε συγκεκριμένες αγορές, να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων μέσα από οικονομίες κλίμακος, να αυξηθεί η παραγωγικότητα και η ποιότητα των προϊόντων, να δοθεί έμφαση στην εξωστρέφεια και να ενταθεί η επένδυση στη γνώση και στην καινοτομία.

Επιπρόσθετα με την ιδιωτική πρωτοβουλία, την προσπάθεια αυτή τη στηρίζει έμπρακτα και το κράτος με διάφορες κινήσεις και προγράμματα αρωγής νέων αγροτών. Ήδη πολλά προγράμματα ενίσχυσης μέσα από τη νέα ΚΑΠ που τρέχουν με τη συμβολή του υπουργείου Γεωργίας έχουν ήδη στηριχθεί πάνω από 10.000 νέοι αγρότες, ενώ έχουν ξεκινήσει και οι πρωτοβουλίες από τη μεριά της πολιτείας για την ενίσχυση της ενασχόλησης νέων αγροτών στο πρωτογενή τομέα, με πρόγραμμα διανομής γης σε νέους αγρότες και ήδη πήραν χωράφια περίπου 4.000 νέοι δικαιούχοι.

6.7 Επικρίσεις

Η Συμβολαιακή Γεωργία καθώς και οι ενέργειες τόσο του κρατικού, όσο και του ιδιωτικού τομέα προς την ενίσχυση του θεσμού, αλλά και των αγροτών έχει αποσπάσει τα πολύ θετικά σχόλια από όλους τους άμεσα και έμμεσα ενδιαφερόμενους. Παρόλα αυτά υπάρχουν και αρκετοί που βλέπουν, αν όχι αρνητικά, τις κινήσεις αυτές με σκωπτικό βλέμμα.

Αρκετές είναι οι φωνές εκείνες που τονίζουν ότι τέτοιες κινήσεις έχουν ως στόχο την ενίσχυση των επιχειρήσεων σε βάρος των καλλιεργητών, ενώ ταυτίζουν τις οικονομικές ευκολίες που παρέχουν τόσο οι επιχειρήσεις όσο και οι τράπεζες με την προσπάθεια δέσμευσης της αγροτικής παραγωγής και της εκμετάλλευσης του από την πλουτοκρατία.

Τα μειονεκτήματα της διαδικασίας της συμβολαιακής γεωργίας είναι ότι αποκλείει τον αγρότη από την εμπορία των προϊόντων που παράγει. Δεν μπορεί να εμπορευτεί ελεύθερα τα προϊόντα που παράγει. Πρέπει να τα δώσει στον συγκεκριμένο έμπορο, στην συγκεκριμένη επιχείρηση. Ιδιαίτερα, έρρισμα αποτελούν οι κυβερνητικές αποφάσεις για τη μη ελεύθερη βούληση των παραγωγών να συνάψουν συμβόλαια ή όχι σε ορισμένα είδη της αγροτικής παραγωγής. Μια τέτοια περίπτωση αποτελεί ο καπνός, μιας και η κυβέρνηση μέσω μιας ΚΥΑ υποχρεώνει τους παραγωγούς να υπογράψουν υποχρεωτικά κάποιο συμβόλαιο.

Με τον τρόπο αυτό καταργείται η έννοια της οικονομικής ελευθερίας, από μια κυβέρνηση που λέει ότι υποστηρίζει την οικονομία της αγοράς. Εκτός από την αφαίρεση του δικαιώματος στην ελεύθερη οικονομία, υπάρχουν και πρακτικά προβλήματα. Όταν ο έμπορος γνωρίζει πως ο παραγωγός, πρέπει να υπογράψει συμβόλαιο, είναι λογικό να τον πιέσει πολύ περισσότερο στο θέμα της τιμής.

6.8 Συνεργασίες

Στον Πίνακα 14- Συνεργασίες Τράπεζας Πειραιώς στη παράγραφο 11.2 Συνεργασίες Τράπεζας Πειραιώς του Παραρτήματος, φαίνονται συνοπτικά οι συνεργασίες τις οποίες έχει συνάψει η Τράπεζα Πειραιώς με εταιρείες του αγροτοδιατροφικού τομέα στην Ελλάδα.

Παρατηρώντας τον παραπάνω πίνακα, διαπιστώνουμε ότι υπάρχει ένας αρκετά μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων που έχουν εμπιστευτεί το συμβολαιακό σχήμα που προσφέρει η Τράπεζα Πειραιώς, ενώ το εύρος των προϊόντων με τα οποία απασχολούνται οι επιχειρήσεις αυτές περιλαμβάνει ένα πολύ μεγάλο φάσμα προϊόντων και τροφίμων.

7 Καπνός και καπνοβιομηχανίες στην Ελλάδα

7.1 Ιστορία καπνοβιομηχανίας

Στην Ελλάδα η καλλιέργεια του καπνού εισήχθη κατά τα τέλη του 16ου ή στις αρχές του 17ου αιώνα, στην αρχή στην κοιλάδα του Αξιού και την Ξάνθη, και αργότερα στην υπόλοιπη Μακεδονία και τη Θράκη. Στη Μικρά Ασία και την υπόλοιπη βαλκανική χερσόνησο καλλιεργήθηκε αργότερα.

Οι οικολογικές συνθήκες των περιοχών αυτών, η τεχνική καλλιέργειας του καπνού που εφαρμόστηκε, η πτωχεία και η ξηρότητα των εδαφών και τα ποσοστά της σχετικής υγρασίας της ατμόσφαιρας, ευνόησαν την επικράτηση διαφόρων τύπων και παραλλαγών, προικισμένων με ειδικές ιδιότητες. Μιλούμε έτσι για μια κατηγορία καπνών, που είναι γνωστά ως «ανατολικά καπνά» ή «καπνά ανατολικού τύπου» που διακρίνονται σαφώς τόσο φυτοτεχνικά όσο και τεχνολογικά από τα «αμερικάνικα καπνά» ή «καπνά αμερικάνικου τύπου», την άλλη γνωστή μεγάλη κατηγορία καπνών, που αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος της παγκόσμιας καπνικής παραγωγής.

Στην Ελλάδα προπολεμικά, κατά την περίοδο 1935-38, η καλλιέργεια του καπνού καταλάμβανε έκταση 900.000 στρεμμάτων κάθε χρόνο. Η παραγωγή έφτανε τους 60.000 τόνους, με μια μέση στρεμματική απόδοση της τάξης των 66 κιλών. Στη δεκαετία του 1960 η καλλιέργεια του καπνού αυξήθηκε και έφτασε τα 1.360.000 στρέμματα (μέσος όρος τετραετίας 1963-66).

Το οξύμωρο σε σχέση με τα σημερινά δεδομένα είναι το γεγονός ότι η τότε πολιτική ηγεσία εξέφραζε επιθυμία μείωσης των καλλιεργουμένων εκτάσεων εξαιτίας των εντεινόμενων δυσχερειών διάθεσης της παραγωγής, γεγονός όμως που συναντούσε μεγάλες αντιδράσεις από την πλευρά των καπνοκαλλιεργητών, που αρνούσαν να εγκαταλείψουν την καλλιέργεια του καπνού.

Η καλλιεργούμενη έκταση της δεκαετίας του 1960 ήταν κατά 460.000 στρέμματα μεγαλύτερη της προπολεμικής, με μια παραγωγή κάθε χρόνο περίπου 120.000 τόνους και μια μέση στρεμματική απόδοση 87 κιλών, έναντι 66 της προπολεμικής (αύξηση 30%).

Προκύπτει από τα παραπάνω ότι, η ετήσια παραγωγή μεταξύ των δύο αυτών περιόδων διπλασιάστηκε, παρόλο ότι οι καλλιεργούμενες εκτάσεις αυξήθηκαν μόνο κατά 50%. Η αύξηση

αυτή των αποδόσεων δεν οφειλόταν μόνο στην εισαγωγή νέων βελτιωμένων ποικιλιών, αλλά και στο γεγονός ότι η καλλιέργεια του καπνού σε πολλές περιοχές μεταφέρθηκε σε πιο γόνιμα χωράφια, που έδιναν μεγαλύτερες αποδόσεις παρήγαν, όμως, καπνά κατώτερης ποιότητας. Έτσι, οι αποδόσεις, ανάλογα με την περιοχή και με τον καλλιεργούμενο τύπο καπνού, κυμαίνονταν από 40 μέχρι 200 κιλά ανά στρέμμα.

Το σπουδαιότερο καπνοπαραγωγικό διαμέρισμα της χώρας εκείνη την περίοδο ήταν η Μακεδονία (62% των εκτάσεων), ακολουθούμενη από την Αιτωλοακαρνανία (11% των εκτάσεων) και τη Θράκη (9%).

7.2 Ο καπνός εθνικό μας προϊόν

Όλα εκείνα τα χρόνια, η καλλιέργεια του καπνού στη χώρα μας κατείχε ιδιαίτερος ιδιάζουσα θέση τόσο για την ιδιωτική όσο και για την εθνική οικονομία.

Με την καλλιέργεια του καπνού αξιοποιούνταν διαχρονικά στη χώρα μας εδάφη ακατάλληλα για πολλά άλλα φυτά, ξηρά, πετρώδη και χαλικώδη, ορεινά και ημιορεινά, με σημαντική κλίση (τα ρεβένια της Ξάνθης) και ενσωματώνονταν σε αυτά μεγάλος αριθμός ημερομισθίων ανά στρέμμα, με αποτέλεσμα μια καπνοκαλλιεργητική οικογένεια παρά τις πολύ χαμηλότερες τιμές του καπνού τη δεκαετία του 1960 σε σχέση με την προπολεμική περίοδο, να εξασφαλίζει εισόδημα κατά στρέμμα πολύ υψηλότερο από την καλλιέργεια άλλων φυτών, που θα μπορούσαν να καλλιεργηθούν σε «καπνοχώραφα».

Η καλλιέργεια των ανατολικού τύπου καπνών ειδικότερα, απορροφούσε και απέδιδε πολύ περισσότερα ημερομίσθια ανά στρέμμα, από οποιαδήποτε άλλη καλλιέργεια στη χώρα μας. Συγκεκριμένα, στις ανατολικές ποικιλίες καπνού που καλλιεργούνταν στην Ελλάδα, όπως Μπασμάς, Καμπά-Κουλάκ Κλασσικά, Ελασσόνα, Μυρωδάτα Αγρινίου, Μυρωδάτα Σμύρνης, Ζιγχομυρωδάτα, Κατερίνη (Σ-79), Καμπά-Κουλάκ μη κλασσικά, Τσεμπέλια, Μαύρα (Μαύρα Θεσσαλίας, Μαύρα Άργους), Σαμψόνια κ.ά., για 10 στρέμματα απαιτούνται 2.000-4.000 ώρες εργασίας, όσες περίπου απαιτούνται για 200-400 στρέμματα σιτηρών.

Με την καλλιέργεια του καπνού ασχολούνταν τότε 200.000 αγροτικές οικογένειες και 50.000-60.000 ακόμα άτομα στους τομείς της εμπορίας, της εμπορικής επεξεργασίας και της βιομηχανοποίησης του προϊόντος.

Με την καλλιέργεια του ανατολικού τύπου καπνών, όπως αναφέραμε και πιο πριν, αξιοποιούνται κυρίως εδάφη ξηρά και άγονα, πολύ λίγο κατάλληλα για άλλες καλλιέργειες, που ούτως ή άλλως θα έδιναν εισόδημα πολύ χαμηλότερο από αυτό του καπνού. Αυξάνεται έτσι η παραγωγικότητα της ελληνικής γης και η συνολική πρόσδοός της με την καλλιέργεια του καπνού.

Η καλλιέργεια του καπνού διαδραμάτισε πολύ σημαντικό ρόλο κατά την αποκατάσταση των ακτημόνων καλλιεργητών, μετά τη Μικρασιατική καταστροφή του 1922, με την πρόβλεψη παραχώρησης ειδικού καπνικού κλήρου λίγων στρεμμάτων, τα οποία αποδείχτηκαν επαρκή για την εξασφάλιση ενός στοιχειώδους εισοδήματος. Το γεγονός αυτό, ερμηνεύεται από την υψηλή ποιότητα των παραγόμενων καπνοφύλλων και τις καταβαλλόμενες την εποχή εκείνη ιδιαίτερα υψηλών τιμών, που σημαίνει ότι θα ήταν αδύνατη η εξασφάλιση έστω του στοιχειώδους εισοδήματος, που αναφέρεται παραπάνω, εάν ο καπνός σχεδιαζόταν να αντικατασταθεί από άλλα φυτά.

7.3 Αιχμή των εξαγωγών

Επομένως, όπως είχαν τότε τα πράγματα (δεκαετία 1960), ο καπνός κατέστη πολύτιμο, μοναδικό, αναντικατάστατο φυτό για την ιδιωτική οικονομία των αποκλειστικά ασχολούμενων με την καλλιέργειά του. Στην ίδια δεκαετία, ο καπνός καταλάμβανε την πρώτη θέση στα εξαγωγίμα ελληνικά αγροτικά προϊόντα, συνεισφέροντας το 33,5% του συναλλάγματος το 1965 και το 30% το 1966. Συγχρόνως, τα έσοδα του Κράτους από φόρους κατανάλωσης καπνικών προϊόντων ανήλθαν περίπου στο 45% του συνόλου των εσόδων το 1965 και στο 40% το 1966, ενώ η αξία της ελληνικής καπνοπαραγωγής, κατά το μέσο όρο της τριετίας 1963-65, ανήλθε στο 13% του συνόλου της αξίας της φυτικής παραγωγής. Όλα αυτά τα στοιχεία αποδεικνύουν την ιδιαίζουσα σημασία του καπνού για την εθνική οικονομία, σημασία που συνεχίστηκε και για αρκετά χρόνια μετά.

Ήταν, επομένως, προφανής ο ρόλος της καλλιέργειας του καπνού για τη χώρα μας και θεωρούνταν ευνόητο να καταβάλλεται κάθε προσπάθεια και σε κάθε κατεύθυνση για την τεχνικοοικονομική στήριξη και προαγωγή του.

Τη σημαντική θέση της καπνοκαλλιέργειας για την ελληνική εθνική οικονομία, επιβεβαίωσε σημειολογικά η πρακτική του τότε πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Καραμανλή, να πραγματοποιεί τις υπό την προεδρία του συσκέψεις για το «εθνικό» μας προϊόν όχι στο πρωθυπουργικό γραφείο, αλλά στα γραφεία του Εθνικού Οργανισμού Καπνού.

Την εποχή εκείνη, κανένας δεν μπορούσε να καλλιεργήσει καπνό χωρίς ειδική άδεια από τον Εθνικό Οργανισμό Καπνού. Ο καπνός καλλιεργούνταν σε ορισμένες μόνο περιοχές της χώρας και σε αυστηρά καθορισμένες ζώνες. Το μέτρο αυτό απέβλεπε στη μη επέκταση της καλλιέργειας, αφού υπήρχαν δυσχέρειες στην απορρόφηση της παραγωγής και στη διατήρηση της ποιότητας της συνολικής παραγωγής καπνού.

7.4 Καλλιέργεια των αμερικανικού τύπου καπνών

Με πρωτοβουλία του Εθνικού Οργανισμού Καπνού και του Ινστιτούτου Καπνού έγιναν ήδη προπολεμικά προσπάθειες για την καλλιέργεια καπνών Virginia (θερμοξηραίνόμενα, flue-cured) στη χώρα μας, που συνεχίστηκαν και πέραν του 1980. Μικρές ποσότητες παρήχθησαν κατά καιρούς σε διάφορες περιοχές της χώρας (Τρίκαλα, Λάρισα κ.ά.). Στην περιοχή της Χρυσουπόλεως, καλλιέργεια από ιδιώτη επιχειρηματία έδωσε ικανοποιητικά αποτελέσματα, ενώ προσπάθεια για επέκταση της καλλιέργειας έγινε τότε, με επιτυχία, προς τις περιοχές της Θράκης, της Θεσσαλίας και της Αιτωλοακαρνανίας. Η καλλιέργεια των Virginia προχώρησε αλματωδώς μετά τη δεκαετία του 1970 και η παραγωγή τους έφτασε τους 70.000 τόνους στις αρχές της δεκαετίας του 1990.

Το 1961 άρχισε πειραματικά στη χώρα μας και η καλλιέργεια των καπνών Burley (αεροξηραίνόμενα, air-cured), με την εξέλιξή τους να είναι ταχύτατη, με μια σταθερή παραγωγή, σε μια εικοσαετία, της τάξης των 20.000 τόνων. Η χώρα μας ήταν τότε (1980) ένατη στην ποσοτική παραγωγή, με ποσοστό 3,5% της παγκόσμιας ποσότητας.

Οι κυριότερες περιοχές καλλιέργειας των καπνών Burley στην Ελλάδα ήταν η Κεντρική Μακεδονία (Γιαννιτσά, Ημαθία, Πιερία), η Ανατολική Μακεδονία (Δράμα, Καβάλα) και από τη Θεσσαλία, κυρίως η Καρδίτσα. Τη μεγαλύτερη και ποιοτικά καλύτερη παραγωγή είχε η περιοχή των Γιαννιτσών.

7.5 Εξέλιξη της καπνοκαλλιέργειας στην Ελλάδα από το 1981 και μετά

Φτάσαμε έτσι στο 1981, χρονιά που η Ελλάδα ήταν πια το δέκατο κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο καπνός συνέχιζε να καλλιεργείται σε έκταση 600.000-700.000 στρεμμάτων στους Νομούς Φθιώτιδας, Λάρισας, Καρδίτσας, Πέλλας, Αργολίδας, Αιτωλοακαρνανίας, Πιερίας, Σερρών, Δράμας, Καβάλας, Θεσσαλονίκης, Κιλίκης, Κομοτηνής, Ξάνθης κ.ά. Η μέση κατά παραγωγό καλλιεργούμενη έκταση ανερχόταν σε 10 στρέμματα και η συνολική παραγωγή ξεπερνούσε τους 150.000 τόνους. Η χώρα μας αντιπροσώπευε το 32% της παραγωγής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ήταν δεύτερη στη σειρά, με πρώτη την Ιταλία, που συμμετείχε με ποσοστό 48%. Για την Ελλάδα η καπνοπαραγωγή αποτελούσε το 7,3% της συνολικής αξίας της γεωργοκτηνοτροφικής παραγωγής, ενώ για την Ιταλία μόνο το 1,2%. Οι αριθμοί αυτοί δείχνουν ότι η Ελλάδα ήταν η μοναδική χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση στην οποία η καπνοπαραγωγή είχε μεγάλη σημασία, τόσο οικονομική όσο και κοινωνική.

Η αντίστροφη πορεία για την καλλιέργεια του καπνού στη χώρα μας άρχισε σιγά-σιγά με την αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής το 1992 και ολοκληρώθηκε με τη μεταρρύθμιση των μεσογειακών προϊόντων (καπνός-βαμβάκι-ελαιόλαδο) το 2004.

Η μεταρρύθμιση του 1992 προέβλεψε τη μείωση των ενισχύσεων στον καπνό και περιόρισε σημαντικά τον εγγυημένο όγκο παραγωγής στις περισσότερες ελληνικές ποικιλίες ανατολικού τύπου, αλλά και στα καπνά Virginia και Burley.

Με τη μεταρρύθμιση των μεσογειακών προϊόντων και τη συμφωνία του Απριλίου του 2004 δόθηκε η ευελιξία στο κράτος-μέλος να επιλέξει τα ποσοστά δεσμευμένης και αποδεσμευμένης ενίσχυσης στον καπνό. Το ποσοστό της αποδεσμευμένης ενίσχυσης θα μπορούσε να κυμαίνεται από 40% (μερική αποδέσμευση-partial decoupling) μέχρι 100% (πλήρης αποδέσμευση-full decoupling) και αντίστοιχα της δεσμευμένης (coupled) από 0-60%.

7.6 Πλήρης αποδέσμευση

Στη χώρα μας αποφασίστηκε η εφαρμογή της «πλήρους αποδέσμευσης» από το 2006 και μετά. Αποτέλεσμα, η δραστική μείωση τόσο των καλλιεργούμενων εκτάσεων όσο και του όγκου παραγωγής, λόγω της μικρής εμπορικής αξίας του παραγομένου προϊόντος πολλών ποικιλιών και του υψηλού κόστους παραγωγής τους. Ο βασικός, επομένως, λόγος της δραστικής μείωσης των εκτάσεων ήταν ότι για να ολοκληρωθεί η καλλιέργεια και επειδή το κόστος παραγωγής σε πολλές περιπτώσεις υπερβαίνει την εμπορική αξία του προϊόντος, ο καπνοκαλλιεργητής πρέπει να δαπανήσει και ένα μέρος της επιδότησης.

Μεταξύ των ετών 2005 και 2007 η καλλιεργούμενη με καπνό έκταση στη χώρα μας μειώθηκε από 500.000 στρέμματα σε κάτω από 100.000 στρέμματα και ο όγκος παραγωγής από 108.000 τόνους σε 22.000 τόνους. Μειώθηκε, επίσης, δραματικά ο αριθμός των καπνοπαραγωγών, από 48.000 το 2005 σε 16.000 το 2010, με τους περισσότερους από αυτούς να κατέχουν εκμεταλλεύσεις που δεν ξεπερνούν τα 7 στρέμματα. Συγχρόνως, ποικιλίες υψηλής εισοδηματικής αξίας (λόγω επιδοτήσεων) όπως οι αμερικάνικου τύπου Burley και Virginia, αλλά και πολλές ανατολικού τύπου (Καμπά–Κουλάκ κλασσικά, Καμπά–Κουλάκ μη κλασσικά, Ζιχνομυρωδάτα, Σαμψούς, Ελασσόνας κ.ά.), που συνέβαλαν ουσιαστικά στη γεωργική οικονομία πολλών Νομών της χώρας και στη στήριξη του εισοδήματος των παραγωγών, κυριολεκτικά εξαφανίστηκαν.

7.7 Ποιες ποικιλίες καλλιεργούνται σήμερα

Οι ποικιλίες που έχουν παραμείνει καλλιεργούμενες είναι οι υψηλής ποιότητας ποικιλίες ανατολικού τύπου, Μπασμάς και Κατερίνη (Σ-79), που και αυτές, όμως, παρουσιάζουν μείωση και των καλλιεργούμενων εκτάσεων και του όγκου παραγωγής σε σύγκριση με την προ του 2006 περίοδο.

Από το 2010 και μετά ξανάρχισε δειλά-δειλά η καλλιέργεια των καπνών Virginia, κυρίως στους Νομούς Ξάνθης, Ροδόπης και Αιτωλοακαρνανίας. Στους Νομούς της Θράκης αυτό έγινε με πρωτοβουλία και οργάνωση της ΣΕΚΕ (Συνεταιριστική Εταιρεία Καπνοπαραγωγών Ελλάδος), στην οποία ανταποκρίθηκε ικανός αριθμός παραγωγών. Η προσπάθεια συνεχίζεται και αυτό είναι άκρως ενθαρρυντικό.

Το ενδιαφέρον της χώρας μας για τον καπνό είναι εύλογο και έντονο. Ο καπνός ανταποκρίνεται περισσότερο από άλλα προϊόντα προς τις φυσικές και κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που επικρατούν σε ορισμένες περιοχές μας, δεδομένου ότι:

- Μπορεί να αποδώσει ικανοποιητικό γεωργικό εισόδημα στα μικρά μεγέθη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που χαρακτηρίζουν τον ελληνικό κλήρο.
- Απαιτεί μεγάλο αριθμό ημερομισθίων, αξιοποιώντας το εργατικό δυναμικό όλων των ηλικιών της αγροτικής οικογένειας, συμβάλλοντας έτσι στη διατήρηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο.
- Αξιοποιεί (στην περίπτωση των ποικιλιών ανατολικού τύπου) γεωργικές εκτάσεις μέτριας και χαμηλής παραγωγικής ικανότητας, σημαντικό μέρος των οποίων δεν προσφέρεται για άλλες καλλιέργειες.

Τα χαρακτηριστικά αυτά, σε συνδυασμό με τις ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες, έχουν καταστήσει την καπνοπαραγωγή μια από τις παραδοσιακές καλλιέργειες της χώρας μας, αναντικατάστατη σε μεγάλο βαθμό.

7.8 Οικονομικά Στοιχεία

Η οικονομική σημασία του καπνού, ο οποίος παραμένει μέχρι σήμερα το πρώτο ή δεύτερο σε αξία αγροτικό εξαγωγικό προϊόν της Ελλάδας, είναι αναμφισβήτητη. Η συμβολή των εξαγωγών καπνού στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών της χώρας αυξήθηκε δραστικά μετά το 1912–13, όταν με τα απελευθερωμένα εδάφη εντάχθηκαν στον εθνικό κορμό η Μακεδονία και η Θράκη. Από τη δεκαετία του 60, η συμβολή αυτή μειώνεται δραστικά, συγκεκριμένα από 3% την περίοδο 1880–1910 σε 19% τη περίοδο 1910–20, 48% την περίοδο 1920–40, 40% για το 1945–60, 29% τη περίοδο 1960–70, πέφτει στο 8% μεταξύ 1970 και 1980 για να φτάσει στο 4% μεταξύ 1991 και 1995.

Ο καπνός αποτελεί ιδιαίτερα προσοδοφόρα καλλιέργεια, που αποκτά ιδιαίτερη σημασία εάν λάβουμε υπόψη μας ότι χρησιμοποιεί εδάφη στα οποία δεν μπορούν να καλλιεργηθούν άλλα προϊόντα. Εξάλλου, με την καλλιέργεια και την επεξεργασία του καπνού ασχολούνται πολλοί εργαζόμενοι, ακόμη και σήμερα που η σημασία του έχει μειωθεί δραστικά. Συγκεκριμένα, το 1995

απασχολούνταν 70.000 αγρότες που αντιστοιχούσε στο 10% συνόλου και 10.000 εργαζόμενοι στην καπνοεργασία και στη βιομηχανία καπνού.

Τέλος, η φορολόγηση των προϊόντων καπνού είναι βασική πηγή εσόδων, διότι αποτελεί το 10% των έμμεσων φόρων και το 5,7% των κρατικών εσόδων. Ο καπνός είναι σημαντικός και για άλλους λόγους. Για παράδειγμα, το καπνεμπορικό κεφάλαιο, μαζί με το εφοπλιστικό, ήταν ήδη διεθνοποιημένο από τον 19ο αιώνα, πράγμα που συνέβη σε άλλους τομείς μόνο μετά το πρόσφατο άνοιγμα στα Βαλκάνια. Επίσης, γύρω από τον καπνό δημιουργήθηκαν αυτόματα οι μηχανικές συγκεντρώσεις (industrial districts) και δίκτυα επιχειρήσεων (clusters), τα «καπνοχώρια» και οι «καπνουπόλεις», που βοήθησαν στην ανάπτυξη, αλλά δυστυχώς κάποια χρονική στιγμή διαλύθηκαν.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η δημιουργία βιομηχανικών συγκεντρώσεων και δικτύων επιχειρήσεων αποτελούν σήμερα την αιχμή του δόρατος της βιομηχανικής πολιτικής τόσο της Ελλάδας όσο και της Ε.Ε. Στα «καπνοχώρια» υπήρξε εξειδίκευση στον καπνό (συνεταιρισμοί, δίκτυα πώλησης κ.λπ.), γεγονός που δημιουργούσε συγκριτικά πλεονεκτήματα για την ανάπτυξη της παραγωγής του. Όσο για τις «καπνουπόλεις», η οικονομία τους εξαρτιόταν απ' τη λειτουργία των καπνομάγαζων, τόσο διότι σε αυτά απασχολούνταν ένα σημαντικό μέρος του οικονομικά ενεργού πληθυσμού τους, όσο και επειδή τα καπνομάγαζα συνδέονταν και με άλλες οικονομικές δραστηριότητες.

Η ύπαρξη κατάλληλης υλικής υποδομής (καπνομάγαζα), ανθρώπινου δυναμικού (καπνεμπόριο και καπνεργάτες) και υπηρεσιών (εταιρίες μεταφορών και μηχανικού εξοπλισμού που ήταν ειδικευμένες στην καπνεργασία) ήταν καθοριστική. Τέλος, είναι εξαιρετικής σημασίας και η ιστορία του καπνεργατικού κινήματος, που υπήρξε για μεγάλο διάστημα και μέχρι τη δεκαετία του 1950 από τα πιο ισχυρά.

7.9 Αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις καπνίσματος

Η Ελλάδα κατέχει παγκοσμίως μια από τις πρώτες θέσεις στους καπνιστές σε χώρες του ανεπτυγμένου κόσμου. Οι οικονομικές επιπτώσεις από το κάπνισμα είναι υψηλές τόσο για τους καπνίζοντες, όσο και για το εθνικό σύστημα υγείας.

Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Υγείας, το κάπνισμα ευθύνεται για 700.000 ημέρες νοσηλείας και οι ασθένειες που προκαλεί κοστίζουν στο κοινωνικό κράτος 2,14 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως (περίπου το 1% του ΑΕΠ).

Μια πιθανή μείωση του αριθμού των καπνιστών στην Ελλάδα κατά 15% θα οδηγούσε άμεσα σε μείωση του μέσου κόστους περίθαλψης περίπου κατά 200 με 300 εκατομμύρια ευρώ ετησίως και θα προσφέρει μια πραγματική βοήθεια στα οικονομικά του εθνικού Συστήματος Υγείας της χώρας μας .

Εκτός από τις οικονομικές επιπτώσεις του κράτους και ο ίδιος ο καπνιστής επιβαρύνεται οικονομικά για την αγορά των τσιγάρων. Για μια μέση κατανάλωση 20 τσιγάρων την ημέρα, ένας Έλληνας καπνιστής ξοδεύει περίπου 60 ευρώ το μήνα ή 720 ευρώ ετησίως. Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη της εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, το κάπνισμα φτάνει να κοστίζει έως 80 ευρώ κατά μέσο όρο το μήνα ή πάνω από 2,6 ευρώ την ημέρα. Το ποσό αυτό είναι πολύ μεγαλύτερο για πολλούς καπνιστές που καπνίζουν περισσότερα από 20 τσιγάρα την ημέρα.

7.10 Συρρίκνωση του κλάδου του καπνού

Παρότι οι Έλληνες συνεχίζουν να καπνίζουν, ο καπνός είναι μία καλλιέργεια υπό διωγμό στη χώρα μας. Είναι ενδεικτική η δραματική μείωση που καταγράφηκε την τριετία 2005-2007 τόσο στις καλλιεργούμενες εκτάσεις καπνών στην Ελλάδα όσο και στην παραγωγή καπνού. Οι καλλιεργητές καπνού, που αποτελούσε άλλοτε τη ναυαρχίδα της ελληνικής γεωργίας, στρέφονται ταχύτατα σε άλλες καλλιέργειες, καθώς αυτός είναι ο δεδηλωμένος στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η μείωση της παραγωγής καπνού αποτελούσε, εξάλλου, βασικό πυλώνα της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της Ε.Ε., που τέθηκε σε εφαρμογή το 2006 και προέβλεπε την ολική αποδέσμευση των κοινοτικών ενισχύσεων από την καλλιέργεια καπνού. Τα αποτελέσματα ήταν άμεσα.

Οι καλλιεργητές σε παραδοσιακές περιοχές, όπως η Ροδόπη, η Ξάνθη και η Πιερία, οδηγήθηκαν σε οικονομικό μαρασμό, ενώ από το 2013 καταργήθηκε και η ευρωπαϊκή επιδότηση για τη συγκεκριμένη καλλιέργεια, σύμφωνα με τη νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ). Ανάλογη είναι

η πορεία και στο νομό Θεσσαλονίκης, με την παραγωγή καπνού να συρρικνώνεται δραματικά χρόνο με το χρόνο, από τους 2.200 τόνους το 2005 στους μόλις 150 τόνους σήμερα.

Πολλοί καπνοπαραγωγοί εγκατέλειψαν την καλλιέργεια καπνού ήδη από το 2004-2005, για να ακολουθήσει το μεγάλο κύμα φυγής της περιόδου 2006-2007. Οι καπνοκαλλιεργητές, σχεδόν από 55.000 το 2002, μειώνονται διαρκώς, από 51.312 το 2003, συρρικνώθηκαν σε 49.769 το 2004 και σε 36.459 το 2005. Σήμερα έχουν μειωθεί σε λιγότερους από 10.000. Κι ενώ ο αριθμός των καλλιεργητών μειώνεται, η μέση ηλικία τους ακολουθεί αντιστρόφως ανάλογη πορεία. Περίπου το 90% εξ αυτών υπολογίζεται ότι είναι σήμερα πάνω από 60-65 ετών, καθώς ο καπνός δεν προσελκύει μικρότερες ηλικίες, που θεωρούν την καλλιέργεια τελειωμένη.

Έντονη ανησυχία επικρατεί και στους περίπου 20.000 εργαζομένους που απαρτίζουν την εφοδιαστική αλυσίδα καπνικών προϊόντων (μεταποίηση, καπνοβιομηχανίες, σημεία πώλησης), αφού ο κλάδος δέχεται ισχυρές πιέσεις. Η υπέρμετρη φορολόγηση και η πτώση της κατανάλωσης που διόγκωσε το λαθρεμπόριο, η επικείμενη αναδιάρθρωση του συστήματος διανομής από τις μεγάλες καπνοβιομηχανίες αλλά και η αναθεώρηση της κοινοτικής οδηγίας για τα προϊόντα καπνού εκτιμάται ότι θα προκαλέσουν επιπρόσθετα νέα λουκέτα στο δίκτυο, δραστικό περιορισμό της παραγωγής αρωματικών καπνών ανατολικού τύπου και κυρίως μείωση της ζήτησης, η οποία σε βάθος χρόνου θα εντείνεται.

Η ζήτηση για τσιγάρα τα τελευταία τρία χρόνια έχει μειωθεί κατά 1/3, έχουν κλείσει οκτώ μονάδες μεταποίησης, 5.000 περίπτερα και ψιλικατζίδικα, 130 πρατήρια, οι μεγάλες καπνοβιομηχανίες καταγράφουν υψηλές ζημιές, ενώ έχει αυξηθεί η διείσδυση των λαθραίων τσιγάρων, τα οποία σήμερα αντιπροσωπεύουν πλέον το 20% του συνόλου.

Η εταιρεία Παπαστράτος, θυγατρική της Philip Morris, σε μια προσπάθεια να ενισχύσει το κλάδο, έχει προχωρήσει σε αναδιάρθρωση του συστήματος διανομής των προϊόντων της εισάγοντας το σύστημα αποκλειστικής διανομής σε Αθήνα, Πειραιά, Θεσσαλονίκη και Πάτρα. Πλέον θα συνεργάζεται με πέντε χονδρεμπόρους στα παραπάνω αστικά κέντρα έναντι περίπου 110 συνεργασιών του παρελθόντος. Το μοντέλο αυτό θα συμβάλει, σύμφωνα με την εταιρεία, στην αποτελεσματικότερη διανομή των προϊόντων της και θα προσφέρει καλύτερα περιθώρια κέρδους στα σημεία πώλησης. Εκτιμάται μάλιστα ότι και οι άλλες βιομηχανίες (Καρέλιας) αλλά και οι

πολυεθνικές που εισάγουν τα προϊόντα τους (BAT, JTI, Imperial) θα ακολουθήσουν αργά ή γρήγορα αυτό το μοντέλο.

Η πρακτική όμως αυτή απαιτεί πληρωμές τοις μετρητοίς σε έναν κλάδο στον οποίο ως σήμερα οι χονδρέμποροι αγόραζαν με πίστωση από τις βιομηχανίες και πωλούσαν με πίστωση στη λιανική. Η έλλειψη ρευστότητας θα οδηγήσει στην επιβίωση των ισχυρών, γι' αυτό και εκτιμάται ότι θα υπάρξει κύμα «λουκέτων» και στη χονδρική και στη λιανική. Σήμερα λειτουργούν περίπου 12.000 περίπτερα που οφείλουν το 60% του τζίρου τους στα προϊόντα καπνού.

7.10.1 Μέτρα από Ε.Ε.

Εν τω μεταξύ, με στόχο να καταστήσει τα καπνικά προϊόντα λιγότερο ελκυστικά, η νέα κοινοτική οδηγία που προωθείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει την κατάργηση των πρόσθετων ουσιών στα τσιγάρα (αρωματικές ουσίες) και το 75% της επιφάνειας του πακέτου να αφορά προειδοποιήσεις σε θέματα υγείας, κυρίως με εικόνες αντιαισθητικές από τις επιπτώσεις του καπνίσματος.

Όλες οι συσκευασίες τσιγάρων και καπνού για στριφτά τσιγάρα πρέπει να φέρουν μια συνδυασμένη προειδοποίηση για την υγεία, η οποία να αποτελείται από εικόνα και από κείμενο και να καλύπτει το 75% του εμπρόσθιου και του οπίσθιου μέρους της συσκευασίας, ενώ δεν πρέπει να φέρουν κανένα διαφημιστικό στοιχείο. Οι σημερινές πληροφορίες για την πίσσα, τη νικοτίνη και το μονοξείδιο του άνθρακα, που θεωρούνται παραπλανητικές, αντικαθίστανται από ένα ενημερωτικό μήνυμα στην πλαϊνή πλευρά του πακέτου που θα αναφέρει ότι ο καπνός του τσιγάρου περιέχει πάνω από 70 ουσίες που προκαλούν καρκίνο.

Οι καταναλωτές δεν πρέπει να εξαπατώνται από τα προϊόντα καπνού, καθώς αυτά θα πρέπει να μοιάζουν και να μυρίζουν ως προϊόντα καπνού, ενώ η ελκυστική συσκευασία και οι αρωματικές ουσίες δεν θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εμπορική στρατηγική. Προβλέπεται επίσης απαγόρευση των τσιγάρων, του καπνού για στριφτά τσιγάρα και των μη καπνιζόμενων προϊόντων καπνού που έχουν χαρακτηριστικά αρώματα και γεύσεις, καθώς και απαγόρευση των προϊόντων με αυξημένη τοξικότητα και εθιστικότητα.

Σε περίπτωση που καταργηθούν τα πρόσθετα, θα είναι δύσκολο οι τσιγαροβιομηχανίες να παράγουν το αμερικανικό blend που είναι ο πιο διαδεδομένος τύπος τσιγάρου και αποτελεί μείξη χαρμανιού από καπνά τύπου Virginia, Burley και ανατολικού τύπου. Τα τελευταία παράγονται στην Ελλάδα και τυχόν κατάργησή τους θα έχει τεράστιες επιπτώσεις στην απασχόληση στην περιοχή της βόρειας Ελλάδας.

Οι καπνοπώλες, οι εργαζόμενοι στις καπνοβιομηχανίες και οι παραγωγοί με ανακοινώσεις τους ζητούν από την κυβέρνηση σε συνεργασία με τις κυβερνήσεις άλλων καπνοπαραγωγικών κρατών να αμβλύνει τις προτάσεις της Ε.Ε., έτσι ώστε οι παρενέργειες από την αναθεώρηση της κοινοτικής οδηγίας για τα καπνικά προϊόντα να μη βουλιάζουν τον κλάδο.

7.10.2 Αύξηση των λαθραίων προϊόντων καπνού

Αλματώδη άνοδο παρουσιάζει τα τελευταία τρία χρόνια η διείσδυση των λαθραίων τσιγάρων στην ελληνική αγορά, με αποτέλεσμα να πλήττεται όλη η νόμιμη εφοδιαστική αλυσίδα αλλά και το Δημόσιο, το οποίο στερείται σε ετήσια βάση φορολογικά έσοδα της τάξεως των 400 εκατομμυρίων ευρώ.

Η οικονομική κρίση και η μείωση του καταναλωτικού εισοδήματος των Ελλήνων απενεχοποίησαν το λαθρεμπόριο, ενώ σύμφωνα με αναφορές από παράγοντες της αγοράς, το 2009 τα παράνομα τσιγάρα αντιστοιχούσαν στο 3% της συνολικής κατανάλωσης, το 2010 το ποσοστό έφτασε στο 6,3%, το 2011 διαμορφώθηκε στο 10,1% και στο τέλος του 2012 αναρριχήθηκε στο 20%.

Τρεις είναι οι τύποι των παράνομων τσιγάρων:

- Τα λαθραία που είναι γνήσια τσιγάρα αλλά εισάγονται παράνομα σε μια χώρα χωρίς να καταβάλλονται οι προβλεπόμενοι δασμοί και φόροι.
- Τα πλαστά που είναι απομιμήσεις τσιγάρων τα οποία παρασκευάζονται και διακινούνται παράνομα χωρίς την άδεια του κατόχου της μάρκας.
- Και τα illicit whites που είναι μάρκες οι οποίες δεν υπάρχουν νόμιμα στην αγορά και διακινούνται αποκλειστικά παράνομα χωρίς την πληρωμή δασμών και φόρων. Η συγκεκριμένη κατηγορία αποτελεί το 45% των παράνομων τσιγάρων. Είναι ενδεικτικό ότι ένα πακέτο «μάρκας» Gold Mount πωλείται από 1 ως 1,5 ευρώ.

Επίσης υπάρχει και καπνός που διατίθεται χύμα και για τον οποίο δεν καταβάλλονται οι προβλεπόμενοι φόροι και εμφανίζει ραγδαία ανάπτυξη σε καπνοπαραγωγούς περιοχές.

7.10.3 Υποχώρηση εσόδων από την αύξηση των φόρων

Το υπουργείο Οικονομικών ενίσχυσε τη πτωτική πορεία του κλάδου, μεγαλώνοντας το φόρο στον καπνό για τα στριφτά. Τα καπνικά προϊόντα διεκδικούν το ρεκόρ ως προς το ύψος της φορολογίας στην οποία υπόκεινται. Είναι ενδεικτικό ότι σήμερα στα 3,7 ευρώ που πληρώνει ο καταναλωτής ένα πακέτο βιομηχανοποιημένου τσιγάρου τα 3,04 ευρώ (82%) είναι φόρος.

Το 2010 υπήρξαν τρεις διαδοχικές αυξήσεις του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης (ΕΦΚ). Όπως προκύπτει από τα νούμερα, τα φορολογικά έσοδα του κράτους προς στιγμήν αυξήθηκαν. Στην πορεία όμως η στροφή του κοινού σε πιο φθηνά σήματα και στα στριφτά μείωσε τα έσοδα στα προ της κρίσης επίπεδα. Η ζημιά όμως είχε γίνει αφού λόγω της υπέρμετρης φορολογίας και της συρρίκνωσης των περιθωρίων κέρδους έκλεισαν 2.000 περίπτερα.

Το 2009 ο ΕΦΚ απέφερε στα δημόσια ταμεία 2,6 δισεκατομμύρια ευρώ, το 2010 2,9 δισεκατομμύρια ευρώ, το 2011 3 δισεκατομμύρια ευρώ και το 2012 2,7 δισεκατομμύρια. ευρώ. Στην Ελλάδα ο ΕΦΚ στα τσιγάρα ως τον Νοέμβριο του 2012 ήταν αναλογικός και λιγότερο πάγιος. Δηλαδή, όσο μεγαλύτερη ήταν η τιμή του πακέτου τόσο μεγαλύτερος ο φόρος. Για αυτό και το κράτος είχε απώλειες εσόδων, αφού λόγω της κρίσης οι καταναλωτές προτίμησαν τα φθηνά σήματα αλλά κυρίως τον καπνό για στριφτά τσιγάρα.

Αυτό όμως άλλαξε μιας και πλέον ο πάγιος φόρος από 20 ευρώ τη χιλιάδα έφθασε στα 80 ευρώ. Επίσης, ο φόρος στον καπνό για στριφτά από 119 ευρώ το κιλό εκτοξεύθηκε στα 153 ευρώ. Με την αλλαγή της δομής της φορολογίας το κράτος προσπαθεί να προφυλάξει τα έσοδά του. Η αύξηση του πάγιου φόρου θα δώσει τέλος στον πόλεμο τιμών στον οποίο είχαν επιδοθεί οι καπνοβιομηχανίες από τις αρχές του προηγούμενου έτους, οι οποίες είχαν ρίξει τις τιμές στα ακριβά σήματά τους.

7.11 Καπνός και Νέα ΚΑΠ (2014-2020)

Μεγάλες αλλαγές στις αγροτικές και κτηνοτροφικές επιδοτήσεις φέρνει η νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική, η οποία προβλέπει αναδιανομή της πίτας των 20 δισεκατομμυρίων ευρώ, με το ύψος

των ενισχύσεων να είναι στρεμματικό και ανάλογο με το είδος του προϊόντος για τους αγρότες ή την εκτροφή ζώων για τους κτηνοτρόφους.

Εκτός επιδοτήσεων μένουν πλέον οι καπνοπαραγωγοί, καθώς πλέον το σύστημα χορήγησης κοινοτικών κονδυλίων θα συνδέεται με την παραγωγή προϊόντων για την περίοδο 2014-2020.

7.11.1 Εκτός ο καπνός από τη λίστα των 13 επιδοτούμενων

Στη λίστα μπαίνουν 13 προϊόντα και τα ποσά επιδότησης για κάθε έτος από το 2014 μέχρι το 2020 ξεκινούν από 3,6 ευρώ και φτάνουν έως και τα 41,6 ευρώ ανά στρέμμα. Όσον αφορά τους κτηνοτρόφους, η ενίσχυση ανά ζώο ανέρχεται έως 7 ευρώ για τα αιγοπρόβατα και έως 128 ευρώ για τις αγελάδες.

Με το νέο σύστημα, ο αγρότης θα λαμβάνει ενίσχυση με βάση τις παραγωγικές επιλογές του και τα συστήματα ποιότητας που θα χρησιμοποιεί, αξιοποιώντας όλη την εκμετάλλευση και το είδος των συνδεδεμένων ενισχύσεων. Το ύψος της επιδότησης θα καθορίζεται πλέον από το είδος της παραγωγής, την περιοχή στην οποία καλλιεργείται το προϊόν, τις περιβαλλοντικές πρακτικές που σχετίζονται με το «πρασίνισμα», καθώς και την κατηγορία του αγρότη.

Κάθε χρόνο οι αγρότες θα μοιράζονται 2 δισ. ευρώ που αποτελούν την πίτα των άμεσων ενισχύσεων. Η βασική (54%) και η «πράσινη» (30%) θα αποτελούν το 84% του συνόλου που μπορεί να πάρει ένας γεωργός. Ο αγρότης εφόσον καλλιεργεί ή παράγει ένα από τα 13 προϊόντα, η παραγωγή των οποίων συνδέεται πλέον με την παραγωγή, θα δικαιούται επιπλέον ένα ποσοστό 9%. Σε ποσοστό 5% της επιδότησης αναλογεί η δραστηριότητα σε ορεινές ή μειονεκτικές περιοχές (φυσικοί περιορισμοί), ενώ το υπόλοιπο 2% αφορά τους νέους αγρότες έως 40 ετών.

Τα 13 προϊόντα που επιδοτούνται είναι ρύζι, δημητριακά, βοοειδή, βιομηχανική ντομάτα, πορτοκάλια, αιγοπρόβατα, όσπρια, ψυχανθή για ζωοτροφές, σπόροι (πολλαπλασιαστικό υλικό), σπαράγγια, μεταξοσκώληκες, τεύτλα, συμπύρηνα ροδάκινα.

7.11.2 Μείωση 6% στις τιμές των δικαιωμάτων ανά έτος για μια πενταετία

Ταυτόχρονα η νέα ΚΑΠ προβλέπει 6% μείωση στις τιμές των δικαιωμάτων για μια πενταετία. Η σύγκλιση ξεκινά από μία αρχική αξία δικαιώματος του 2015 και εφαρμόζεται σε κάθε περιφέρεια

με προστασία απωλειών στην αξία του δικαιώματος του κάθε γεωργού κατά 30% για το 2019. Η αρχική αξία δικαιώματος του 2015 υπολογίζεται αφού προσαρμοστούν οι αξίες δικαιωμάτων του 2014 στο νέο εθνικό φάκελο, τη νέα αρχιτεκτονική και την κατανομή των κονδυλίων στις περιφέρειες.

Στον Εθνικό Φάκελο προβλέπονται η άμεση-βασική ενίσχυση, συνδεδεμένες με την παραγωγή προϊόντων ενισχύσεις, η λεγόμενη πράσινη ενίσχυση, καθώς και οι προσαυξημένες ενισχύσεις για τους νέους αγρότες.

Στο παράρτημα 0 Πίνακας 14- Συνεργασίες Τράπεζας Πειραιώς

Οι προβλέψεις της νέας ΚΑΠ γίνεται μια παρουσίαση των τάσεων και των απόψεων οι οποίες θα συζητηθούν από τις αρμόδιες επιτροπές της Ε.Ε. ως προς το που θα κινηθεί η ευρωπαϊκή ένωση αναφορικά με την αγροτική και ζωική παραγωγή.

8 Μισσιριάν Α.Ε.

Στη συνέχεια θα αναλύσουμε τους χρηματοοικονομικούς δείκτες της εταιρείας Μισσιριάν Α.Ε., για να μπορέσουμε να διαπιστώσουμε αν υπάρχουν κάποιες ενδείξεις που να φανερώνουν ότι η συμβολαιακή γεωργία έχει βοηθήσει την εταιρεία να βελτιώσει τα οικονομικά της στοιχεία.

8.1 Ιστορία

Η εταιρεία ιδρύθηκε στα μέσα του 1800 από δυο Αρμένιους, τους αδερφούς Armen και Michael Missirgian, οι οποίοι ξεκίνησαν τις εμπορικές τους δραστηριότητες εισάγοντας καπνό στην Αμβέρσα του Βελγίου, μέσω της Μαύρης Θάλασσας. Το 1902 ίδρυσαν ένα γραφείο στις Βρυξέλλες που ασχολούνταν με την προώθηση των πωλήσεων προϊόντων καπνού από την ανατολή και παράλληλα ξεκίνησαν να μεταποιούν τον καπνό ιδρύοντας μεταποιητικές μονάδες στο Plovdiv της Βουλγαρίας (1905) και στη Καβάλα (1922).

Μετά το τέλος του 2^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου, το εργοστάσιο στη Βουλγαρία εθνικοποιήθηκε, όμως το γραφείο στις Βρυξέλλες παρέμεινε ιδιοκτησίας της εταιρείας, ενώ το εργοστάσιο στη Καβάλα ενισχύθηκε, όπως το ίδιο ενισχύθηκε και η θέση της επιχείρησης στην αγορά καπνού. Σήμερα η επιχείρηση συνεχίζει να δραστηριοποιείται στην αγορά του καπνού, ενώ από το 1996 έχει χτιστεί ένα ολοκαίνουργιο εργοστάσιο στη Καβάλα. Το 1998 η εταιρεία ίδρυσε τη θυγατρική Massis Tobacco στην Αρμενία, ενώ το 2004 χτίστηκε μια μονάδα επεξεργασίας καπνού στη Βουλγαρία (Stambolovo).

8.2 Εγκαταστάσεις

Η εταιρεία έχει τις εγκαταστάσεις της στην εθνική οδό Καβάλας - Δράμας και δραστηριοποιείται στην επεξεργασία και εμπορία φύλλων καπνού ανατολικού τύπου. Λειτουργεί δύο μονάδες παραγωγής, μία στη Καβάλα και μία στη Βουλγαρία, ενώ έχει κατά κύριο λόγο εξαγωγικό προσανατολισμό. Καλύπτει το 35% της ελληνικής παραγωγής, γεγονός που την καθιστά μία από τις μεγαλύτερες εταιρείες στην αγορά της Ελλάδος.

Το εργοστάσιο στη Καβάλα καταλαμβάνει περίπου 500 στρέμματα γης, ενώ οι αποθηκευτικές δυνατότητες του ξεπερνούν τα 1.000 στρέμματα, με δυνατότητα αποθήκευσης πάνω από 15.000

τόνων καπνού. Το εργοστάσιο απασχολεί 45 μόνιμους εργάτες και πάνω από 600 εποχικούς εργάτες και βρίσκεται στη περιοχή Ζυγός της Καβάλας.

Το εργοστάσιο διαθέτει 3 αυτόνομες γραμμές επεξεργασίας με δυνατότητα 6 τόνους ανά ώρα, ενώ υπάρχει και ξηραντήριο με μέγιστη δυνατότητα 8 τόνων ανά ώρα. Οι εγκαταστάσεις και ο μηχανολογικός εξοπλισμός μπορεί να αποδώσει έτοιμο προϊόν προς πώληση που μπορεί να φτάσει τους 10 τόνους ανά ώρα.

Το εργοστάσιο στη Βουλγαρία, που βρίσκεται κοντά στη πόλη Stambolovo, απασχολεί 85 μόνιμους εργάτες και πάνω από 300 εποχικούς. Ο όγκος εξεργασίας του εργοστασίου αυτού φτάνει τους 50 τόνους ανά ώρα, ενώ και εδώ υπάρχουν 3 ανεξάρτητες γραμμές επεξεργασίας και παραγωγής.

Η επιχείρηση διαθέτει μια ομάδα γεωπόνων οι οποίοι συνεργάζονται στενά με τους παραγωγούς σε όλη τη διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας. Για τη διαδικασία της παραγωγής, αλλά και της επεξεργασίας η εταιρεία παρέχει σύγχρονες τεχνικές και μεθόδους δίνοντας παράλληλα μεγάλη έμφαση στην ασφάλεια και την ποιότητα.

8.3 Συμφωνία με Παπαστράτος

Πάνω από το 50% της εγχώριας καπνοκαλλιέργειας μέχρι το 2015 θα αγοράσει ο Παπαστράτος, βάσει σχετικής συμφωνίας, δαπανώντας έως 200 εκατομμύρια ευρώ. Η νέα επένδυση που μειώνει το κόστος παραγωγής καπνών έως και 40% στη συλλογή και αρχική επεξεργασία των καπνών ανατολικού τύπου (σ.σ. ποικιλίες καπνού Μπασμάς και Κατερίνη), ενώ επιπρόσθετα θα αυξήσει τη παραγωγή.

Η συμφωνία αφορά μεθόδους παραγωγής που εφαρμόζονται πιλοτικά στην Ελλάδα και αφορούν σε πιστοποιημένο σπόρο και στην εκμηχάνιση της συλλογής και αποξήρανσης του καπνού, μια παραγωγή που είναι εντάσεως εργασίας. Στόχος αυτής της πρωτοβουλίας που βρίσκεται σε πειραματικό στάδιο είναι η μείωση του κόστους παραγωγής κι η αύξηση της στρεμματικής απόδοσης, η οποία όπως εκτιμάται θα οδηγήσει σε άνοδο του εισοδήματος του παραγωγού, αλλά και σε πιο ανταγωνιστικές τιμές για τα ελληνικά καπνά ανατολικού τύπου.

Η συμφωνία με τη εταιρεία μεταποίησης ΜΙΣΣΙΡΙΑΝ, που ελέγχει το 35% της ελληνικής αγοράς φύλλων καπνού μπορεί να αποφέρει εισόδημα σε περιοχές όπου οι άλλες καλλιέργειες υστερούν. Στο πλαίσιο της προσπάθειας νεκρανάστασης της παραδοσιακής αυτής καλλιέργειας, που μετά την αποσύνδεση το 2006 από τις κοινοτικές επιδοτήσεις συρρικνώθηκε από 100.000 τόνους ετησίως στο 1/5 το 2009 πολλοί αγρότες επενδύουν και πάλι λόγω του ότι ο «Μπασμάς (σ.σ. ελληνική ποικιλία καπνού) δεν προδίδει ποτέ τον αγρότη από άποψη εισοδήματος.

Πάντως ο στόχος της επιστημονικής ομάδας που ασχολείται με το συγκεκριμένο project είναι μέσω της διασφάλισης της ποιότητας των καπνών ανατολικού τύπου που παράγονται στην Ελλάδα να μπει στην παραγωγή η συγκεκριμένη μηχανή η οποία μέσα σε 40 λεπτά μαζεύει όσα φύλλα καπνού θα μαζέψει ένας καπνεργάτης σε 8 ώρες.

8.3.1 Τριετές σύμφωνο συνεργασίας με την Παπαστράτος

Οι πρωτοβουλίες αυτές της Παπαστράτος εντάσσονται στη συνολική στρατηγική του ομίλου για στήριξη του πρωτογενή τομέα της Ελλάδας. Βέβαια δεν περιορίζονται μόνο σε αυτό. Αντιθέτως η Παπαστράτος, θυγατρική του πολυεθνικού ομίλου Philip Morris, έχει υπογράψει τριετές σύμφωνο συνεργασίας με την ελληνική κυβέρνηση για την αγορά καπνών ανατολικού τύπου.

Συγκεκριμένα, για την τριετία 2013-2015, η συμφωνία προβλέπει αύξηση 20% των ποσοτήτων των ελληνικών καπνών ανατολικού τύπου που θα αγοράσει η Philip Morris International σε σχέση με την προηγούμενη τριετία. Ειδικότερα, η καπνοβιομηχανία το διάστημα 2013-2015 σκοπεύει να απορροφήσει πάνω από το 50% της συνολικής ποσότητας καπνού ανατολικού τύπου που παράγεται στη χώρα, δαπανώντας για τον σκοπό αυτό περί τα 200 εκατομμύρια ευρώ. Μόνο για το 2014 απορρόφησε πάνω από το 50% της εγχώριας παραγωγής της συγκεκριμένης κατηγορίας καπνών.

8.3.2 Τα καπνά βασικό εξαγωγίμο ελληνικό προϊόν

Ο κλάδος των καπνικών προϊόντων, πρωτογενούς παραγωγής και τελικού προϊόντος, είναι από τους βασικούς τομείς εξαγωγίμων ελληνικών προϊόντων. Το 2014 οι εξαγωγές άγγιξαν τα 366 εκατομμύρια ευρώ. Την ίδια ώρα 60.000 οικογένειες, συμπεριλαμβανομένων των αγροτών, των εργαζομένων στη μεταποίηση και την καπνοβιομηχανία καθώς και των λιανέμπορων καπνικών προϊόντων (περίπτερα - ψιλικά), συνεχίζουν να ζουν από τον καπνό.

Ωστόσο μεγάλο εμπόδιο στον κλάδο εξακολουθούν να είναι τα παράνομα προϊόντα καπνού τα οποία «ελέγχουν» το 20% της εγχώριας κατανάλωσης (σ.σ. το ποσοστό αυτό μεταφράζεται σε περίπου 4 δισεκατομμύρια τσιγάρα που καταναλώνονται ετησίως στη χώρα), την ώρα που από το 2009, οπότε ξεκίνησε και το μπαράζ αυξήσεων στους φόρους η νόμιμη κατανάλωση έχει μειωθεί 40%. Μόνο για το 2014 σημείωσε πτώση 10%, ενώ μείωση 9% καταγράφεται από τις αρχές του έτους.

Αυτή η υποχώρηση σύμφωνα με παράγοντες της αγοράς συνδέεται με την υπερφορολόγηση, η οποία εξακολουθεί να αποτελεί το μεγάλο πρόβλημα, όχι όμως και για τα κρατικά ταμεία, στα οποία μπαίνουν περί τα 3,2 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως από ΦΠΑ και ΕΦΚ. Οι συνέπειες από την υψηλή φορολογία έχουν αρνητικά αποτελέσματα στο κλάδο του καπνού, καθώς δεν είναι τυχαίο ότι περίπου 8.000-9.000 σημεία έχουν κλείσει.

Παρά τις πιέσεις που δέχεται η νόμιμη αγορά καπνικών προϊόντων, η Παπαστράτος ελέγχει μερίδιο πάνω από 40% το οποίο έχει αυξηθεί έστω και οριακά σε σχέση με πέρυσι. Σε ό,τι αφορά την πορεία των οικονομικών μεγεθών της, για τη φετινή χρήση, τα στελέχη προβλέπουν ότι θα καταγραφεί βελτίωση των οργανικών αποτελεσμάτων με βάση τη μέχρι στιγμής πορεία, ωστόσο ακόμη δεν είναι σε θέση να εκτιμήσουν εάν η φετινή χρονιά θα γυρίσει σε θετικό αποτέλεσμα.

8.4 Συμβολαιακή Γεωργία

Η τράπεζα Πειραιώς το έτος 2013 ήρθε σε συμφωνία με την εταιρεία Μισσιριάν ΑΕ για σύναψη συμφωνίας συμβολαιακής γεωργίας, η οποία συμπερίλαβε πάνω από 1000 καπνοκαλλιεργητές των νομών Σερρών, Δράμας και Πιερίας.

Η χρηματοδοτική πρόταση της Συμβολαιακής Γεωργίας στην καλλιέργεια του καπνού, αναφέρεται ουσιαστικά στην ορθολογική οργάνωση και στην οικονομική στήριξη της παραγωγικής διαδικασίας και καλύπτει ολόκληρη την αλυσίδα από τον παραγωγό μέχρι την επεξεργασία και την πώληση των προϊόντων από την παραπάνω εταιρία.

Η εταιρεία Μισσιριάν παρεμβαίνει σε όλα τα στάδια του προϊόντος, από την παραγωγή ως τη μεταποίηση και τη διάθεσή του, με σκοπό την εξασφάλιση της υψηλής του ποιότητας.

Μέσω του προγράμματος Συμβολαιακής Γεωργίας της Τράπεζας Πειραιώς, ο παραγωγός έχει στη διάθεση του την απαιτούμενη ρευστότητα με άκρως ανταγωνιστικούς όρους τη στιγμή που τη χρειάζεται αλλά και εγγυημένη πληρωμή της παραγωγής που έχει συμφωνήσει να παραδώσει στην εταιρεία.

Το Πρόγραμμα καλύπτει όλη την παραγωγική, εφοδιαστική και μεταποιητική αλυσίδα του αγροτικού προϊόντος υποστηρίζοντας συντεταγμένα την επωφελή συνεργασία παραγωγών και επιχείρησης.

9 Χρηματοοικονομική Ανάλυση Μισσιριάν Α.Ε.

9.1 Γενικά

Η χρηματοοικονομική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων αποτελεί το πρώτο στάδιο του στρατηγικού προσδιορισμού μίας εταιρείας ή ενός οργανισμού, επειδή τα συμπεράσματά της αντιπροσωπεύουν σημαντικό κομμάτι της ανάλυσης του εξωτερικού και εσωτερικού περιβάλλοντος (SWOT analysis), προσφέροντας μία εικόνα για τη συνολική οικονομική κατάσταση και καταδεικνύοντας πιθανούς προβληματικούς τομείς της χρηματοοικονομικής διάρθρωσης και λειτουργίας του οργανισμού.

Αντικείμενο της χρηματοοικονομικής ανάλυσης των λογιστικών καταστάσεων είναι, τόσο η μελέτη των σχέσεων των οικονομικών στοιχείων που αναφέρονται σε αυτές σε δεδομένη χρονική στιγμή όσο και των σχέσεων αυτών διαχρονικά.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι δημοσιευμένες λογιστικές καταστάσεις, δηλαδή ο ισολογισμός και η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως (αλλά και ο πίνακας διάθεσης αποτελεσμάτων, το προσάρτημα και η κατάσταση ταμειακών ροών), να αποτελούν την πλέον σημαντική πηγή πληροφόρησης που έχει στη διάθεσή του κάποιος εξωτερικός αναλυτής για να διερευνήσει τη χρηματοοικονομική κατάσταση μιας εταιρείας. Εκεί εμφανίζονται τα περιουσιακά στοιχεία, οι πηγές προέλευσης των κεφαλαίων της, καθώς και τα οικονομικά αποτελέσματα από τις δραστηριότητές της.

Η ανάλυση λογιστικών καταστάσεων προϋποθέτει την προσεχτική επιλογή στοιχείων από τις καταστάσεις αυτές και με τη χρησιμοποίηση διαφόρων εργαλείων, όπως αριθμοδείκτες, επιδιώκει τη μελέτη ορισμένων βασικών μεταβλητών μιας εταιρείας, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται:

- Η αποδοτικότητα
- Το περιθώριο κέρδους
- Η κυκλοφοριακή ταχύτητα
- Η αποτελεσματικότητα στη διαχείριση των αποθεμάτων και των πιστώσεων
- Η ρευστότητα
- Η δανειακή επιβάρυνση

- Το περιθώριο ασφάλειας
- Η σύνθεση των ενεργητικών στοιχείων
- Η χρηματοδοτική διάρθρωση.

Η ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων είναι πολύ χρήσιμη, έχει ωστόσο δύο βασικούς περιορισμούς, οι οποίοι είναι:

- Η θεώρηση ότι τα συμπεράσματα της ανάλυσης μπορούν μόνο τους να αποτελέσουν τη βάση για μελλοντικές αποφάσεις. Στην πράξη, ωστόσο, δεν θα πρέπει να αποτελούν την κατάληξη, αλλά να δημιουργούν τους προβληματισμούς ως προς την κατεύθυνση της έρευνας σε μεγαλύτερο βαθμό.
- Η μη συμβατότητα των μεθόδων που χρησιμοποιούνται για τη σύνταξη των λογιστικών καταστάσεων σε διαφορετικές εταιρείες του ίδιου κλάδου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η σύγκριση του ίδιου στοιχείου διαφορετικών εταιρειών του ίδιου κλάδου να μην οδηγεί πάντα σε ακριβή συμπεράσματα.

Σε κάθε περίπτωση η επιτυχής ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων μιας εταιρείας προϋποθέτει ειδική γνώση του κλάδου της οικονομίας, στον οποίο αυτή δραστηριοποιείται. Όσο καλύτερα ο αναλυτής γνωρίζει το σχετικό κλάδο, τόσο ασφαλέστερα είναι τα συμπεράσματα, τα οποία εξάγονται. Με τη σειρά της, η ανάλυση του κλάδου προϋποθέτει τη θεώρηση και γνώση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, δηλαδή της εγχώριας και της διεθνούς οικονομίας.

Η ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων μεθοδεύεται καλύτερα όταν το συνολικό έργο αναλύεται στις ακόλουθες επιμέρους διαδοχικά στάδια:

- Στατιστική ανάλυση
- Κριτική διερεύνηση δεικτών
- Εξαγωγή συμπερασμάτων.

Το πρώτο στάδιο έχει να κάνει με την επιλογή και τον υπολογισμό κάποιων σχέσεων ανάμεσα στα στοιχεία που αναφέρονται στις λογιστικές καταστάσεις, ανάλογα κάθε φορά με τον επιδιωκόμενο σκοπό και την επιδιωκόμενη απόφαση.

Το δεύτερο στάδιο έχει να κάνει με την κατάταξη των στοιχείων, με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι δυνατός ο υπολογισμός των μεταξύ των σημαντικών σχέσεων ενώ το τρίτο και τελευταίο στάδιο περιλαμβάνει την αξιολόγηση, μελέτη και ερμηνεία των προαναφερθέντων σχέσεων. Τα παραπάνω στάδια ανάλυσης κατατάσσονται σε δύο κύριες κατηγορίες:

1. Στις συγκρίσεις και μετρήσεις, έχοντας σαν βάση τα οικονομικά στοιχεία των λογιστικών καταστάσεων δύο ή περισσότερων χρήσεων.
2. Στις συγκρίσεις και μετρήσεις, έχοντας σαν βάση τα οικονομικά στοιχεία των λογιστικών καταστάσεων μίας χρήσεως.

Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται συγκριτικές καταστάσεις, αριθμοδείκτες, η τάση των οικονομικών στοιχείων και των αριθμοδεικτών διαχρονικά καθώς επίσης και αναλύσεις των διαφορών μεταβολών της οικονομικής κατάστασης μίας οικονομικής μονάδας.

Στην δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνεται ο προσδιορισμός των σχέσεων των στοιχείων ενός ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσεως.

Προκειμένου να κάνουμε χρηματοοικονομική ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων τις περισσότερες φορές είναι απαραίτητη η διενέργεια και των δύο κατηγοριών αναλύσεως που προαναφέραμε. Κατά γενικό κανόνα, οι αναλύσεις περιλαμβάνουν συγκρίσεις ανάμεσα στο τι συμβαίνει και στο τι θα έπρεπε να συμβαίνει, παίρνοντας σαν μέτρο σύγκρισης κάποιο αντιπροσωπευτικό ή πρότυπο μέγεθος. Λέγοντας πρότυπο μέγεθος εννοούμε εκείνο που θα έπρεπε να επικρατεί κάτω από τις επικρατούσες συνθήκες, τη στιγμή που λαμβάνει χώρα η ανάλυση. Ωστόσο, για να μπορέσουμε να αξιολογήσουμε τα αποτελέσματα της ανάλυσης θα πρέπει να τα συγκρίνουμε με τα αποτελέσματα άλλων επιχειρήσεων του ίδιου κλάδου, ή έστω με τους μέσους όρους του κλάδου όπου και ανήκει η επιχείρηση.

Εμείς θα ασχοληθούμε με τις κυριότερες μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων, τις οποίες μπορούμε να ταξινομήσουμε στις εξής κατηγορίες:

1. Διαστρωματική ή κάθετη μέθοδος αναλύσεως.
2. Συγκριτική ή διαχρονική μέθοδος αναλύσεως.

3. Μέθοδος αναλύσεως των χρονολογικών σειρών με δείκτες τάσεως.
4. Εξειδικευμένες μέθοδοι, στις οποίες περιλαμβάνονται η ανάλυση των μεταβολών της οικονομικής θέσης μίας επιχείρησης, η ανάλυση του νεκρού σημείου καθώς και άλλες.

9.2 Διαστρωματική ή κάθετη ανάλυση

Στην διαστρωματική ή κάθετη ανάλυση περιλαμβάνονται η κατάρτιση της χρηματοοικονομικής κατάστασης «κοινού μεγέθους» και ο υπολογισμός διαφόρων αριθμοδεικτών.

Προκειμένου να διευκολυνθούν οι συγκρίσεις που γίνονται μεταξύ των στοιχείων μίας οικονομικής μονάδας, για μία σειρά ετών, καθώς επίσης και οι συγκρίσεις μεταξύ οικονομικών μονάδων, που όμως έχουν διαφορετικό μέγεθος, οι ισολογισμοί και οι καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσεως συντάσσονται σε ποσοστά επί τοις εκατό του συνόλου των μεγεθών τους.

Σε αυτού του είδους την ανάλυση κάθε στοιχείο του ισολογισμού διαιρείται με το σύνολο του ενεργητικού ή του παθητικού και κάθε στοιχείο της καταστάσεως αποτελεσμάτων χρήσεως διαιρείται με το σύνολο των καθαρών πωλήσεων. Έτσι στην κατάσταση «κοινού μεγέθους» του ισολογισμού κάθε στοιχείο παρουσιάζεται ως ποσοστό επί τοις εκατό του συνόλου του ενεργητικού ή του παθητικού και στην κατάσταση «κοινού μεγέθους» των αποτελεσμάτων χρήσεως κάθε στοιχείο παρουσιάζεται ως ποσοστό επί τοις εκατό των καθαρών πωλήσεων της χρήσεως.

Κάποιες φορές ωφέλιμο είναι να υπολογιστεί το ποσοστό συμμετοχής κάθε στοιχείου χωριστά στο σύνολο κάποιας κατηγορίας στοιχείων. Οπότε και η έκφραση των απόλυτων μεγεθών σε ποσοστά επί τοις εκατό γίνεται χρήσιμη στην ανάλυση της εσωτερικής διάρθρωσης των λογιστικών καταστάσεων και εμφανίζει τη, σχετική, σημαντικότητα του κάθε στοιχείου αναφορικά με το σύνολο των στοιχείων αυτών. Με αυτό τον τρόπο διαπιστώνεται η σχετική σημαντικότητα των κυκλοφοριακών και μη κυκλοφοριακών στοιχείων, ενώ συγχρόνως φαίνεται και το σχετικό ύψος της χρηματοδότησης της οικονομικής μονάδας από βραχυχρόνιους ή μακροχρόνιους πιστωτές και από τους φορείς της οικονομικής μονάδας. Οι καταστάσεις «κοινού μεγέθους» ενδέχεται να αναφέρονται σε μία συγκεκριμένη οικονομική μονάδα σε διαφορετικές

περιόδους ή να αναφέρονται σε δύο ή περισσότερες οικονομικές μονάδες στην ίδια χρονική περίοδο.

Όταν η κάθετη ανάλυση έχει να κάνει με στοιχεία του ισολογισμού εστιάζεται σε δύο σημεία, κυρίως, τα οποία είναι τα εξής:

1. Στις πηγές προέλευσης των κεφαλαίων μίας οικονομικής μονάδας ή διαφορετικά στον τρόπο που κατανέμονται τα κεφάλαια της ανάμεσα στα ίδια κεφάλαια, καθώς επίσης και τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις της.
2. Στον τρόπο που κατανέμονται τα κεφάλαια της οικονομικής μονάδας ανάμεσα στα επιμέρους περιουσιακά της στοιχεία (κυκλοφορούν, πάγιο, διαθέσιμο).

Επιπλέον και η παρουσίαση της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσεως είναι πολύ ωφέλιμη, αφού με αυτό τον τρόπο κάθε στοιχείο της σχετίζεται με τις πωλήσεις.

Μέσα από τον υπολογισμό των ποσοστών διαχρονικά έχουμε ένδειξη για την πορεία τους και συγχρόνως γνωρίζουμε τη σημαντικότητα του εκάστοτε στοιχείου σε σχέση με το σύνολο.

Η ανάγκη για έκφραση των απόλυτων μεγεθών σε ποσοστά επί τοις εκατό προέκυψε από τη δυσκολία, τόσο της ανάλυσης των οικονομικών μεγεθών των ισολογισμών και των καταστάσεων αποτελεσμάτων χρήσεως όσο της παρακολούθησης των μεταβολών των εκάστοτε στοιχείων, από έτος σε έτος, σε σχέση με το σύνολο των μεγεθών των λογιστικών καταστάσεων.

Είναι ευνόητο ότι ο βαθμός δυσκολίας αυξάνεται στην περίπτωση που θέλουμε να συγκρίνουμε στοιχεία ολόκληρου του κλάδου, αφού η χρησιμοποίηση απόλυτων μεγεθών δεν επιτρέπει να υπάρχει μία κοινή βάση σύγκρισης.

Επιπλέον το γεγονός ότι τα μεγέθη οικονομικών μονάδων ποικίλλουν, δημιουργεί πρόβλημα στην περίπτωση που θέλουμε να συγκρίνουμε στοιχεία επί μέρους οικονομικών μονάδων.

Χρησιμοποιώντας μία κοινή βάση σύγκρισης τα προβλήματα αυτά ξεπερνιούνται. Εκείνες οι καταστάσεις που παρουσιάζουν τα οικονομικά στοιχεία των επιχειρήσεων μόνο σε ποσοστά επί

τοιας εκατό ονομάζονται καταστάσεις κοινού μεγέθους (Common size statements) ή καταστάσεις 100%.

Σαν συμπέρασμα θα λέγαμε ότι τα ποσοστά που θα προκύψουν από αυτό το είδος της ανάλυσης είναι μία μικρογραφία των αρχικών απόλυτων μεγεθών. Με αυτό τον τρόπο πετυχαίνουμε τον ταχύτερο και ακριβέστερο προσδιορισμό της πραγματικής σπουδαιότητας κάθε στοιχείου. Μελετώντας την κατάσταση κοινού μεγέθους μίας επιχείρησης και στη συνέχεια συγκρίνοντάς την με την κατάσταση άλλης ανταγωνιστικής, ή του κλάδου, στον οποίο αυτή ανήκει, μπορούμε να γνωρίζουμε αν η συγκεκριμένη επιχείρηση έχει κάνει σωστή κατανομή των επενδύσεών της.

Επιπλέον μέσα από ένα τέτοιο είδος ανάλυσης μπορούμε να γνωρίζουμε αν η επιχείρηση έχει κατανέμει υψηλό ποσοστό των κεφαλαίων της σε αποθέματα ή απαιτήσεις, ή αν έχει ανεπαρκή κυκλοφοριακά στοιχεία και τα πάγια στοιχεία της είναι υψηλότερα από το μέσο όρο ολόκληρου του κλάδου, στον οποίο ανήκει. Μέσα από την κάθετη ανάλυση των στοιχείων των λογιστικών καταστάσεων σε ποσοστά επί τοιας εκατό πετυχαίνουμε την διαρθρωτική ανάλυσή τους.

Τέλος, πρέπει να επισημάνουμε ότι μέσα από τις καταστάσεις «κοινού μεγέθους» των κονδυλίων μπορούμε να γνωρίζουμε τι ποσοστό των πωλήσεων έχει απορροφήσει από κάθε είδος κόστους και τι ποσοστό παραμένει σαν κέρδος.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να πούμε ότι για την αξιολόγηση των μεγεθών μίας συγκεκριμένης οικονομικής μονάδας χρησιμοποιούμε τα μεγέθη μίας ομοειδούς επιχείρησης ή τα αντιπροσωπευτικά μεγέθη του κλάδου, στον οποίο ανήκει η οικονομική μονάδα.

Για να συγκρίνουμε ισολογισμούς διαφόρων οικονομικών μονάδων χρησιμοποιούμε την «εξωεπιχειρηματική σύγκριση» η οποία έχει να κάνει με την μελέτη ισολογισμών περισσότερων της μίας επιχειρήσεων του συγκεκριμένου κλάδου. Μία τέτοιου είδους ανάλυση αποσκοπεί στο να εκτιμήσει τη θέση της δεδομένης επιχείρησης μέσα στον κλάδο.

Στην περίπτωση εκείνη, που τα αποτελέσματα της ανάλυσης διαφέρουν κατά πολύ από τα πρότυπα του κλάδου, ο αναλυτής θα πρέπει να προχωρήσει σε περαιτέρω ανάλυση έτσι ώστε να δει για ποιο λόγο υπάρχουν οι συγκεκριμένες αποκλίσεις. Αν τώρα, μέσα από την ανάλυση δεν

προκύψουν κάποιοι λόγοι που να δικαιολογούν τις διαφορές από το πρότυπο μέγεθος του κλάδου θα πρέπει να παρθούν τέτοια μέτρα ούτως ώστε οι διάφοροι δείκτες ανάλυσης να προσεγγίσουν το αντίστοιχο μέγεθος του κλάδου.

Συχνά χρησιμοποιείται η μέθοδος της παλινδρόμησης για να ελέγχουν οι διαφορές μεταξύ των καταστάσεων «κοινού μεγέθους» μίας οικονομικής μονάδας και των αντίστοιχων του κλάδου.

9.3 Στατιστική Ανάλυση

Η στατιστική ανάλυση περιλαμβάνει τα ακόλουθα βήματα:

- Τον καθορισμό του αριθμού των χρήσεων που θα συμπεριληφθούν στην ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων. Προκειμένου να έχουμε μια αντιπροσωπευτική εικόνα της εξέλιξης των διαφόρων μεγεθών, η ανάλυση θα πρέπει να ακολουθεί το υπόδειγμα των κυκλικών διακυμάνσεων της οικονομίας.
- Τη λογιστική τυποποίηση των ισολογισμών σε περιπτώσεις έλλειψης σχετικών κανόνων ώστε να εξασφαλίζεται η ομοιόμορφη κατάστρωσή τους.
- Τη λογιστική τυποποίηση των καταστάσεων αποτελεσμάτων χρήσεως σε ανάλογες με τις προαναφερθείσες καταστάσεις.
- Την εμφάνιση των καταστάσεων των ισολογισμών με την κάθετη μορφή και στη συνέχεια την παράθεση του ενός ισολογισμού δίπλα στον άλλο με πρώτο από αριστερά τον ισολογισμό της παλαιότερης χρήσεως. Με τον τρόπο αυτό διευκολύνεται η σύγκριση των ισολογισμών διαδοχικών χρήσεων και είναι ευκολότερος για τον αναλυτή ο εντοπισμός των παραγόντων που άλλαξαν τη χρηματοοικονομική κατάσταση της εταιρείας. Επίσης, με την παράθεση διαδοχικών καταστάσεων γίνεται πιο εύκολος ο εντοπισμός πιθανών τάσεων.
- Την ανάλυση κοινού μεγέθους που αποκαλύπτει την τάση των ποσοστών που προκύπτουν αν κάθε στοιχείο του ενεργητικού εκφραστεί ως ποσοστό του ενεργητικού και κάθε στοιχείο του παθητικού ως ποσοστό του συνόλου του παθητικού. Από την ανάλυση κοινού μεγέθους λαμβάνονται επίσης πληροφορίες για την κατανομή των περιουσιακών στοιχείων (π.χ. σχέση ή αναλογία πάγιου και κυκλοφορούντος ενεργητικού) και των πόρων χρηματοδότησης.

- Την ανάλυση δεικτών τάσης, η οποία εκφράζει τα στοιχεία των διαδοχικών ισολογισμών ως ποσοστό των αντίστοιχων στοιχείων του αρχικού ισολογισμού, ο οποίος εκλαμβάνεται ως ισολογισμός βάσης. Με τον τρόπο αυτό ο αναλυτής διαπιστώνει την εξέλιξη των λογαριασμών και αποκτάει αίσθηση της σπουδαιότητας των αλλαγών και του ρυθμού με τον οποίο αυτές συντελέστηκαν μέσα στην εξεταζόμενη περίοδο.
- Την εμφάνιση των καταστάσεων αποτελεσμάτων χρήσεως με την κάθετη μορφή και στη συνέχεια με την παράθεση της μίας κατάστασης δίπλα στην άλλη
- Την ανάλυση κοινού μεγέθους εκφράζοντας κάθε στοιχείο της κατάστασης ως ποσοστό των πωλήσεων. Αυτό δίνει τη δυνατότητα με μία ματιά να φανεί πώς κατανέμεται κάθε ευρώ πωλήσεων σε επιμέρους κόστη, έξοδα και κέρδη.
- Την ανάλυση δεικτών εκφράζοντας τα στοιχεία των διαδοχικών καταστάσεων ως ποσοστό της αρχικής, η οποία εκλαμβάνεται ως κατάσταση βάσης.
- Τον υπολογισμό των αριθμοδεικτών της εξεταζόμενης εταιρείας. Οι αριθμοδείκτες είναι κλάσματα με αριθμητή ένα κονδύλιο του ισολογισμού ή της κατάστασης των αποτελεσμάτων χρήσης και παρονομαστή ένα άλλο και αποτελούν το κυριότερο εργαλείο της ανάλυσης των λογιστικών καταστάσεων.
- Την ανεύρεση, για την ίδια περίοδο, των αριθμοδεικτών και των πινάκων κίνησης κεφαλαίων των κυριότερων ανταγωνιστών, που είναι εταιρείες που μοιάζουν όσο το δυνατόν περισσότερο με την υπό εξέταση εταιρεία.
- Την ανεύρεση, για την ίδια περίοδο, των μέσων δεικτών και των πινάκων κίνησης κεφαλαίων του κλάδου στον οποίο ανήκει η εξεταζόμενη εταιρεία. Ο κλάδος πρέπει να ορίζεται ως ένα σύνολο εταιρειών, οι οποίες έχουν κοινά χαρακτηριστικά με την εταιρεία που αναλύεται (ίδια προϊόντα, ίδιο μέγεθος
- Τη γραφική απεικόνιση της εξέλιξης των αριθμοδεικτών της εταιρείας, των ανταγωνιστών και του κλάδου. Όπως και την απεικόνιση της εξέλιξης κάθε άλλου στοιχείου, η οποία κρίνεται απαραίτητη, όπως πωλήσεων, κόστους, πάγιου ενεργητικού κ.λπ.

9.4 Κριτική Διερεύνηση Αριθμοδεικτών

Όπως έχει αναφερθεί, αριθμοδείκτης είναι η σχέση ενός κονδυλίου του ισολογισμού ή της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης προς ένα άλλο και εκφράζεται μαθηματικά με τη μορφή

κλάσματος. Οι κυριότεροι και οι περισσότερο χρησιμοποιούμενοι στη χρηματοοικονομική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων μπορούν να καταταγούν στις εξής κατηγορίες:

- Αριθμοδείκτες ρευστότητας. Χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό της βραχυχρόνιας οικονομικής θέσης της εταιρείας και της ικανότητάς της να ανταποκριθεί στις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις της.
- Αριθμοδείκτες δραστηριότητας. Χρησιμοποιούνται προκειμένου να μετρηθεί ο βαθμός αποτελεσματικότητας της εταιρείας στη χρησιμοποίηση των περιουσιακών της στοιχείων.
- Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας. Χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό της αποδοτικότητας της εταιρείας, δηλαδή της ικανότητάς της να πραγματοποιεί
- Αριθμοδείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων και βιωσιμότητας. Χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση της μακροχρόνιας ικανότητας της εταιρείας να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις της, και του βαθμού προστασίας που απολαμβάνουν οι πιστωτές της.
- Αριθμοδείκτες παγιοποίησης περιουσίας. Με αυτούς υπολογίζεται το πάγιο ως ποσοστό του συνολικού ενεργητικού και το μέγεθος κατά το οποίο το πάγιο ενεργητικό διαφέρει από το κυκλοφορούν.
- Αριθμοδείκτες χρηματοδότησης ενεργητικού. Ελέγχουν το βαθμό επίτευξης της αρχής ότι το πάγιο ενεργητικό και οι μακροχρόνιες τοποθετήσεις εκτός της εταιρείας πρέπει να χρηματοδοτούνται με κεφάλαια μεγάλης διάρκειας.
- Αριθμοδείκτες επενδύσεων. Συσχετίζουν τον αριθμό των μετοχών της εταιρείας και τη χρηματιστηριακή τους τιμή με τα κέρδη, τα μερίσματα και τα άυλα περιουσιακά στοιχεία της.

9.4.1 Αριθμοδείκτες Ρευστότητας

Τρέχουσα ρευστότητα (φορές). Τρέχουσα ρευστότητα = Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις

Άμεση ρευστότητα (φορές). Δεν συνυπολογίζονται στον αριθμητή τα αποθέματα, ως το δυσκολότερο ρευστοποιήσιμο στοιχείο του ενεργητικού.

9.4.2 Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας

Συνολική Κυκλοφοριακή Ταχύτητα (φορές). Προσδιορίζει τον αριθμό των κύκλων περιστροφής που πραγματοποιούν τα κεφάλαια που επενδύθηκαν σε ενεργητικά στοιχεία, σε μια χρήση.

Συνολική Κυκλοφοριακή Ταχύτητα = Καθαρές Πωλήσεις / Σύνολο Καθαρού Ενεργητικού

Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Πάγιου Ενεργητικού (φορές). Δείχνει το βαθμό χρησιμοποίησης των παγίων στοιχείων σε σχέση με τις πωλήσεις.

Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Πάγιου Ενεργητικού = Καθαρές Πωλήσεις / Πάγιο

Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Κυκλοφορούντος Ενεργητικού (φορές). Εκφράζει το βαθμό χρησιμοποίησης του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού για την πραγματοποίηση πωλήσεων.

Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Κυκλοφορούντος Ενεργητικού = Καθαρές Πωλήσεις / Κυκλοφορούν Ενεργητικό

Ταχύτητα Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων (φορές). Δείχνει πόσες φορές μέσα στη χρήση ανανεώθηκαν οι ληφθείσες από την εταιρεία πιστώσεις.

Ταχύτητα Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων = Κόστος Πωληθέντων / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις

Μέση διάρκεια παραμονής των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων στην εταιρεία (ημέρες).

Μέση διάρκεια παραμονής των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων στην εταιρεία = $(365 * \text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}) / \text{Κόστος Πωληθέντων}$

Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων (φορές). Εκφράζει τη συχνότητα ανανέωσης των αποθεμάτων σε μια χρήση.

Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων = Καθαρές Πωλήσεις / Αποθέματα

Μέσος όρος παραμονής αποθεμάτων στις αποθήκες (ημέρες).

Μέσος όρος παραμονής αποθεμάτων στις αποθήκες = $365 / \text{Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων}$

Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Απαιτήσεων (φορές). Δείχνει πόσες φορές εισπράττονται οι απαιτήσεις κατά τη διάρκεια μιας χρήσης.

Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Απαιτήσεων = $\text{Καθαρές Πωλήσεις} / \text{Πελάτες}$

Μέση Διάρκεια Είσπραξης Απαιτήσεων (ημέρες). Υπολογίζει τη χρονική περίοδο είσπραξης των απαιτήσεων της εταιρείας.

Μέση Διάρκεια Είσπραξης Απαιτήσεων = $(365 * \text{Πελάτες} / \text{Καθαρές Πωλήσεις})$

Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Διαθεσίμων (φορές). Εκφράζει τη συχνότητα ανανέωσης των διαθεσίμων σε μια χρήση.

Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Διαθεσίμων = $\text{Καθαρές Πωλήσεις} / \text{Διαθέσιμα}$

9.4.3 Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας

Συνολική Αποδοτικότητα (%). Μετρά την απόδοση των συνολικών περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης και των επί μέρους τμημάτων αυτής και αποτελεί ένα είδος αξιολόγησης και ελέγχου της διοίκησης.

Γενική Αποδοτικότητα = $\text{Συνολικά Κέρδη} / \text{Σύνολο Καθαρού Ενεργητικού}$

Καθαρό Περιθώριο Κέρδους (%). Παρουσιάζει το κέρδος που προέρχεται από τις λειτουργικές δραστηριότητες.

Καθαρό Περιθώριο Κέρδους = $\text{Καθαρά Κέρδη} / \text{Καθαρές Πωλήσεις}$

Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (%). Απεικονίζει την κερδοφόρα δυναμικότητα της επιχείρησης και παρέχει ένδειξη του κατά πόσο πραγματοποιείται ο στόχος δημιουργίας ενός ικανοποιητικού αποτελέσματος.

Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων = Καθαρά Κέρδη Χρήσης / Ίδια Κεφάλαια

9.4.4 Αριθμοδείκτες Διάρθρωσης Κεφαλαίων και Βιωσιμότητας

Ίδια προς συνολικά κεφάλαια (%).

Ίδια προς συνολικά κεφάλαια = Ίδια Κεφάλαια / Συνολικά Κεφάλαια

Ξένα προς συνολικά κεφάλαια (%).

Ξένα προς συνολικά κεφάλαια = Ξένα Κεφάλαια / Συνολικά Κεφάλαια

Ίδια προς ξένα κεφάλαια (%). Υπολογίζει το βαθμό δανειακής επιβάρυνσης της εταιρείας και την ασφάλεια που παρέχει η εταιρεία στους δανειστές της. Αν είναι μεγαλύτερος της μονάδας, οι φορείς της εταιρείας συμμετέχουν σε αυτή με περισσότερα κεφάλαια από τους πιστωτές της.

Ίδια προς ξένα κεφάλαια = Ίδια Κεφάλαια / Ξένα Κεφάλαια

Ξένα μακροπρόθεσμα προς απασχοληθέντα κεφάλαια (%).

Ξένα μακροπρόθεσμα προς απασχοληθέντα κεφάλαια = Ξένα μακροπρόθεσμα / Απασχοληθέντα κεφάλαια

Κάλυψης Τόκων (φορές). Παρέχει ένδειξη του βαθμού ασφάλειας των

Κάλυψης Τόκων = Συνολικά Κέρδη / Χρηματοπιστωτικά Έξοδα

Κάλυψης Μερισμάτων (φορές)

Κάλυψης Μερισμάτων = Καθαρά Κέρδη / Μερισματα

9.4.5 Αριθμοδείκτες Παγιοποίησης Περιουσίας

Πάγιο Ενεργητικό προς Κυκλοφορούν Ενεργητικό (φορές)

Πάγιο Ενεργητικό προς Κυκλοφορούν Ενεργητικό = Πάγιο Ενεργητικό / Κυκλοφορούν Ενεργητικό

Πάγιο Ενεργητικό προς Σύνολο Ενεργητικού (φορές)

Πάγιο Ενεργητικό προς Σύνολο Ενεργητικού = Πάγιο Ενεργητικό / Σύνολο

9.4.6 Αριθμοδείκτες Χρηματοδότησης Ενεργητικού

Χρηματοδότηση Πάγιου Ενεργητικού με Κεφάλαια Μεγάλης Διάρκειας

Χρηματοδότηση Πάγιου Ενεργητικού με Κεφάλαια Μεγάλης Διάρκειας = Απασχοληθέντα Κεφάλαια / Πάγιο Ενεργητικό

Χρηματοδότηση Πάγιου Ενεργητικού με Ίδια Κεφάλαια (φορές).

Χρηματοδότηση Πάγιου Ενεργητικού με Ίδια Κεφάλαια = Ίδια Κεφάλαια / Πάγιο

Χρηματοδότηση Κυκλοφορούντος Ενεργητικού με Κεφάλαια Μεγάλης Διάρκειας (%)

Χρηματοδότηση Κυκλοφορούντος Ενεργητικού με Κεφάλαια Μεγάλης Διάρκειας = Καθαρό Κεφάλαιο Κίνησης / Κυκλοφορούν Ενεργητικό

9.4.7 Αριθμοδείκτες Επενδύσεων

Τιμή προς Κέρδη ανά μετοχή (φορές). Υψηλός δείκτης τιμής προς κέρδη σημαίνει ότι η αγορά αξιολογεί την εταιρεία θετικά.

Τιμή προς Κέρδη ανά μετοχή = Τρέχουσα Τιμή Μετοχής / Κέρδη ανά Μετοχή

Μερισματικής Απόδοσης (%).

Μερισματική Απόδοση = Μέρισμα ανά Μετοχή προηγούμενης χρήσης / Τρέχουσα

Τιμές προς λογιστική αξία (φορές). Αν ο αριθμοδείκτης αυτός έχει τιμή μικρότερη από τη μονάδα, η εταιρεία πρέπει να αναζητήσει τα αίτια για τη χαμηλή αποτίμηση της μετοχής στην αγορά.

Τιμές προς λογιστική αξία = Τρέχουσα Τιμή Μετοχής / Λογιστική Αξία Μετοχής

Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι αριθμοδείκτες δεν έχουν χρησιμότητα ως απόλυτοι αριθμοί, αλλά μόνο ως μέσα σύγκρισης. Επειδή όμως στη χρηματοοικονομική λειτουργία δεν υπάρχουν σταθερά πρότυπα σύγκρισης, οι αριθμοδείκτες πρέπει να συγκριθούν με όσο το δυνατόν περισσότερα πρότυπα για περιοριστεί η πιθανότητα εξαγωγής λανθασμένων συμπερασμάτων. Συνεπώς προτείνεται κατά την ανάλυση των αριθμοδεικτών να λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα πρότυπα:

- Προγενέστεροι αριθμοδείκτες της ίδιας εταιρείας. Εξετάζεται, με άλλα λόγια, η εξέλιξη των δεικτών στην εξεταζόμενη χρονική περίοδο. Η εξέταση αυτή δίνει τη δυνατότητα στον αναλυτή να διαπιστώσει αν η χρηματοοικονομική κατάσταση της εταιρείας βελτιώνεται διαχρονικά ή όχι.
- Αντίστοιχοι αριθμοδείκτες των ανταγωνιστριών εταιρειών για την ίδια χρονική
- Μέσοι αριθμοδείκτες του κλάδου στον οποίο λειτουργεί η εταιρεία για την ίδια χρονική περίοδο.

Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί, ότι η διαμόρφωση των δεικτών επηρεάζεται τόσο από τους αντικειμενικούς σκοπούς της διοίκησης, όσο και από τις γενικότερες οικονομικές, συναλλακτικές και λοιπές συνθήκες που επικρατούν.

Κατά συνέπεια, η μελέτη αυτών των παραγόντων κρίνεται αναγκαία για την εξαγωγή ασφαλέστερων συμπερασμάτων.

9.5 Εξαγωγή Συμπερασμάτων

Η εξαγωγή συμπερασμάτων είναι το επόμενο βήμα των προηγούμενων κριτικών διερευνήσεων και προϋποθέτει:

- Συνδυασμό λογικών και χρηματοοικονομικών γνώσεων. Η μονομερής επικράτηση μίας μόνο από τις απόψεις αυτές οδηγεί σε ανεπαρκή και λανθασμένα συμπεράσματα.
- Γνώση της αλληλουχίας μεταξύ λογιστικής, οικονομικού λογισμού και οικονομικής των επιχειρήσεων. Ο οικονομικός λογισμός αποτελείται από τη λογιστική, την κοστολόγηση, τη στατιστική και τον προγραμματισμό. Εξάλλου είναι υποσύνολο της οικονομικής των επιχειρήσεων.
- Γνώση του κλάδου της επιχείρησης. Όσο καλύτερα γνωρίζει ο αναλυτής το σχετικό κλάδο οικονομίας, τόσο περισσότερα αποκαλυπτικές γίνονται οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις που αναλύονται και τόσο ακριβέστερη γίνεται η κατανόηση της πραγματικότητας.
- Γνώση της διεθνούς και εγχώριας οικονομίας. Η διεθνής οικονομία επηρεάζει την εγχώρια, η οποία με τη σειρά της επηρεάζει τον κλάδο, μέσα στον οποίο λειτουργεί η εξεταζόμενη επιχείρηση.

9.6 Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων

Οι πίνακες που ακολουθούν (αναλυτικά οι πίνακες βρίσκονται στο Παράρτημα) εμφανίζουν τις λογιστικές καταστάσεις της εταιρείας κατά την περίοδο της μελέτης, σύμφωνα με τους κανόνες της στατιστικής ανάλυσης. Σημειώνεται ότι στην παρούσα εργασία χρησιμοποιούνται οι λογιστικές καταστάσεις όπως δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα της εταιρείας στο διαδίκτυο. Από τους πίνακες ισολογισμοί, καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσεως, οι σημαντικότεροι αριθμοδείκτες, καθώς και οι πίνακες κίνησης κεφαλαίων της εταιρείας, οι οποίοι παρατίθενται στο Παράρτημα, προκύπτει ότι πραγματοποιήθηκαν σημαντικές μεταβολές στα στοιχεία της εταιρείας Μισσιριάν Α.Ε.

9.6.1 Ανάλυση Ισολογισμών

Από την ανάλυση των ισολογισμών χρήσης από το 2007 έως και σήμερα συμπεραίνουμε ότι το ποσοστό πάγιου και κυκλοφορούντος ενεργητικού έχει παραμείνει στα ίδια επίπεδα ανά περίοδο χρήσης. Το ίδιο προκύπτει με την ανάλυση του ισολογισμού με βάση την ανάλυση δεικτών, όπου παρατηρούμε ότι σε γενικές γραμμές το πάγιο ενεργητικό παραμένει στην ίδια τάξη μεγέθους ανά περίοδο χρήσης.

Ενδιαφέρον από την άλλη παρουσιάζει η ανάλυση του παθητικού, μιας και διαπιστώνουμε ότι τα ίδια κεφάλαια έχουν αυξηθεί περίπου κατά 50% από την αρχική περίοδο βάσης. Αυτό δείχνει ότι η εταιρεία επανεπενδύει το σύνολο των κερδών της πίσω στην εταιρεία. Η επανεπένδυση αυτή, από την ανάλυση των ισολογισμών, φαίνεται ότι έχει μειώσει αρκετά τις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις. Ειδικότερα οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις στις τράπεζες έχουν μειωθεί αρκετά σε σχέση με τη περίοδο βάσης, αλλά για τις 2 τελευταίες περιόδους χρήσης διαπιστώνουμε μια αύξηση των υποχρεώσεων σε προμηθευτές.

Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της εταιρείας παραμένουν ως ποσοστό του ισολογισμού στο 45% περίπου των υποχρεώσεων, αλλά και αυτές – με εξαίρεση την περίοδο 2011 – έχουν μειωθεί αρκετά. Αυτό δείχνει και μια τάση της εταιρείας για προσπάθεια μείωσης της επισφάλειας των υποχρεώσεων της με αύξηση των ιδίων κεφαλαίων της.

ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ	Χρήσεις							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12-13	13-14
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ								
Πάγιο Ενεργητικό								
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	22,02 %	24,10 %	24,50 %	25,08 %	19,28 %	26,02 %	24,06 %	25,25 %
Ασώματες ακινητοποιήσεις	0,02%	0,01%	0,01%	0,31%	0,31%	0,30%	0,27%	0,73%
Προκαταβολές για κτήση παγίων	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Άλλες επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες	0,23%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Διαθέσιμα προς πώληση χρημ/κα στοιχεία	0,00%	0,78%	1,01%	0,24%	0,17%	0,22%	0,33%	0,86%
Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	0,05%	0,06%	0,07%	0,07%	0,06%	0,07%	0,06%	0,04%
Σύνολο πάγιου ενεργητικού	22,34 %	24,94 %	25,58 %	25,71 %	19,81 %	26,62 %	24,73 %	26,89 %
Κυκλοφορούν ενεργητικό								
Αποθέματα εμπορευμάτων/προϊόντων	53,78 %	39,24 %	41,78 %	44,09 %	51,89 %	40,47 %	29,36 %	37,93 %
Πελάτες	6,84%	15,31 %	17,58 %	12,66 %	12,48 %	8,78%	14,48 %	8,65%
Λοιπές απαιτήσεις	6,61%	8,27%	5,81%	6,76%	6,25%	9,29%	11,60 %	8,55%
Χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου	1,54%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Διαθέσιμα	8,89%	12,23 %	9,25%	10,78 %	9,57%	14,84 %	19,83 %	17,98 %
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού	77,66 %	75,06 %	74,42 %	74,29 %	80,19 %	73,38 %	75,27 %	73,11 %
Σύνολο ενεργητικού	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
ΠΑΘΗΤΙΚΟ								

Επίδραση της Συμβολαιακής Γεωργίας στην Χρηματοοικονομική Διοίκηση των Επιχειρήσεων Τροφίμων

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ								
Μετοχικό κεφάλαιο	11,73 %	13,33 %	14,26 %	15,12 %	12,06 %	16,30 %	15,32 %	15,53 %
Λοιπά αποθεματικά	2,13%	1,88%	2,23%	1,86%	1,87%	1,97%	1,87%	2,49%
Αποτελέσματα εις νέον	-1,56%	-0,40%	1,56%	3,26%	2,60%	2,88%	2,55%	2,70%
	12,30 %	14,82 %	18,05 %	20,23 %	16,53 %	21,15 %	19,74 %	20,72 %
Δικαιώματα μειοψηφίας/Μη ελέγχουσες συμμετοχές	1,77%	2,90%	4,04%	4,46%	3,77%	5,81%	5,86%	6,17%
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	14,06 %	17,72 %	22,09 %	24,70 %	20,30 %	26,96 %	25,60 %	26,90 %
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ								
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις/δάνεια	36,64 %	33,65 %	28,57 %	24,05 %	29,12 %	28,53 %	26,81 %	22,03 %
Υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	0,98%	1,21%	1,34%	1,56%	0,47%	0,66%	0,43%	0,48%
Λοιπές προβλέψεις	0,00%	0,00%	0,00%	0,24%	0,19%	0,00%	0,00%	0,00%
Επιχορηγήσεις	0,83%	0,95%	1,02%	0,94%	0,74%	1,54%	1,38%	1,24%
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	1,83%	2,26%	2,99%	2,84%	2,41%	3,27%	4,02%	4,02%
Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων	40,28 %	38,06 %	33,92 %	29,63 %	32,94 %	34,00 %	32,64 %	27,77 %
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Τράπεζες, βραχυπρόθεσμα δάνεια	41,26 %	38,64 %	36,98 %	43,49 %	41,40 %	35,01 %	33,70 %	33,97 %
Προμηθευτές/Εμπορίες υποχρεώσεις	0,57%	0,64%	1,27%	1,31%	4,57%	1,48%	4,08%	4,04%
Επιχορηγήσεις	1,29%	0,75%	0,16%	0,07%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	2,54%	4,13%	5,43%	0,63%	0,59%	0,00%	0,00%	0,00%
Λοιπές βραχ/σμες υποχρ. και δεδουλ. Έξοδα	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,19%	1,74%	1,02%
Παράγωγα χρημ/κά προϊόντα	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,02%
Μακρ/σμες υποχρ. πληρ. στην επόμ. χρήση	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,98%	1,19%	5,75%
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος	0,00%	0,06%	0,14%	0,16%	0,20%	0,39%	1,05%	0,53%
Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων	45,65 %	44,22 %	43,99 %	45,67 %	46,76 %	39,04 %	41,76 %	45,34 %
Σύνολο υποχρεώσεων	85,94 %	82,28 %	77,91 %	75,30 %	79,70 %	73,04 %	74,40 %	73,10 %
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Πίνακας 1 - Ισολογισμοί - Ανάλυση κοινής βάσης

ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ	Χρήσεις							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12-13	13-14
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ								
Πάγιο Ενεργητικό								
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	100%	96%	91%	93%	89%	89%	88%	91%
Ασώματες ακινητοποιήσεις	100%	51%	47%	1492%	1883%	1352%	1266%	3414%
Προκαταβολές για κτήση παγίων	0%	0%	0%	0%	50420%	0%	0%	0%

Επίδραση της Συμβολαιακής Γεωργίας στην Χρηματοοικονομική Διοίκηση των Επιχειρήσεων Τροφίμων

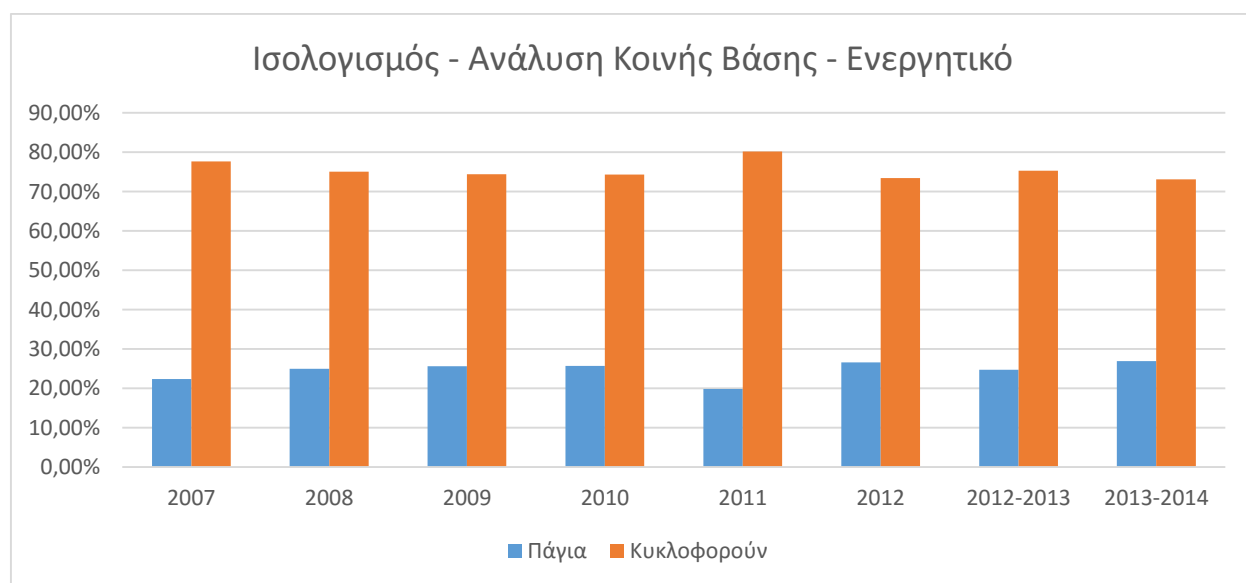
Άλλες επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Διαθέσιμα προς πώληση χρημ/κα στοιχεία	0%	52860115 %	64199686 %	15414030 %	13154744 %	13080179 %	20716321 %	52780041 %
Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	100%	98%	102%	109%	107%	98%	96%	67%
Σύνολο πάγιου ενεργητικού	100%	98%	94%	94%	90%	90%	89%	95%
Κυκλοφορούν ενεργητικό								
Αποθέματα εμπορευμάτων/προϊόντων	100%	64%	64%	67%	98%	57%	44%	56%
Πελάτες	100%	197%	211%	150%	186%	97%	170%	100%
Λοιπές απαιτήσεις	100%	110%	72%	83%	96%	106%	141%	102%
Χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Διαθέσιμα	100%	121%	86%	99%	110%	126%	179%	160%
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού	100%	85%	79%	78%	105%	71%	78%	74%
Σύνολο ενεργητικού	100%	88%	82%	81%	102%	75%	80%	79%
ΠΑΘΗΤΙΚΟ								
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ								
Μετοχικό κεφάλαιο	100%	100%	100%	105%	105%	105%	105%	105%
Λοιπά αποθεματικά	100%	78%	86%	71%	89%	70%	70%	92%
Αποτελέσματα εις νέον	100%	22%	-82%	-169%	-170%	-139%	-131%	-137%
	100%	106%	121%	134%	137%	130%	129%	133%
Δικαιώματα μειοψηφίας/Μη ελέγχουσες συμμετοχές	100%	144%	188%	205%	217%	248%	266%	276%
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	100%	111%	129%	143%	147%	144%	146%	151%
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ								
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις/δάνεια	100%	81%	64%	53%	81%	59%	59%	48%
Υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	100%	109%	113%	130%	49%	51%	35%	39%
Λοιπές προβλέψεις	0%	0%	0%	15000000 %	15000000 %	0%	0%	0%
Επιχορηγήσεις	100%	100%	100%	92%	90%	139%	132%	118%
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	100%	109%	134%	126%	134%	135%	176%	174%

Επίδραση της Συμβολαιακής Γεωργίας στην Χρηματοοικονομική Διοίκηση των Επιχειρήσεων Τροφίμων

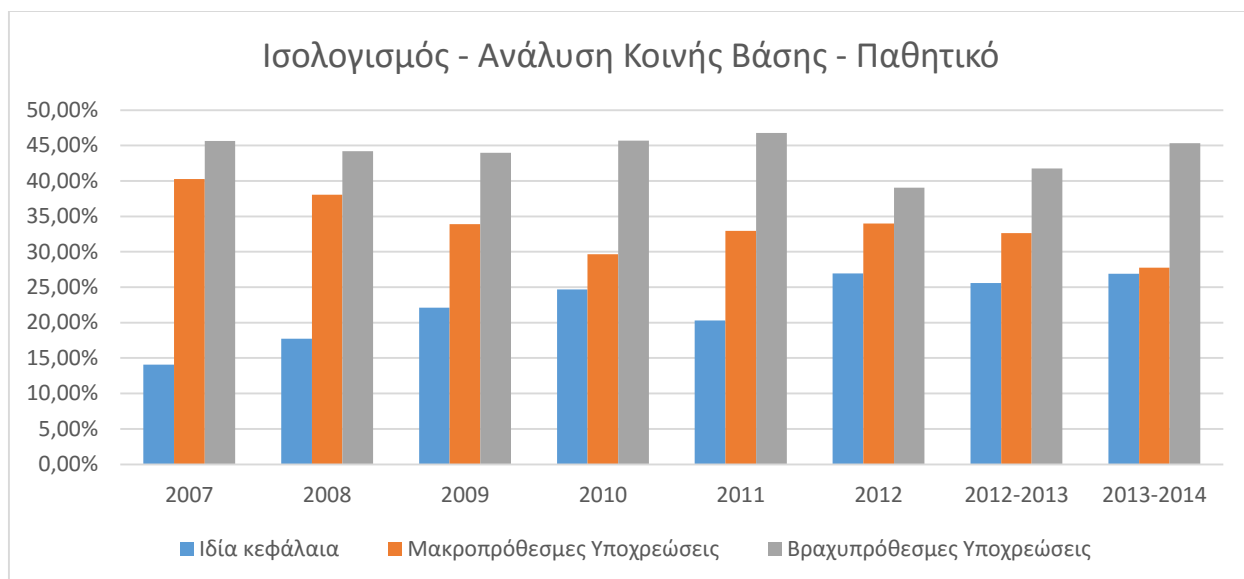
Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων	100%	83%	69%	60%	83%	64%	65%	55%
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις								
Τράπεζες, βραχυπρόθεσμα δάνεια	100%	82%	74%	86%	102%	64%	66%	65%
Προμηθευτές/Εμπορικές υποχρεώσεις	100%	99%	185%	188%	822%	197%	578%	564%
Επιχορηγήσεις	100%	51%	10%	5%	0%	0%	0%	0%
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	100%	143%	176%	20%	24%	0%	0%	0%
Λοιπές βραχ/σμες υποχρ. και δεδουλ. Έξοδα	0%	0%	0%	0%	0%	11031589 %	108008298 %	62508289 %
Παράγωγα χρημ/κά προϊόντα	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1437757%
Μακρ/σμες υποχρ. πληρ. στην επόμ. χρήση	0%	0%	0%	0%	0%	115673211 %	74108414 %	352835281 %
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος	100%	1433%	3067%	3446%	5264%	7530%	21807%	10915%
Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων	100%	85%	79%	81%	104%	64%	73%	79%
Σύνολο υποχρεώσεων	100%	84%	75%	71%	95%	64%	69%	67%
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	100%	88%	82%	81%	102%	75%	80%	79%

Πίνακας 2 - Ισολογισμοί – Τάση δεικτών

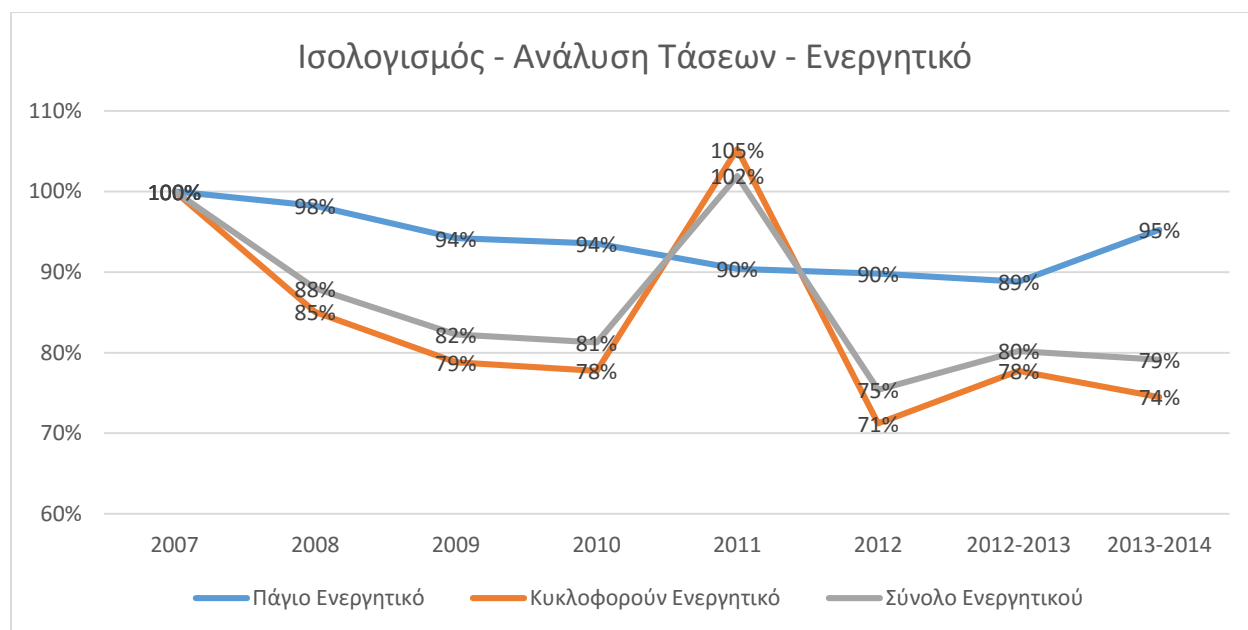

Διάγραμμα 1 - Ισολογισμός - Ανάλυση Κοινής Βάσης - Ενεργητικό

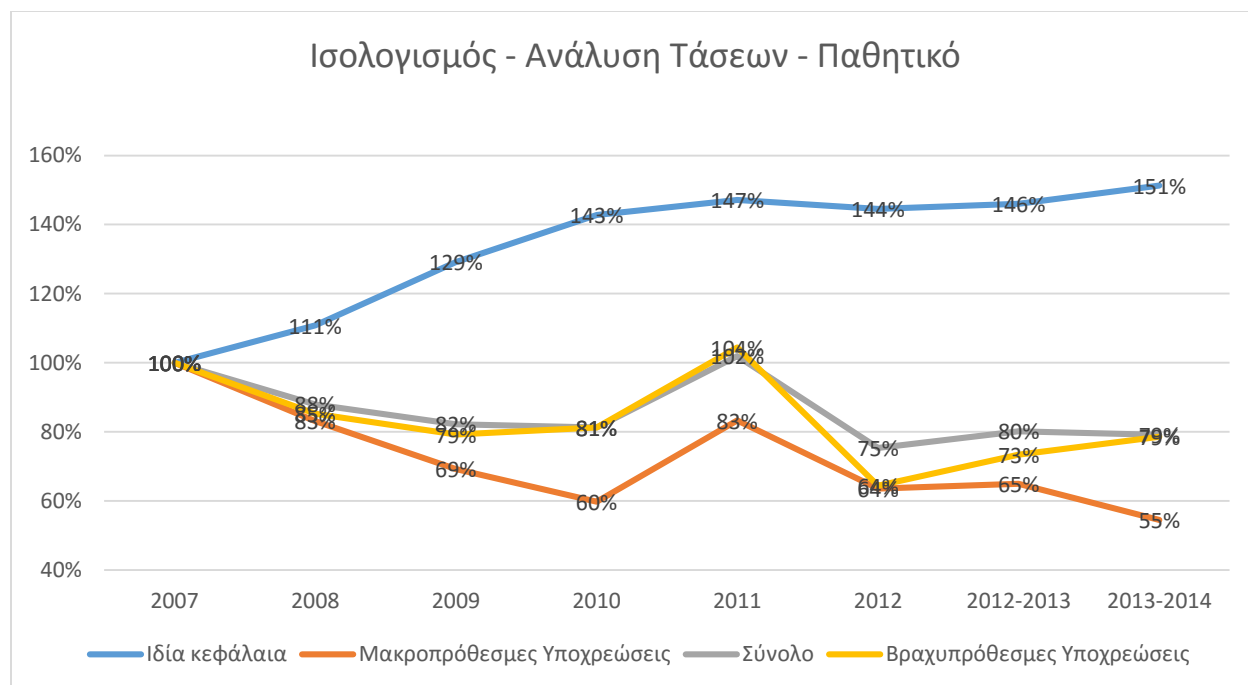

Διάγραμμα 2- Ισολογισμός - Ανάλυση Κοινής Βάσης – Παθητικό

Διάγραμμα 3- Ισολογισμός - Ανάλυση Τάσεων – Ενεργητικό

Διάγραμμα 4 - Ισολογισμός - Ανάλυση Τάσεων - Παθητικό

9.6.2 Ανάλυση καταστάσεων χρήσης

Παρόμοια ανάλυση για τους πίνακες καταστάσεως χρήσης μας δείχνει ότι, οι πωλήσεις της εταιρείας παρουσιάζουν σταθερή εικόνα. Τα κέρδη της εταιρείας μετά από φόρους και τόκους παρουσιάζουν θετικό πρόσημο την περίοδο 2008, 2009 και 2010. Το 2011 και το μισό του 2012 παρατηρούμε μια πτώση των κερδών μετά από φόρους και τόκους σε αρνητικό πρόσημο, ενώ από την περίοδο 2012-2013 και 2013-2014 παρατηρείται μια ανάκαμψη των προαναφερόμενων κερδών της.

Και πάλι όμως διαφαίνεται η υψηλή έκθεση της εταιρείας στις υποχρεώσεις που έχει, μιας και οι χρεωστικοί τόκοι της αποτελούν ένα μεγάλο ποσοστό των λειτουργικών κερδών της.

Επίδραση της Συμβολαιακής Γεωργίας στην Χρηματοοικονομική Διοίκηση των Επιχειρήσεων Τροφίμων

Συνεχιζόμενες δραστηριότητες	Χρήσεις							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12-13	13-14
Έσοδα πωλήσεων	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Κόστος Πωληθέντων	89,43%	87,08%	84,73%	84,97%	85,68%	87,41%	87,84%	84,70%
Μικτό Κέρδος	10,57%	12,92%	15,27%	15,03%	14,32%	12,59%	12,16%	15,30%
Άλλα λειτουργικά έσοδα	3,69%	3,70%	3,27%	4,94%	4,99%	2,70%	2,15%	1,87%
Έξοδα Διοίκησης	4,46%	2,56%	3,48%	4,78%	3,79%	3,41%	2,82%	4,74%
Έξοδα διάθεσης	5,00%	3,36%	3,82%	4,03%	4,76%	4,94%	2,01%	2,42%
Έξοδα λειτουργίας ερευνών-ανάπτυξης	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,24%
Καθαρές ζημιές από συναλλαγματικές διαφορές	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,27%	0,59%
Άλλα λειτουργικά έξοδα	2,10%	0,71%	1,05%	1,19%	1,11%	1,53%	0,00%	0,00%
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδος)	2,70%	10,00%	10,20%	9,97%	9,66%	5,41%	9,21%	9,18%
Πιστωτικοί Τόκοι/Χρηματοοικονομικά έσοδα	0,72%	0,51%	0,18%	0,33%	0,40%	0,39%	0,79%	1,88%
Χρεωστικοί Τόκοι/Χρηματοοικονομικά έξοδα	3,79%	6,81%	5,65%	6,59%	9,32%	8,42%	7,43%	9,16%
Μείωση αξίας επενδύσεων σε συγγενή εταιρεία	0,00%	0,57%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Υποτίμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	0,00%	0,19%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Αποτελέσματα από διαθέσιμα για πώληση και διακρατούμενα ως την λήξη επενδύσεις	0,00%	0,00%	0,22%	0,14%	0,01%	-0,02%	0,00%	0,00%
Αποτελέσματα (ζημιές) προ φόρων	-0,36%	2,94%	4,96%	3,85%	0,75%	-2,64%	2,57%	1,90%
Φόρος εισοδήματος	0,25%	-0,33%	-0,98%	-0,43%	-0,62%	0,09%	-2,03%	-0,66%

Επίδραση της Συμβολαιακής Γεωργίας στην Χρηματοοικονομική Διοίκηση των Επιχειρήσεων Τροφίμων

Αποτελέσματα (κέρδη/ζημίες) μετά από φόρους	-0,12%	2,61%	3,98%	3,43%	0,12%	-2,55%	0,55%	1,24%
Λοιπά έσοδα/έξοδα μετά από φόρους	0,00%	0,00%	0,20%	-0,27%	-0,20%	0,04%	0,01%	0,24%
Συνολικά έσοδα/έξοδα μετά από φόρους	-0,12%	2,61%	4,18%	3,16%	-0,08%	-2,50%	0,55%	1,48%
Κέρδη/(Ζημίες) χρήσεως αποδιδόμενες σε:	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Μετόχους της μητρικής	0,35%	1,59%	2,74%	2,60%	-0,25%	-1,93%	-0,16%	0,64%
Μη ελέγχουσες συμμετοχές/Δικαιώματα μειοψηφίας	-0,46%	1,02%	1,24%	0,82%	0,37%	-0,62%	0,70%	0,60%
	-0,12%	2,61%	3,98%	3,43%	0,12%	-2,55%	0,55%	1,24%

Πίνακας 3 - Αποτελέσματα Χρήσης – Ανάλυση κοινής βάσης

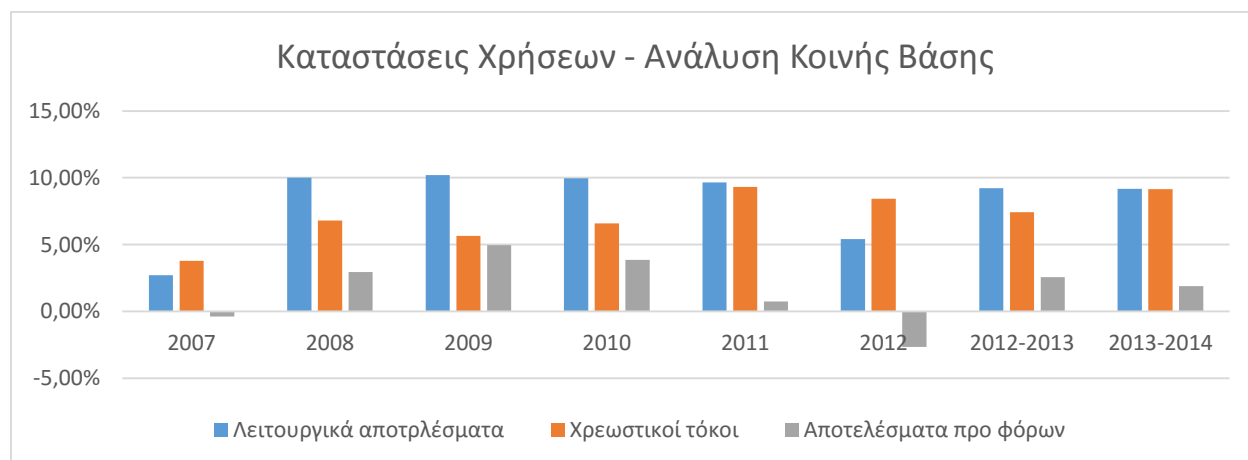
Συνεχιζόμενες δραστηριότητες	Χρήσεις							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012-2013	2013-2014
Έσοδα πωλήσεων	100%	199%	164%	139%	137%	85%	194%	168%
Κόστος Πωληθέντων	100%	194%	155%	132%	131%	83%	190%	159%
Μικτό Κέρδος	100%	243%	237%	198%	185%	101%	223%	244%
Άλλα λειτουργικά έσοδα	100%	199%	145%	186%	185%	62%	113%	85%
	100%	232%	213%	195%	185%	91%	194%	203%
Έξοδα Διοίκησης	100%	114%	128%	149%	116%	65%	122%	179%
Έξοδα διάθεσης	100%	134%	125%	112%	130%	84%	78%	81%
Έξοδα λειτουργίας ερευνών-ανάπτυξης	100%	134%	125%	112%	130%	84%	78%	81%
Καθαρές ζημιές από συναλλαγματικές διαφορές	0%	0%	0%	0%	0%	0%	15010545 %	29083007 %
Άλλα λειτουργικά έξοδα	100%	67%	82%	79%	72%	61%	0%	0%
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδος)	100%	735%	618%	514%	488%	169%	659%	571%
Πιστωτικοί Τόκοι/Χρηματοοικονομικά έσοδα	100%	141%	42%	64%	75%	46%	212%	437%
Χρεωστικοί Τόκοι/Χρηματοοικονομικά έξοδα	100%	357%	244%	242%	336%	188%	379%	407%
Μείωση αξίας επενδύσεων σε συγγενή εταιρεία	0%	32825369 %	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Επίδραση της Συμβολαιακής Γεωργίας στην Χρηματοοικονομική Διοίκηση των Επιχειρήσεων Τροφίμων

Υποτίμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	0%	11108274 %	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Αποτελέσματα από διαθέσιμα για πώληση και διακρατούμενα ως την λήξη επενδύσεις	0%	0%	10651985 %	5728438 %	405790%	-429052%	0%	0%
Αποτελέσματα (ζημιές) προ φόρων	100%	-1603%	-2226%	-1471%	-279%	612%	-1364%	-875%
Φόρος εισοδήματος	100%	-263%	-641%	-239%	-341%	31%	-1570%	-442%
Αποτελέσματα (κέρδη/ζημιές) μετά από φόρους	100%	-4508%	-5663%	-4141%	-145%	1870%	-918%	-1813%
Λοιπά έσοδα/έξοδα μετά από φόρους	0%	0%	9394930 %	10948840 %	8019834 %	1103100 %	339282%	11905455 %
Συνολικά έσοδα/έξοδα μετά από φόρους	100%	-4508%	-5943%	-3815%	94%	1837%	-928%	-2168%
Κέρδη/(Ζημιές) χρήσεως αποδιδόμενες σε:								
Μετόχους της μητρικής	100%	909%	1290%	1041%	-97%	-469%	-88%	311%
Μη ελέγχουσες συμμετοχές/Δικαιώματα μειοψηφίας	100%	-438%	-439%	-248%	-109%	112%	-294%	-217%
	100%	-4508%	-5663%	-4141%	-145%	1870%	-918%	-1813%

Πίνακας 4 - Κατάσταση Χρήσης - Ανάλυση τάσης δεικτών

Διάγραμμα 5 - Καταστάσεις Χρήσεων - Ανάλυση Κοινής Βάσης

9.6.3 Ανάλυση Αριθμοδεικτών

Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας

Οι αριθμοδείκτες προσδιορίζονται αν διαιρέσουμε τα ίδια κεφάλαια μιας επιχείρησης με το σύνολο των επενδύσεων της σε πάγια και έχει σαν σκοπό την εύρεση του τρόπου χρηματοδότησεως των παγίων επενδύσεων μιας επιχείρησης. Οπότε αν τα ίδια κεφάλαια είναι μεγαλύτερα των επενδύσεων της σε πάγια τότε ένα μέρος των κεφαλαίων κινήσεως αυτής προέρχεται από τους μετόχους της. Αντίθετα αν τα ίδια κεφάλαια είναι μικρότερα των επενδύσεων σε πάγια τότε για τη χρηματοδότηση των παγίων στοιχείων της έχουν χρησιμοποιηθεί εκτός από τα ίδια και τα ξένα κεφάλαια.

Η τιμή του αριθμοδείκτη δείχνει την πολιτική που ακολουθεί μια επιχείρηση ως προς τον τρόπο χρηματοδότησεως των παγίων της στοιχείων. Δηλαδή όταν ο αριθμοδείκτης σημειώνει άνοδο σημαίνει ότι η αύξηση του παγίου κεφαλαίου χρηματοδοτείται κατά μεγαλύτερο ποσοστό από τα ίδια κεφάλαια παρά από δανεισμό. Αντίθετα ένας συνεχώς μειούμενος δείκτης δείχνει ότι τα ποσά που διατέθηκαν για την αύξηση του επενδυμένου παγίου κεφαλαίου έχουν αντληθεί κατά το μεγαλύτερο ποσοστό, από δανεισμό και όχι από τη χρησιμοποίηση ιδίων πηγών κεφαλαίων.

Η μεταβολή του αριθμοδείκτη αυτού διαχρονικά μπορεί να οφείλεται στην αγορά νέων παγίων περιουσιακών στοιχείων, στην πώληση παγίων στοιχείων, στη διενέργεια αποσβέσεων, στην παρακράτηση κερδών με τη μορφή αποθεματικών, στην εμφάνιση εκτάκτων ζημιών, στη διανομή μερισμάτων και στην αύξηση κεφαλαίων με έκδοση νέων τίτλων.

Ένας υψηλός αριθμοδείκτης ιδίων κεφαλαίων προς πάγια ενδέχεται να αντανακλά μια κάποια υπερεπένδυση των κεφαλαίων της επιχειρήσεως σε ακίνητα και λοιπά πάγια στοιχεία η οποία δεν μπορεί να θεωρηθεί επωφελής για την επιχείρηση δεδομένου ότι απαιτεί μεγάλες ετήσιες αποσβέσεις οι οποίες μειώνουν τα κέρδη της, είναι πιθανόν επίσης μια τυχόν υπερεπένδυση σε πάγια να έχει πραγματοποιηθεί με τη χρησιμοποίηση κεφαλαίων κινήσεως οπότε στην περίπτωση αυτή θα υπάρχει ανεπάρκεια αυτών για τις τρέχουσες ανάγκες της επιχείρησης. Αποτέλεσμα της τακτικής αυτής η οποία μάλιστα παρατηρείται συχνά, είναι να γίνεται υπερδανεισμός της επιχειρήσεως για την ικανοποίηση των αναγκών της σε κεφάλαια κινήσεως με αποτέλεσμα την επιβάρυνση της με υψηλά χρηματοοικονομικά έξοδα.

Από την τιμή των δεικτών αποδοτικότητας (συνολική και ιδίων κεφαλαίων) παρατηρούμε ότι η εταιρεία μέχρι το 2010 παρουσίαζε πολύ καλή τιμή του δείκτη αυτού, αλλά το 2011 και το μισό 2012 ο δείκτης αυτός επιδεινώθηκε αρκετά. Ήδη από το 2009 που είχε τη μεγαλύτερη τιμή του ο δείκτης αυτός παρουσιάζει πτώση, η οποία είναι η μέγιστη το 2012, περίοδος που συμπίπτει χρονικά με τη κρίση χρέους στην Ελλάδα.

Ωστόσο, από το 2012-2013 και μετά ο δείκτης αυτός δείχνει σημάδια ανάκαμψης. Παραμένει χαμηλός βέβαια, αλλά έχει μια αυξητική τάση, γεγονός που δείχνει ότι η εταιρεία είναι και πάλι σε τροχιά ανάκαμψης.

Η συνολική αποδοτικότητα μπορεί να αναλυθεί σε περιθώριο κέρδους και συνολική κυκλοφοριακή ταχύτητα. Επομένως, υπάρχει και εναλλακτικός τρόπος υπολογισμού της, ως γινόμενο του δείκτη του περιθωρίου κέρδους και του δείκτη της συνολικής κυκλοφοριακής ταχύτητας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η βελτίωση της ικανότητας της εταιρείας να πραγματοποιεί κέρδη, οφείλεται εν μέρει στην αύξηση του περιθωρίου κέρδους και εν μέρει αύξηση της συνολικής της κυκλοφοριακής ταχύτητας.

Οι τιμές των αριθμοδεικτών αυτών φαίνεται όμως ότι είναι ιδιαίτερα χαμηλοί, πράγμα που καταδεικνύει ότι η εταιρεία αντιμετωπίζει προβλήματα στο περιβάλλον που λειτουργεί. Αυτό οφείλεται κυρίως στις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στην χώρα και ίσως σε υψηλές επενδύσεις που είχε η εταιρεία στο παρελθόν.

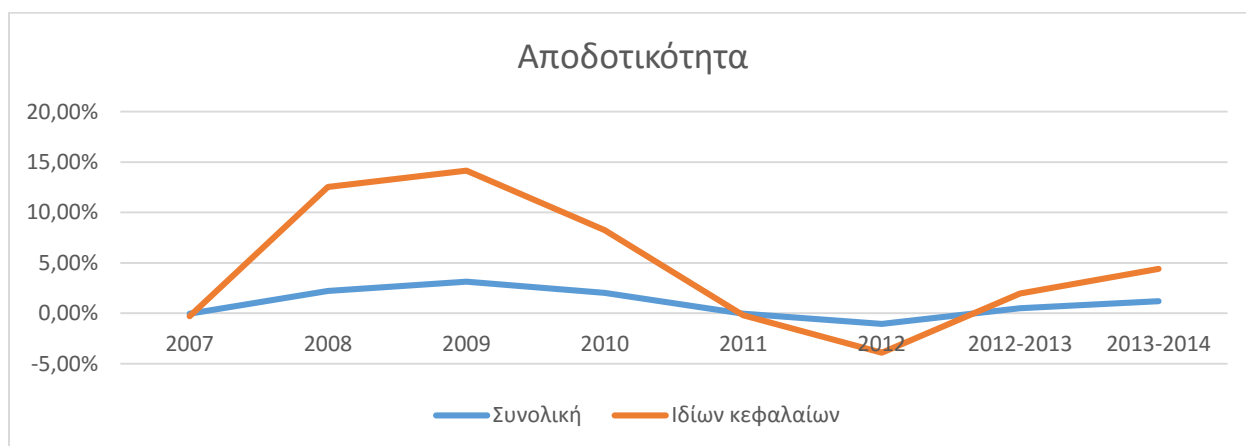
Η επίδραση των δανειακών κεφαλαίων στα κέρδη μιας επιχείρησης είναι θετική και επωφελής, αν η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων είναι μεγαλύτερη από την αποδοτικότητα του συνόλου των απασχολούμενων κεφαλαίων. Η διαφορά αυτή δείχνει την επίδραση που ασκεί η χρήση των δανειακών κεφαλαίων επάνω στην αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων της επιχείρησης. Όταν η αποδοτικότητα των συνολικών κεφαλαίων είναι μεγαλύτερη από το κόστος των δανειακών της κεφαλαίων, τότε η προσφυγή της επιχείρησης στον δανεισμό είναι επωφελής για αυτήν. Το αντίθετο συμβαίνει όταν η αποδοτικότητα των συνολικών κεφαλαίων της επιχείρησης είναι μικρότερη από το κόστος των δανειακών της κεφαλαίων.

Για την Μισσιριάν η σχέση αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων και συνολικής αποδοτικότητας δείχνει ότι η εταιρεία δεν έχει κάποιο όφελος από το να στηρίζει τις επενδύσεις και την λειτουργία της σε δανεισμό, κάτι το οποίο φαίνεται ότι προσπαθεί να επιτύχει μιας και υπάρχει η τάση για χρήση ιδίων κεφαλαίων εις βάρος του δανεισμού.

	Χρήσεις							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12-13	13-14
Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας								
Συνολική Αποδοτικότητα	-0,04	2,22	3,13	2,03	-0,04	-1,06	0,50	1,19
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων	-0,31	12,52	14,16	8,23	-0,20	-3,91	1,96	4,41

Πίνακας 5- Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας

Διάγραμμα 6 - Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας

Αριθμοδείκτες Κέρδους

Οι αριθμοδείκτες περιθωρίου κέρδους ακολουθούν την ίδια πορεία για την εταιρεία ανά περίοδο χρήσης. Έτσι ενώ φαίνεται ότι η εταιρεία για την τριετία 2008 – 2010 είχε ένα καλό ποσοστό κέρδους, με την κρίση ο δείκτης αυτός επιδεινώθηκε αρκετά. Ωστόσο για τις δυο τελευταίες περιόδους χρήσης ο δείκτης αυτός δείχνει να έχει επανακάμψει σε θετικό πρόσημο και δίνει ένα

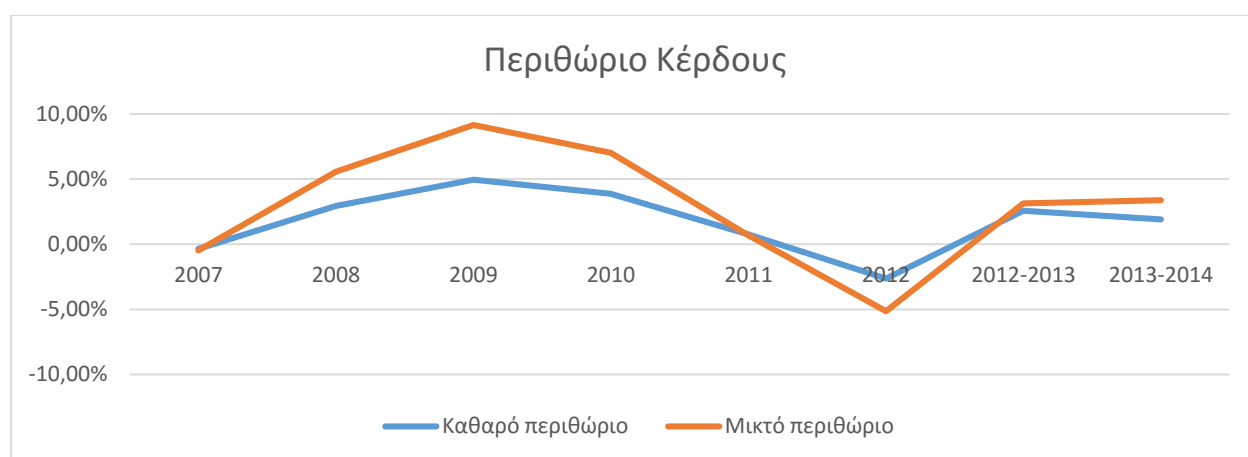

σχετικά ασφαλές περιθώριο κέρδους, προφυλάσσοντας την εταιρεία από πιθανές αυξήσεις στις τιμές με τις οποίες αγοράζει τις πρώτες τις ύλες.

Ένα υψηλό ποσοστό μικτού περιθωρίου κέρδους μας δείχνει την καλύτερη θέση της επιχείρησης από άποψη κερδών, εύκολη αντιμετώπιση της αύξησης του κόστους πωληθέντων, κάλυψη των εξόδων της και συγχρόνως ικανοποιητικού περιθωρίου κέρδους, και τέλος την ικανότητα της διοικήσεως της επιχείρησης να βρίσκει φθηνές αγορές και να πουλάει ακριβά.

	Χρήσεις							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12-13	13-14
Αριθμοδείκτες Περιθωρίου Κέρδους								
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	-0,36	2,4	4,96	3,85	0,75	-2,6	2,57	1,90
Μικτό Περιθώριο Κέρδους	-0,12	2,61	4,18	3,6%	-0,0	-2,50	0,55	1,48

Πίνακας 6 - Αριθμοδείκτες κέρδους

Διάγραμμα 7 - Αριθμοδείκτες κέρδους

Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας

Για τους αριθμοδείκτες δραστηριότητας παρατηρούμε τα εξής:

- Συνολική κυκλοφοριακή ταχύτητα - κυκλοφοριακή ταχύτητα παγίου ενεργητικού – κυκλοφοριακή ταχύτητα κυκλοφορούντος ενεργητικού, οι αριθμοδείκτες αυτοί δεν

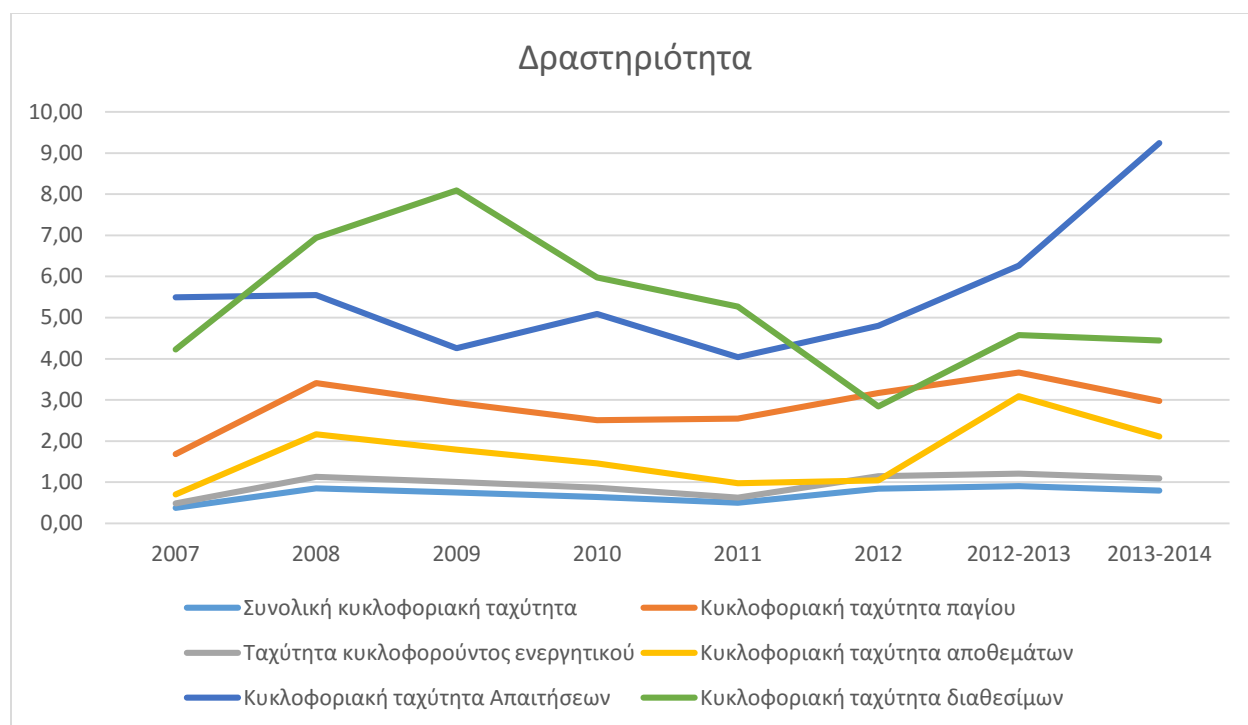
παρουσιάζουν ιδιαίτερες μεταβολές, πράγμα που καταδεικνύει ότι η επιχείρηση δεν μπορεί να βελτιώσει ή να χρησιμοποιήσει πιο εντατικά και πιο αποδοτικά τα πάγια της. Οι εν λόγω δείκτης παρουσιάζουν μόνο μια μικρή επιδείνωση κατά τις περιόδους 2011 και 2012, όπου η οικονομική κρίση έπληξε σφοδρότατα την χώρα.

- Κυκλοφοριακή ταχύτητα αποθεμάτων, ο δείκτης αυτός δείχνει μια μικρή ανάκαμψη, μετά το 2012, γεγονός που δείχνει ότι η εταιρεία αρχίζει να διαχειρίζεται καλύτερα τα αποθέματα της και μπορεί να πουλάει με σχετική ταχύτητα τα έτοιμα προϊόντα της.
- Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Απαιτήσεων, επίσης ο δείκτης έχει μεγάλη τιμή για την τελευταία περίοδο, γεγονός που αποδεικνύει ότι η εταιρεία εισπράττει πολύ πιο γρήγορα τις απαιτήσεις από τους πελάτες της. Αυτό ίσως να είναι αντίκτυπο της συμφωνίας που πέτυχε το 2013, όταν και μπήκε στο πρόγραμμα συμβολαιακής γεωργίας της Τράπεζας Πειραιώς, με την Παπαστράτος Α.Ε..
- Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Διαθεσίμων, αυτός ο δείκτης ακολουθεί το ίδιο μοντέλο, με μεγάλες τιμές για την περίοδο 2008 έως 2009, πτώση για τις περιόδους 2010 έως 2012 και μια μικρή τάση για άνοδο τις επόμενες δυο περιόδους.

	Χρήσεις							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12-13	13-14
Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας								
Συνολική Κυκλοφοριακή Ταχύτητα (φορές)	0,38	0,85	0,75	0,64	0,50	0,84	0,91	0,80
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Παγίου Ενεργ. (φορές)	1,68	3,41	2,93	2,51	2,54	3,17	3,67	2,97
Κυκλοφ. Ταχύτητα Κυκλοφορούντος Ενεργ. (φορές)	0,48	1,13	1,01	0,87	0,63	1,15	1,21	1,09
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων (φορές)	0,70	2,16	1,79	1,46	0,97	1,04	3,09	2,11
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Απαιτήσεων (φορές)	5,49	5,55	4,26	5,09	4,04	4,80	6,26	9,24
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Διαθεσίμων (φορές)	4,23	6,94	8,09	5,97	5,27	2,84	4,57	4,45

Πίνακας 7 - Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας

Διάγραμμα 8 - Αριθμοδείκτες δραστηριότητας

Αριθμοδείκτες Αποτελεσματικότητας

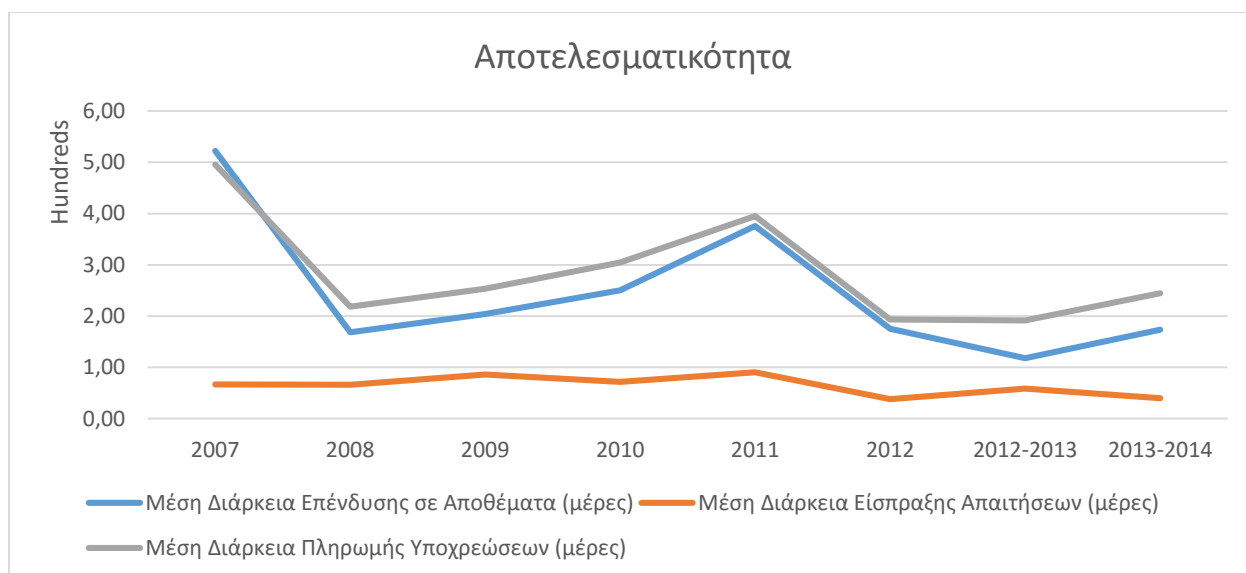
Οι συγκεκριμένοι αριθμοδείκτες δείχνουν ότι για την είσπραξη των απαιτήσεων από πελάτες εταιρεία έχει μειώσει τις μέρες που τα εισπράττει, ενώ αντιθέτως για την πληρωμή των υποχρεώσεων, εταιρεία διατηρεί την πιστωτική ικανότητας της απέναντι στους προμηθευτές της. Το τελευταίο επηρεάζεται και από το γεγονός ότι η εταιρεία είναι στο πρόγραμμα της συμβολαιακής, οπότε οι κύριοι προμηθευτές της, που είναι οι καλλιεργητές, πληρώνονται στο πέρας της περιόδου από την εταιρεία εφόσον παραδώσουν τη σοδειά τους.

Τέλος, αναφορικά με τους αριθμοδείκτες αποτελεσματικότητας, η τιμή του δείκτη μέσης διάρκειας επένδυσης σε αποθέματα δείχνει να μειώνεται συνεχώς, γεγονός που καταδεικνύει ότι η εταιρεία έχει καλύτερο προγραμματισμό στα αποθέματα της. Αυτό σε συνδυασμό με τον δείκτη κυκλοφοριακής ταχύτητας αποθεμάτων καταδεικνύουν την αποδοτικότερη λειτουργία της εταιρείας που πηγάζει από τον καλύτερο προγραμματισμό της σε σχέση με την είσοδο της στη συμβολαιακή γεωργία.

	Χρήσεις							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12-13	13-14
Αριθμοδείκτες Αποτελεσματικότητας								
Μέση Διάρκεια Επένδυσης σε Αποθέματα (μέρες)	522,25	168,64	203,71	249,92	375,85	175,26	118,13	173,14
Μέση Διάρκεια Είσπραξης Απαιτήσεων (μέρες)	66,43	65,80	85,71	71,76	90,43	38,04	58,28	39,50
Μέση Διάρκεια Πληρωμής Υποχρεώσεων (μέρες)	495,74	218,23	253,12	304,63	395,34	193,40	191,31	244,34

Πίνακας 8 - Αριθμοδείκτες αποτελεσματικότητας

Διάγραμμα 9 - Αριθμοδείκτες Αποτελεσματικότητας

Αριθμοδείκτης Ρευστότητας

Επειδή η επιχείρηση που εξετάζουμε έχει βραχυχρόνιες υποχρεώσεις, για αυτό τον λόγο απαιτείται ο υπολογισμός των αριθμοδεικτών ρευστότητας. Γενικά, ένας αριθμοδείκτης μεγαλύτερο ή ίσο του 2 μπορεί πολλές φορές να θεωρηθεί ικανοποιητικός για μια βιομηχανική ή εμπορική επιχείρηση.

Ειδικότερα, αναλύοντας τον δείκτη ρευστότητας βλέπουμε ότι ο δείκτης είναι ανεπαρκής και αυτό σημαίνει ότι η επιχείρηση που μελετάμε δεν μπορεί να εξοφλήσει τις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις της ρευστοποιώντας το κυκλοφοριακά στοιχεία του ενεργητικού της και το σύνολο των

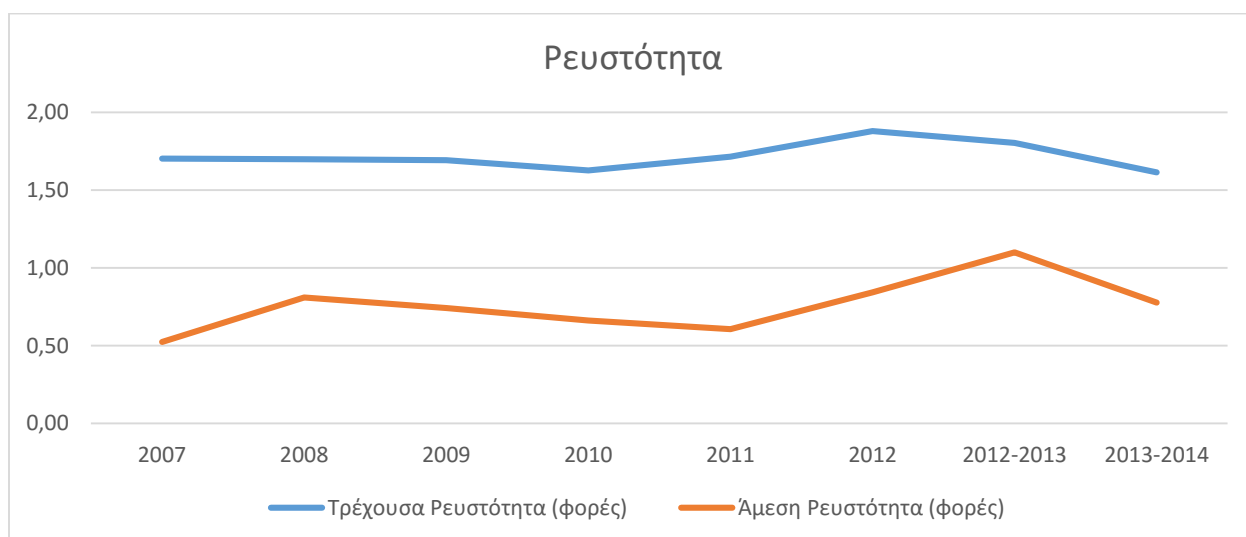

διαθεσίμων της. Έτσι παρόλο που οι βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις της εταιρείας δείχνουν μια τάση για μείωση, η εταιρεία παρουσιάζει μια συνεχή δυσκολία στο τομέα αυτό.

Ο αριθμοδείκτης άμεσης ρευστότητας, πρέπει να είναι μεγαλύτερο ή ίσο της μονάδας ώστε να είναι επαρκής και αυτό μας δείχνει ότι η επιχείρηση μπορεί να εξοφλήσει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Στην επιχείρηση που αναλύουμε παρατηρούμε ότι όπως και στον δείκτη τρέχουσας ρευστότητας, έτσι και στον δείκτη άμεσης ρευστότητας η επιχείρηση δυσκολεύεται να ανταποκριθεί στις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις της ρευστοποιώντας τις απαιτήσεις και τα διαθέσιμα της.

	Χρήσεις							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12-13	13-14
Αριθμοδείκτες Ρευστότητας								
Τρέχουσα Ρευστότητα (φορές)	1,70	1,70	1,69	1,63	1,71	1,88	1,80	1,61
Άμεση Ρευστότητα (φορές)	0,52	0,81	0,74	0,66	0,61	0,84	1,10	0,78

Πίνακας 9 - Αριθμοδείκτες Ρευστότητας

Διάγραμμα 10 - Αριθμοδείκτες Ρευστότητας

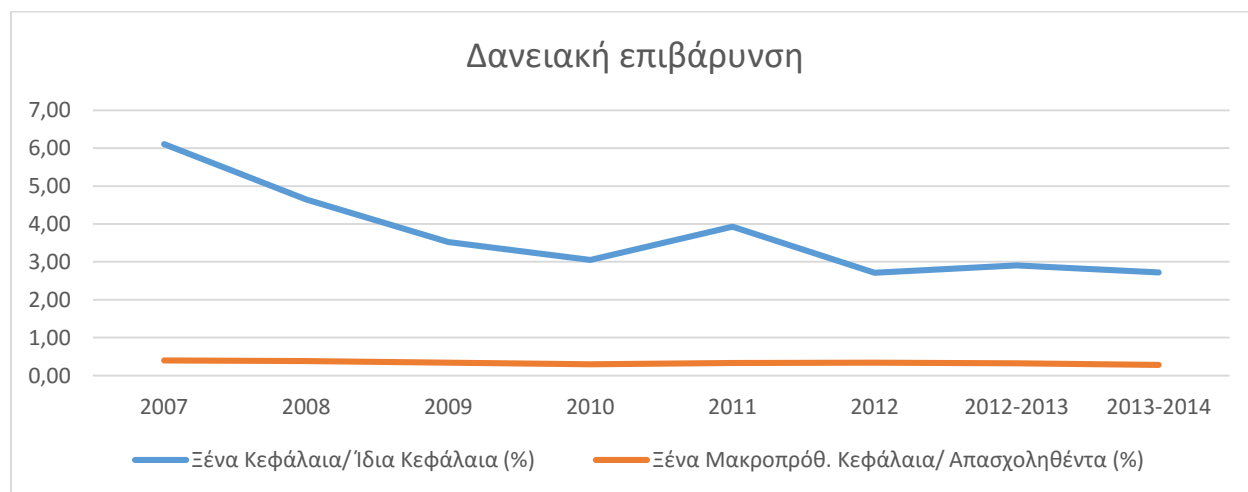
Αριθμοδείκτες Δανειακής Επιβάρυνσης

Η σχέση αυτή δείχνει το ποσοστό των περιουσιακών στοιχείων που έχει χρηματοδοτηθεί από τους βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους πιστωτές της επιχείρησης. Η θέση της επιχείρησης είναι ασφαλής όταν τα ξένα κεφάλαια είναι πολύ λίγα σε σχέση με τα ίδια. Αντίθετα ο υπερδανεισμός προδίδει μια πιο επισφαλής κατάσταση για την επιχείρηση και τους πιστωτές της.

Οι συγκεκριμένοι αριθμοδείκτες ενισχύουν την εικόνα που αποκομίζουμε από την ανάλυση των προηγούμενων δεικτών ρευστότητας και συγκεκριμένα δείχνουν ότι η εταιρεία έχει μεγάλο ρίσκο απέναντι στους πιστωτές της.

	Χρήσεις							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12-13	13-14
Αριθμοδείκτες Δανειακής Επιβάρυνσης								
Ξένα Κεφάλαια/Ίδια Κεφάλαια (%)	6,11	4,64	3,53	3,05	3,93	2,71	2,91	2,72
Ξένα Μακροπρόθ. Κεφάλαια/ Απασχοληθέντα (%)	0,40	0,38	0,34	0,30	0,33	0,34	0,33	0,28

Πίνακας 10 - Αριθμοδείκτες δανειακής επιβάρυνσης

Διάγραμμα 11 - Αριθμοδείκτες δανειακής επιβάρυνσης

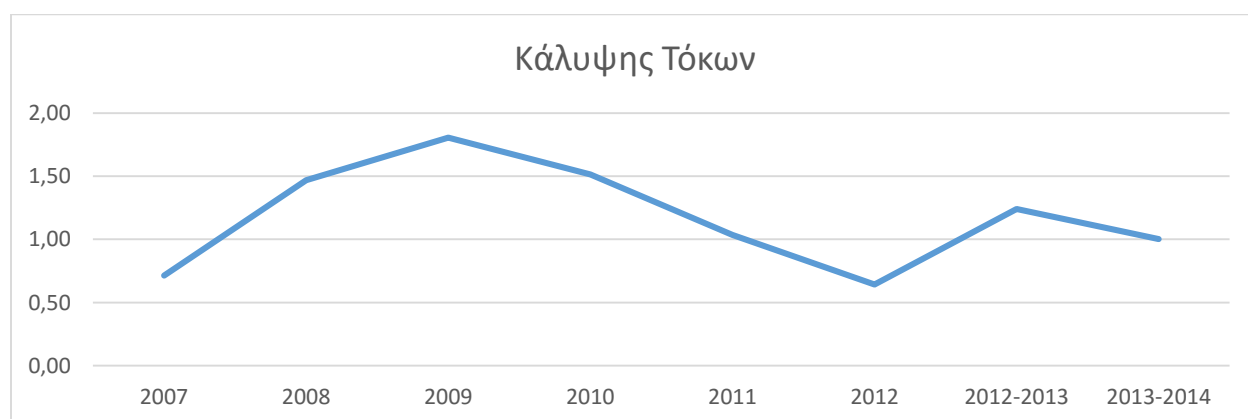
Αριθμοδείκτες Κάλυψης Τόκων

Ο αριθμοδείκτης αυτός φανερώνει τη σχέση μεταξύ των καθαρών κερδών μιας επιχείρησης και των τόκων με τους οποίους αυτή επιβαρύνεται μέσα στη χρήση για τα ξένα κεφάλαια. Αποτελεί δηλαδή ένα μέτρο της δανειακής κατάστασής της σε σχέση με τη δυναμικότητά της να επιτυγχάνει κέρδη, καθώς εμφανίζει την ικανότητά της να εξοφλεί τους τόκους των ξένων κεφαλαίων από τα κέρδη της.

Ο συγκεκριμένος δείκτης είναι οριακά πάνω από την μονάδα, και σε ορισμένες περιόδους ήταν πιο χαμηλός από τη μονάδα, που είναι μια ακόμα ένδειξη εξάρτησης της εταιρείας από τους πιστωτές της. Για τις περιόδους 2008 έως 2010 ήταν αρκετά πάνω από τη μονάδα, αλλά με την είσοδο της χώρας στην οικονομική κρίση ο δείκτης αυτός επιδεινώθηκε ραγδαία. Βέβαια με την πολιτική της επιχείρησης για μείωση του δανεισμού και με την είσοδο στο πρόγραμμα της συμβολαιακής γεωργία, ο δείκτης αυτός δείχνει σημάδια ανάκαμψης.

	Χρήσεις							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12-13	13-14
Αριθμοδείκτες Κάλυψης Τόκων & Μερισμάτων								
Κάλυψη Τόκων (φορές)	0,71	1,47	1,81	1,51	1,04	0,64	1,24	1,00
Κάλυψη Μερισμάτων (φορές)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Πίνακας 11 - Αριθμοδείκτες κάλυψης τόκων

Διάγραμμα 12 - Αριθμοδείκτης κάλυψης τόκων

Αριθμοδείκτης παγιοποίησης περιουσίας

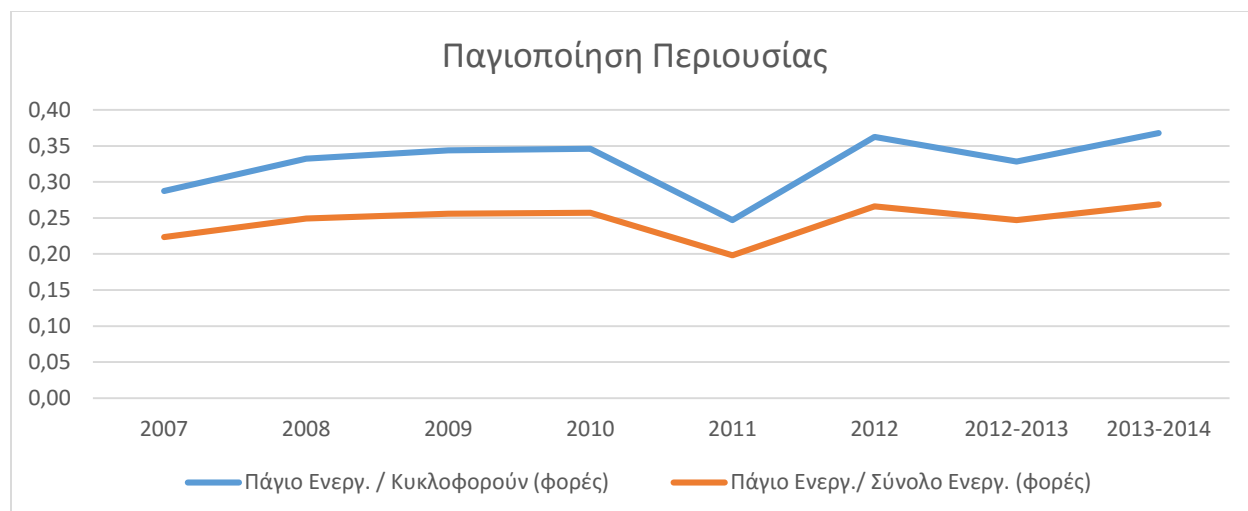
Οι δείκτες αυτοί δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερη μεταβολή. Οι τιμές τους μας δείχνουν ότι η εταιρεία, παρόλο που διαθέτει μεγάλο πάγια σε απόλυτους αριθμούς, είναι μια καθαρά εμπορική επιχείρηση. Αυτό φαίνεται από το ότι το πάγιο ενεργητικό της είναι μικρότερο από το κυκλοφορούν ενεργητικό της.

Παρατηρείται μια μικρή αύξηση της πάγιας περιουσίας, αλλά σε πολύ μικρό ποσοστό. Η εταιρεία πιθανόν να προχώρησε σε κάποιες επενδύσεις σε πάγια περιουσία (εγκαταστάσεις κλπ.), αλλά βασίζεται κυρίως στο εμπορικό κομμάτι για την αύξηση του πλούτου της. Αυτό της δίνει και μια κάποια χειρότερη δυνατότητα να ανταποκριθεί σε ενδεχόμενη μείωση των πωλήσεων της, μιας και δεν θα μπορέσει να αποκτήσει μεγάλο όφελος από πιθανή πώληση των περιουσιακών της στοιχείων για να αντισταθμίσει ενδεχόμενες απώλειες στο μέλλον από μείωση των πωλήσεων της.

	Χρήσεις							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12-13	13-14
Αριθμοδείκτες Παγιοποίησης Περιουσίας								
Πάγιο Ενεργ. / Κυκλοφορούν (φορές)	0,29	0,33	0,34	0,35	0,25	0,36	0,33	0,37
Πάγιο Ενεργ./ Σύνολο Ενεργ. (φορές)	0,22	0,25	0,26	0,26	0,20	0,27	0,25	0,27

Πίνακας 12 - Παγιοποίησης περιουσίας

Διάγραμμα 13 - Αριθμοδείκτης παγιοποίησης περιουσίας

Αριθμοδείκτης Χρηματοδότησης Ενεργητικού

Ο δείκτης απασχοληθέντων κεφαλαίων προς πάγιο ενεργητικό είναι αρκετά πάνω από τη μονάδα, παρόλο που είχε κάποιες διακυμάνσεις ανάμεσα στις περιόδους χρήσης που μελετήσαμε. Αυτό καταδεικνύει ότι η εταιρεία δεν έχει στη παρούσα φάση κάποια ιδιαίτερη ανάγκη για δανεισμό για να χρηματοδοτήσει τα πάγια περιουσιακά της στοιχεία. Αντιθέτως η εταιρεία έχει καλό βαθμό κάλυψης της χρηματοδότησης των πάγιων περιουσιακών στοιχείων της από τα μακροπρόθεσμα δάνεια της.

Ο δείκτης ιδίων κεφαλαίων προς πάγιο ενεργητικό δείχνει να έχει μια σταθερή συνεχή αύξηση ανά περίοδο χρήσης. Αυτό δείχνει ότι η πολιτική ανάπτυξης της εταιρείας σε πάγια περιουσία στηρίζεται περισσότερο στα ίδια κεφάλαια της και όχι σε νέα μακροπρόθεσμα δάνεια. Αυτό έρχεται σε παραλληλισμό με την ανάλυση που έγινε για τον ισολογισμό, όπου διαπιστώσαμε μια συνεχή αύξηση των ιδίων κεφαλαίων με ταυτόχρονη μείωση του δανεισμού της.

Τέλος, ο δείκτης καθαρό κεφάλαιο κίνησης προς κυκλοφορούν κεφάλαιο είναι μικρότερος της μονάδας, γεγονός που δείχνει ότι η εταιρεία έχει πρόβλημα ρευστότητας.

	Χρήσεις							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12-13	13-14
Αριθμοδείκτες Χρηματοδότησης Ενεργητικού								
Απασχληθέντα Κεφάλαια/ Πάγιο Ενεργ. (φορές)	4,48	4,01	3,91	3,89	5,05	3,76	4,04	3,72
Ίδια Κεφάλαια/ Πάγιο Ενεργ. (φορές)	0,14	0,18	0,22	0,25	0,20	0,27	0,26	0,27
Καθαρό Κεφάλαιο Κίνησης/ Κυκλοφορούν	0,52	0,51	0,46	0,40	0,41	0,46	0,43	0,38

Πίνακας 13 - Αριθμοδείκτες χρηματοδότησης ενεργητικού

Διάγραμμα 14 - Αριθμοδείκτες χρηματοδότησης ενεργητικού

9.7 Προσωπικές Συνέντευξης

Σε συνέχεια της χρηματοοικονομικής ανάλυσης, πραγματοποιήσα προσωπικές συνεντεύξεις με εκπρόσωπο της Τράπεζας Πειραιώς και με στέλεχος της εταιρείας Μισσιριάν.

9.7.1 Τράπεζα Πειραιώς

Σε προσωπική συνομιλία με τον υπεύθυνο κατάρτισης συμβολαίων γεωργίας της Τράπεζας Πειραιώς, υπήρξε η διαπίστωση ότι με το συγκεκριμένο πρόγραμμα συμβολαιακής γεωργίας το σύνολο των εμπλεκόμενων καλλιεργητών έχει επωφεληθεί σημαντικά.

Συγκεκριμένα, το στέλεχος της Συμβολαιακής Τραπεζικής μου τόνισε ότι με το πρόγραμμα αυτό οι καλλιεργητές μπορούν πλέον να παράγουν τόσο την ποσότητα όσο και την ποιότητα που επιθυμούν. Η δυνατότητα αγοράς αγροεφοδίων εξαιρετικής ποιότητας την περίοδο ακριβώς που τα χρειάζονται είναι εξαιρετικά χρήσιμη για τους γεωργούς. Γνωρίζοντας το κεφάλαιο που διαθέτουν από την αρχή, μπορούν να προγραμματίσουν με απόλυτη ακρίβεια τη διαδικασία της καλλιέργειας. Έτσι θα αγοράσουν τα κατάλληλα αγροεφόδια ακριβώς την στιγμή που τα χρειάζονται, απαλλασσόμενοι από τυχόν οικονομικές δυσκολίες που μπορεί να είχαν τις προηγούμενες περιόδους.

Η σοδειά λοιπόν είναι μεγαλύτερη και ποιοτικότερη, μιας και δεν γίνονται εκπτώσεις από τη σωστή διαδικασία καλλιέργειας. Οι αγρότες απαλλάσσονται εντελώς από το οικονομικό παράγοντα κατά τη διάρκεια της καλλιέργειας και εστιάζουν απόλυτα στους άλλους παράγοντες για μια επιτυχή σοδειά.

Η είσοδος στο πρόγραμμα της συμβολαιακής γεωργίας έχει εξαλείψει εντελώς το φαινόμενο του οι αγρότες να μην χρησιμοποιούν αγροεφόδια ή να χρησιμοποιούν μικρότερης αποδοτικότητας ή σε μικρότερη ποσότητα αυτών.

9.7.2 Εταιρεία Μισσιριάν

Σε αντίστοιχη τηλεφωνική συνέντευξη με στέλεχος της εταιρείας Μισσιριάν, διαπίστωσα ότι ουσιαστικά η εταιρεία λειτουργούσε με ένα άτυπο καθεστώς συμβολαιακής γεωργίας τα τελευταία 25 χρόνια.

Το καθεστώς αυτό χρηματοδοτούνταν από προκαταβολές που παρείχε η εταιρεία στους αγρότες με τη σύναψη των συμβολαίων, αλλά και με παροχές σε συμβουλευτικές υπηρεσίες προς τους καλλιεργητές από τους γεωπόνους της εταιρείας. Ωστόσο τα προηγούμενα χρόνια η χρηματοοικονομική ενίσχυση μέσω προκαταβολών δεν ήταν σταθερή και εξαρτώνταν σε μεγάλο βαθμό από την τρέχουσα οικονομική κατάσταση της εταιρείας.

Με την είσοδο της στο πρόγραμμα της συμβολαιακής γεωργίας, η εταιρεία ουσιαστικά απαλλάχτηκε από τα έξοδα για την χρηματοδότηση των γεωργών καπνού. Οι αγρότες πλέον χρηματοδοτούνται από την τράπεζα με ποσά που τα γνωρίζουν από την αρχή της περιόδου.

Επιπρόσθετα, με το κεφάλαιο κίνησης που παρέχει η τράπεζα στην εταιρεία, καλύπτονται και έξοδα που αυτή έχει καθόλη τη διάρκεια της καλλιεργητικής περιόδου. Συγκεκριμένα, καλύπτει τα τυχόν έξοδα που έχει και αφορούν τους γεωπόνους της εταιρείας και έτσι η παρακολούθηση της πορείας των καλλιεργειών και της παροχής συμβουλών είναι πολύ πιο αποδοτική και χρήσιμη.

Επιπλέον, γνωρίζοντας η εταιρεία ότι οι παραγωγοί θα παραδώσουν τις συγκεκριμένες ποσότητες και στη ποιότητα που έχει συμφωνηθεί, προγραμματίζει με περισσότερη ευκολία τη παραγωγή της και παραδίδει με ακρίβεια πλέον τα προϊόντα της στους πελάτες της.

Τέλος, η εταιρεία μπορεί και πληρώνει τους γεωργούς την ώρα που αυτοί θα παραδώσουν την σοδειά τους και δεν καθυστερεί τις πληρωμές αυτές. Έτσι, διατηρεί και ενισχύει το κλίμα εμπιστοσύνης σε όλη τη αλυσίδα παραγωγής της.

10 Συμπεράσματα

Από την όλη μελέτη που έγινε για τη συμβολαιακή γεωργία και το πώς αυτή βοηθάει τις επιχειρήσεις, διαπιστώνουμε ότι το όφελος για τις επιχειρήσεις είναι πολλαπλό.

Η συμβολαιακή γεωργία, ιδιαίτερα στην παρούσα δυσμενή οικονομική συγκυρία που περνάει η χώρα, φαντάζει ως μια σανίδα σωτηρίας για τον αγροτοδιατροφικό τομέα. Ο πρωτογενής αυτός τομέας, μετά τις μειώσεις σε επιδοτήσεις από την Ε.Ε. και την είσοδο της χώρας σε μνημονιακές καταστάσεις, δείχνει να έχει μια ευκαιρία να ανακάμψει και να προσδώσει όφελος για την χώρα για να μπορέσει να ξεπεράσει τον σκόπελο των άσχημων οικονομικών συγκυριών.

Η συμβολαιακή γεωργία, εφόσον περιοριστούν οι δυσμενείς επιπτώσεις που μπορεί να έχει και οι οποίοι εξαρτώνται από την κακή χρήση αυτής, δείχνει ότι είναι ένα δυναμικό και άκρως ευεργετικό εργαλείο στα χέρια όλων των εμπλεκόμενων στο τομέα ποτών και τροφίμων της χώρας.

Η ένταξη στα προγράμματα της συμβολαιακής σε συνδυασμό με την τόνωση των εξαγωγών δείχνει το δρόμο της επιτυχίας τον οποίο καλούνται να ακολουθήσουν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς για διατήρηση και αύξηση της τοπικής οικονομίας και κατά συνέπεια και άλλων κοινωνικό-πολιτικών πτυχών της χώρας.

11 Παράρτημα

11.1 Αντιμετώπιση του επιχειρηματικού ρίσκου

Η χρήση συμβολαίων έχει διάφορες μορφές, κάποιες από τις οποίες είναι αρκετά δεσμευτικές, ενώ άλλες είναι πιο χαλαρές. Οι δύο βασικοί τύποι συμβολαίων παραγωγής που εφαρμόζονται είναι συμβόλαια διαχείρισης της παραγωγής και συμβόλαια παροχής εισροών.

Ο πρώτος τύπος συμβολαίων εφαρμόζεται συνήθως σε λαχανικά προς μεταποίηση. Σε αυτή την περίπτωση ο αγοραστής έχει αυξημένο έλεγχο πάνω στην παραγωγική διαδικασία όσον αφορά στο χρονοδιάγραμμα, αλλά και σε κάποιες καθοριστικές εισροές, όπως σπόροι ή γενικότερα πολλαπλασιαστικό υλικό. Με τον τρόπο αυτό μειώνεται δραστικά το ρίσκο στη τιμή του προϊόντος, γιατί έχει προκαθοριστεί στα πλαίσια του συμβολαίου σε πολύ μεγάλο ποσοστό στην αρχή της καλλιεργητικής περιόδου. Μια μικρή διακύμανση που συνήθως συμφωνείται, σχετίζεται άμεσα με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του τελικού προϊόντος, τα οποία αν είναι κατώτερα των αναμενόμενων επιφέρουν μείωση, ενώ αν είναι ανώτερα δίνουν ένα πρόσθετο εισόδημα (premium) στον παραγωγό. Αν για οποιοδήποτε λόγο η παραγωγή καταστραφεί ο παραγωγός δεν πληρώνεται, επωμιζόμενος όλο το ρίσκο που εσωκλείεται στην παραγωγική διαδικασία.

Ο δεύτερος τύπος συμβολαίων που αφορά στις εισροές στην παραγωγική διαδικασία, βρίσκει εφαρμογή στη ζωική παραγωγή ή γενικότερα σε δραστηριότητες όπου τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του προς πώληση προϊόντος παίζουν σημαντικότερο ρόλο και εξαρτώνται άμεσα και σε πολύ μεγάλο ποσοστό από την ποιότητα και ποσότητα των εισροών. Σε αυτή την περίπτωση ο αγοραστής έχει μεγαλύτερο έλεγχο της παραγωγικής διαδικασίας σε σχέση με τον πρώτο, ενώ ο παραγωγός δεν αντιμετωπίζει το ρίσκο που σχετίζεται με την τιμή του πωλούμενου προϊόντος επειδή αυτό έχει προσυμφωνηθεί.

Όπως και στη προηγούμενη περίπτωση έτσι και σε αυτή υπάρχει η δυνατότητα πριμοδότησης αυτών των παραγωγών που κάνουν ορθολογικότερη χρήση εισροών και μείωση των πληρωμών αυτών που τις σπαταλούν, βασιζόμενος ο αγοραστής σε μέσους όρους που προκύπτουν από τη συμπεριφορά όλων των συμβαλλομένων.

Άλλη κατηγορία συμβολαίων είναι τα συμβόλαια αγοράς. Τα συμβόλαια αυτά είναι προφορικές ή γραπτές συμφωνίες μεταξύ αγοραστή και παραγωγού προκειμένου να καθοριστεί μια τιμή ή γενικότερα μια απολαβή πριν τη συγκομιδή ή πριν η παραχθείσα ποσότητα τύχει εμπορικής διαπραγμάτευσης. Η σημαντική διαφορά μεταξύ των συμβολαίων παραγωγής και των συμβολαίων αγοράς είναι ότι στα τελευταία η ευθύνη για τη λήψη αποφάσεων κατά την παραγωγική διαδικασία βαρύνει τον παραγωγό, κάτι πολύ σημαντικό για τα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά της αναμενόμενης παραγωγής.

Υπάρχουν αρκετοί τύποι συμβολαίων αγοράς με πιο κοινότυπο το συμβόλαιο οριζόντιας ή καθορισμένης τιμής (flat or fixed price contracts), όπου ο αγοραστής συμφωνεί να αγοράσει από τον παραγωγό συγκεκριμένη ποσότητα προϊόντος ορισμένης ποιότητας σε συγκεκριμένη τιμή. Όμοια και σε αυτή την περίπτωση υπάρχουν περιθώρια προσαυξήσεων και εκπτώσεων, ανάλογα με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του πωλούμενου προϊόντος. Η τιμή που προσφέρουν οι αγοραστές είναι απόρροια των τιμών των προθεσμιακών συμβολαίων (futures contracts), μηχανισμός που θα αναλυθεί.

Ένας άλλος τύπος συμβολαίων είναι τα συμβόλαια βάσης (basis contracts), όπου η τιμή πώλησης δεν είναι καθορισμένη, αλλά δεσμευμένη με την τιμή των προθεσμιακών συμβολαίων, αφήνοντας ανοικτή την ημερομηνία εκτέλεσης της εμπορικής πράξης και συνήθως η απόφαση αυτή είναι του παραγωγού. Σαν βάση (basis) λογίζεται η τιμή μετρητοίς που δίνεται εκείνη τη στιγμή, ίση με την τιμή των προθεσμιακών συμβολαίων την ίδια χρονική στιγμή, ενώ η τελική τιμή πώλησης είναι το άθροισμα της βάσης με την τιμή του προθεσμιακού συμβολαίου τη χρονική στιγμή της εμπορικής πράξης. Στην περίπτωση αυτή ο παραγωγός εισέρχεται σε μια διαδικασία ρίσκου, προσδοκώντας πρόσθετα κέρδη από μια ενδεχόμενη αύξηση των τιμών κλεισίματος των προθεσμιακών συμβολαίων, δεχόμενος όμως και το ενδεχόμενο οι τιμές κλεισίματος να ακολουθήσουν και πτωτική τάση (Barry & Willman, 1976).

Αντίθετα με τον προηγούμενο τύπο συμβολαίου το συμβόλαιο ελάχιστης τιμής (minimum – price contracts) είναι βασισμένο στις τιμές των προθεσμιακών συμβολαίων την περίοδο της συγκομιδής, δίνοντας όμως παράλληλα στον παραγωγό τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει την εμπορική πράξη σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και ενδεχόμενα να πουλήσει σε υψηλότερη τιμή, αν οι τιμές των προθεσμιακών αυξηθούν, πραγματοποιώντας όμως αυτή την

εμπορική πράξη εντός των χρονικών ορίων που έχουν συμφωνηθεί στο συμβόλαιο. Αν δεν γίνει καμιά εμπορική πράξη στο αναφερόμενο χρονικό διάστημα, ο παραγωγός εισπράττει την τιμή που πωλούνταν το προϊόν τη χρονική στιγμή υπογραφής του συμβολαίου.

Μια άλλη μορφή συμβολαίων χρησιμοποιεί σαν σταθερό σημείο μια συγκεκριμένη στιγμή προθεσμιακού συμβολαίου και αφήνει σαν αντικείμενο διαπραγμάτευσης την τιμή που προσφέρει ο τοπικός αγοραστής (hedge –to – arrive contract, HTA). Συμφωνημένο χρονικό διάστημα μέσα στο οποίο μπορεί να πραγματοποιηθεί η συναλλαγή υπάρχει και σε αυτή την περίπτωση, αλλά αποφεύγεται η καταβολή προμηθειών σε χρηματιστές όπως συμβαίνει όταν η τελική τιμή πώλησης διαμορφώνεται από τα προθεσμιακά συμβόλαια.

Από την παραπάνω ανάλυση είναι προφανές ότι όλοι οι τύποι συμβολαίων αγοράς έχουν σαν σημείο αναφοράς τα προθεσμιακά συμβόλαια (futures contracts). Είναι λοιπόν αναγκαίο να παρουσιαστεί ο τρόπος λειτουργίας τους καθώς και ο ρόλος που παίζουν στη διαμόρφωση των τιμών των γεωργικών προϊόντων αλλά και στη μείωση του ρίσκου της πρωτογενούς παραγωγής.

Τα futures είναι μια συμφωνία μεταξύ δύο μερών τα οποία συμφωνούν να προχωρήσουν σε μια συγκεκριμένη αγοραπωλησία σε μια συγκεκριμένη μελλοντική χρονική στιγμή και σε συγκεκριμένη τιμή. Στο κείμενο των futures περιγράφονται με κάθε λεπτομέρεια οι όροι της συναλλαγής και το μόνο στοιχείο που αποτελεί μεταβλητό αντικείμενο συναλλαγής είναι η τιμή που διαμορφώνεται με βάση τη προσφορά και τη ζήτηση του προϊόντος. Οι συναλλαγές των futures γίνεται σε εξειδικευμένα χρηματιστήρια του εξωτερικού, η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων βρίσκονται στις ΗΠΑ. Αυτά είναι τα Chicago Board of Trade, Chicago Mercantile Exchange, Kansas City Board of Trade, Minneapolis Grain Exchange, New York Coffee, Sugar and Cocoa Exchange και New York Cotton Exchange (Grenchik & Cambel, 1995). Τα futures που είναι αντικείμενο συναλλαγής στα χρηματιστήρια έχουν σταθερούς όρους συναλλαγής, γιατί αυτό διευκολύνει όλους τους εμπλεκόμενους φορείς να αποκτήσουν εμπειρία στις συναλλαγές, τα στατιστικά στοιχεία να είναι συγκρίσιμα αφού αναφέρονται στις ίδιες παραμέτρους και να εξασφαλίζεται η μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια τη στιγμή που οι όροι συναλλαγής είναι σταθεροί για μεγάλο χρονικό διάστημα και δεν επιδέχονται παρερμηνείες ούτε δικαιολογούν εσφαλμένες κατανοήσεις.

Ένας επενδυτής futures έχει τις εξής δυνατότητες:

- Να αποτελέσει τον μελλοντικό αγοραστή του συμβολαίου, οπότε έχει αγοράσει ένα futures ή έχει αποκτήσει ένα long συμβόλαιο.
- Να αποτελέσει το μελλοντικό πωλητή του συμβολαίου, οπότε έχει πουλήσει ένα futures ή ότι έχει αποκτήσει ένα short συμβόλαιο.
- Να «κλείσει» τη θέση του που είχε σε ένα future, είτε η θέση του ήταν short ή long. Το κλείσιμο μιας θέσης long γίνεται με την τοποθέτησή του σε ένα νέο future (ίδιου προϊόντος και λήξης) με θέση short. Αντίθετα το κλείσιμο μιας θέσης short πραγματοποιείται με την τοποθέτησή του σε ένα νέο συμβόλαιο με τη θέση long.

Για παράδειγμα μπορεί ένας αγρότης το Μάιο να αγοράσει ένα futures για βαμβάκι με θέση short το οποίο έχει ημερομηνία λήξης το Δεκέμβριο. Πριν τη λήξη του συμβολαίου μπορεί να αγοράσει ένα άλλο futures για βαμβάκι με θέση long. Η συνήθης πρακτική είναι να κλείνουν οι θέσεις πριν τη λήξη των συμβολαίων γιατί για τους παραγωγούς είναι περισσότερο δαπανηρό να παραδώσουν την ποσότητα που έχουν δεσμευτεί, από το να αγοράσουν ένα άλλο futures με αντίθετη θέση.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά των futures είναι ότι είναι πολύ ευέλικτα γιατί μπορούν ανά πάσα στιγμή να πουληθούν, χωρίς να χρειάζεται η συμφωνία του αντισυμβαλλόμενου. Ακόμη δεν απαιτείται επενδυτικό κεφάλαιο, αλλά το κόστος συναλλαγής συν ένα ποσό σαν εγγύηση (margin) το οποίο συνήθως αντιστοιχεί στο ποσό που αντιπροσωπεύει το futures επί το ανώτατο ημερήσιο όριο διακύμανσης των μετοχών ενός χρηματιστηρίου. Βέβαια μια συνδυασμένη αγοραπωλησία futures μπορεί να ελαχιστοποιήσει το ύψος της εγγύησης που πρέπει να καταβληθεί. Σε ώριμες αγορές όπου δεν υπάρχουν ανώτατα και κατώτατα όρια διακύμανσης των μετοχών, το ποσοστό που ορίζει την εγγύηση κυμαίνεται μεταξύ 5 –10%.

Όταν η τιμή του futures πέσει σε επίπεδο που ορίζεται μέσα στο συμβόλαιο (margin call), τότε ο αγοραστής καλείται να πληρώσει επιπλέον ποσό προκειμένου να καλύψει τη ζημιά και να προστατεύσει την ήδη τοποθετημένη εγγύηση. Αντίθετα, αν η τιμή του συμβολαίου αυξηθεί, τότε αποδεσμεύεται μέρος της εγγύησης που έχει κατατεθεί.

Η μακρά χρήση τέτοιων μέσων προσδιορισμού της τιμής προϊόντος έχει ωφελήσει την αγορά. Η παρουσίαση του μηχανισμού αποδεικνύει ότι ευκαιριακές ή στοχευμένες μεταβολές στην προσφορά και ζήτηση δεν μπορούν να περάσουν κατευθείαν στη διαπραγματευτική διαδικασία, αλλά ελαττώνεται η σφοδρότητά τους μέσα από τις ασφαλιστικές δικλείδες που το σύστημα διαθέτει. Η μακροχρόνια τήρηση των ίδιων κανόνων επιτρέπει στην αγορά να ωριμάσει και, το κυριότερο, να μπορεί να προβλέπει τις εξελίξεις του συγκεκριμένου προϊόντος στη βάση εναλλακτικών σεναρίων. Η δυνατότητα αυτή επιτρέπει σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς να κατευθύνουν σε τέτοια πορεία τη δραστηριότητά τους, έτσι ώστε να αποκομίσουν τα περισσότερα δυνατά οφέλη.

11.2 Συνεργασίες Τράπεζας Πειραιώς

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται οι έως τώρα συνεργασίες που έχει συνάψει η Τράπεζα Πειραιώς με επιχειρήσεις του κλάδου.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	ΕΔΡΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	ΠΡΟΪΟΝ
VENUS GROWERS	Ν.ΗΜΑΘΙΑΣ	ΡΟΔΑΚΙΝΟ
MISSIRIAN A.E	Ν.ΚΑΒΑΛΑΣ	ΚΑΠΝΑ
ΠΕΤΣΑΣ - ΕΚΚΟΚΚΙΣΤΗΡΙΑ ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ	Ν.ΡΟΔΟΠΗΣ	ΒΑΜΒΑΚΙ
ΑΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ- ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ	Ν.ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	ΒΑΜΒΑΚΙ
EUROFOOD	Ν.ΑΤΤΙΚΗΣ	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ
ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΒΕΕ	Ν.ΣΕΡΡΩΝ	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ
ΠΑΥΛΟΣ Ν ΠΕΤΤΑΣ ΑΒΕΕ	Ν.ΑΧΑΪΑΣ	ΗΛΙΑΝΘΟΣ
ΤΥΡΑΣ Α.Ε.	Ν.ΤΡΙΚΑΛΩΝ	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ
ΡΟΔΟΠΗ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΕΙΟ ΞΑΝΘΗΣ	Ν.ΞΑΝΘΗΣ	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ
Γαλακτοβιομηχανία Λαρίσης Α.Ε “ΟΛΥΜΠΟΣ”	Ν.ΛΑΡΙΣΗΣ	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ
Λ. ΠΕΡΒΟΛΑΡΑΚΗΣ - Γ. ΚΟΥΤΣΟΜΠΟΣ ΑΕ	Ν.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ
ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΖΥΘΟΠΟΙΙΑ (FIX)	Ν.ΕΥΒΟΙΑΣ	ΚΡΙΘΑΡΙ
ΙΝΑΧΟΣ ΑΒΒΕ (ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ)	Ν.ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ
ΜΥΛΟΙ ΘΡΑΚΗΣ - Ι.ΟΥΖΟΥΝΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε	Ν.ΕΒΡΟΥ	ΣΙΤΑΡΙ
ΑΣΠΕΡΣΑ ΑΕ	Ν.ΧΑΝΙΩΝ	ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΑΓΡΟΤΙΚΗ HELLAS FROST	Ν.ΕΒΡΟΥ	ΚΑΡΠΟΦΟΡΑ ΛΑΧΑΝΙΚΑ
ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΝΙΚΗΤΗΣ "ΣΙΘΩΝ"	Ν.ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΜΕΛΙ
ΠΕΡΒΟΛΑΡΑΚΗΣ - Γ. ΚΟΥΤΣΟΜΠΟΣ ΑΕ	Ν.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΣΤΑΦΥΛΙ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΟ
ΓΚΟΥΜΑΣ ΑΧ & ΣΙΑ ΟΕ	Ν.ΠΡΕΒΕΖΗΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ
ΤΣΑΝΤΑΛΗΣ	Ν.ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΣΤΑΦΥΛΙ ΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΜΟ
ΓΕΩΡΓΟΥΔΗΣ ΑΕ	Ν.ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑ ΕΛΙΑ
ΚΡΟΝΟΣ ΑΕ	Ν.ΠΕΛΛΗΣ	ΡΟΔΑΚΙΝΟ
ΑΣ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ (αραβόσιτος)	Ν.ΤΡΙΚΑΛΩΝ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ
INTERCOMM FOODS A.E (ΡΟΔΑΚΙΝΟ)	Ν.ΛΑΡΙΣΗΣ	ΡΟΔΑΚΙΝΟ
ΜΑΛΑΜΑΤΙΝΑΣ Ε κ ΥΙΟΣ ΑΕΒΕ	Ν.ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΜΟ ΣΤΑΦΥΛΙ
ΕΑΣ ΔΡΑΜΑΣ	Ν.ΔΡΑΜΑΣ	ΠΑΤΑΤΑ
ΕΑΣ ΛΕΧΑΙΝΩΝ	Ν.ΗΛΕΙΑΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ
ΑΛΤΕΡΡΑ ΑΕ	Ν.ΠΕΛΛΑΣ	ΡΟΔΑΚΙΝΟ
ΦΥΤΟΕΝΕΡΓΕΙΑ ΑΕ	Ν.ΣΕΡΡΩΝ	ΗΛΙΑΝΘΟΣ
ΑΛΚΥΩΝ ΑΕ	Ν.ΚΑΒΑΛΑΣ	ΣΤΑΦΥΛΙ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΟ
ΠΑΥΛΙΔΗΣ ΑΒΕΕ (ΡΟΔΑΚΙΝΟ)	Ν.ΠΕΛΛΑΣ	ΡΟΔΑΚΙΝΟ
ΠΑΥΛΙΔΗΣ ΑΒΕΕ (ΒΑΜΒΑΚΙ)	Ν.ΠΕΛΛΑΣ	ΒΑΜΒΑΚΙ
ILIS - PARASKEVOPOULOS SA	Ν.ΗΛΕΙΑΣ	ΥΠΑΙΘΡΙΑ ΠΙΠΕΡΙΑ
ΒΙΟΛΑΡ ΑΕ	Ν.ΛΑΡΙΣΗΣ	ΒΑΜΒΑΚΙ
AGRIFREDA ΑΒΕΕ	Ν.ΠΕΛΛΑΣ	ΒΡΩΣΙΜΩΝ ΟΣΠΡΙΩΝ & ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ
ΜΠΟΤΖΑΚΗΣ ΑΕ	Ν.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΕΛΑΙΟΛΑΔΟ
ΑΕΣ ΑΛΜΜΕ	Ν.ΗΜΑΘΙΑΣ	ΡΟΔΑΚΙΝΟ
ΜΑΡΚΟΥ ΑΒΕΕ	Ν.ΒΟΙΩΤΙΑΣ	ΒΑΜΒΑΚΙ
ΔΕΑΣ ΑΕ	Ν.ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑ ΕΛΙΑ
EUROAGRO SA	Ν.ΚΙΛΚΙΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ
INTERCOMM FOODS A.E (ΕΛΙΑ)	Ν.ΛΑΡΙΣΗΣ	ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑ ΕΛΙΑ
ΑΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ- ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ (ΕΛΙΑ)	Ν.ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑ ΕΛΙΑ
ΑΦΟΙ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ ΑΒΕΕ	Ν.ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΒΑΜΒΑΚΙ
ΣΙΑΡΚΟΣ ΑΕ	Ν.ΣΕΡΡΩΝ	ΒΑΜΒΑΚΙ
GF ENERGY ΑΒΕΕ	Ν.ΑΤΤΙΚΗΣ	ΗΛΙΑΝΘΟΣ
ΕΚΚΟΚΙΣΤΗΡΙΑ ΗΜΑΘΙΑΣ	Ν.ΗΜΑΘΙΑΣ	ΒΑΜΒΑΚΙ

ΠΑΝΑΙΓΙΑΛΕΙΟΣ ΕΝΩΣΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ (ΑΙΓΙΟ)	Ν.ΑΧΑΪΑΣ	ΣΤΑΦΙΔΑ
ΣΕΚΕ ΑΕ (ποικιλία Βιρτζίνια)	Ν.ΞΑΝΘΗΣ	ΚΑΠΝΟΣ ΠΟΙΚΙΛΙΑΣ ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ
Ε.Β.Λ.Ε. ΑΓΓΕΛΟΥΣΗΣ ΑΕ	Ν.ΒΟΙΩΤΙΑΣ	ΒΑΜΒΑΚΙ
ΣΠΑΝΟΣ ΑΒΕΕΤ (ρύζι)	Ν.ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΡΥΖΙ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ (ελιά)	Ν.ΠΙΕΡΙΑΣ	ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑ ΕΛΙΑ
ΣΕΚΕ ΑΕ (ποικιλία καπνών Ανατολικού τύπου)	Ν.ΞΑΝΘΗΣ	ΚΑΠΝΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ
Γ&Π ΕΚΚΟΚΙΣΤΗΡΙΑ ΒΑΜΒΑΚΟΣ ΑΕ	Ν.ΠΙΕΡΙΑΣ	ΒΑΜΒΑΚΙ
ΜΑΝΟΣ ΑΕ	Ν.ΑΤΤΙΚΗΣ	ΗΛΙΑΝΘΟΣ
ΠΗΛΕΑΣ ΑΓΡΟ ΑΕ	Ν.ΛΑΡΙΣΗΣ	ΒΑΜΒΑΚΙ
ΑΦΟΙ ΤΣΑΤΣΟΥΛΗ ΑΒΒΕΕ	Ν.ΞΑΝΘΗΣ	ΠΙΠΕΡΙΑ
ΑΣ ΜΕΛΙΚΗΣ	Ν.ΗΜΑΘΙΑΣ	ΑΚΤΙΝΙΔΙΑ
ΑΣ ΑΛΙΑΚΜΩΝ	Ν.ΗΜΑΘΙΑΣ	ΑΚΤΙΝΙΔΙΑ
ΑΛΜΗ ΑΒΕΕ	Ν.ΗΜΑΘΙΑΣ	ΠΙΠΕΡΙΑ
ΑΦΟΙ ΣΚΛΑΠΑΝΗ ΑΕ	Ν.ΒΟΙΩΤΙΑΣ	ΒΑΜΒΑΚΙ
ΚΥΡ-ΓΙΑΝΝΗ ΑΕ	Ν.ΗΜΑΘΙΑΣ	ΣΤΑΦΥΛΙ ΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΜΟ
ΑΛΕΞΑΝΤΕΡ ΕΠΕ	Ν.ΗΜΑΘΙΑΣ	ΡΟΔΑΚΙΝΟ
ΑΣΟΠ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	Ν.ΔΡΑΜΑΣ	ΡΟΔΙ
ΟΡΦΕΑΣ ΟΕ	Ν.ΚΑΒΑΛΑΣ	ΣΤΑΦΥΛΙ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΟ
ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	Ν.ΛΑΡΙΣΗΣ	ΜΗΔΙΚΗ ΣΠΟΡΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
EURIKOM HELLAS SA	Ν.ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΡΥΖΙ
ΑΣ ΜΕΣΗΣ	Ν.ΗΜΑΘΙΑΣ	ΑΚΤΙΝΙΔΙΑ
ΜΠΕΛΛΑΣ ΑΕ	Ν.ΗΜΑΘΙΑΣ	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ
ΒΙΟΚΟΤ ΑΕ	Ν.ΕΒΡΟΥ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ
ΒΙΟΚΑΡΠΟΣ ΕΠΕ	Ν.ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ	ΦΡΟΥΤΑ & ΛΑΧΑΝΙΚΑ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ ΖΩΗ	Ν.ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ	ΑΚΤΙΝΙΔΙΑ
ΡΟΥΣΣΑΣ ΑΕ	Ν.ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ
ΡΗΓΑΣ ΑΕ	Ν.ΛΑΣΙΘΙΟΥ	ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ
ΛΑΓΚΑΣ ΑΒΕΕ	Ν.ΑΡΚΑΔΙΑΣ	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ
ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΒΕΤ	Ν.ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	ΣΤΑΦΙΔΑ
ΔΕΛΦΟΙ ΑΕ	Ν.ΑΤΤΙΚΗΣ	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ
ΛΑΛΑΝΙΤΗΣ ΑΕ	Ν.ΧΑΛΚΙΔΑΣ	ΚΑΡΟΤΑ - ΚΡΕΜΜΥΔΙΑ
ΑΦΟΙ ΔΑΜΟΥΡΑ ΟΕ	Ν.ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	ΕΛΙΕΣ
ΕΝΩΣΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΘΗΡΑΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	Ν.ΚΥΚΛΑΔΩΝ	ΣΤΑΦΥΛΙ ΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΜΟ

AGRIS	Ν.ΗΜΑΘΙΑΣ	ΠΙΠΕΡΙΑ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑ ΟΕ	Ν.ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΣΙΤΑΡΙ ΜΑΛΑΚΟ
ΡΟΔΩΝΑΣ ΑΕ	Ν.ΚΙΛΚΙΣ	ΡΟΔΙΑ
ΑΣ ΝΙΚΑΙΑΣ "Ο ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ"	Ν.ΛΑΡΙΣΗΣ	ΚΡΙΘΑΡΙ
ΑΣ ΝΙΚΑΙΑΣ "Ο ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ"	Ν.ΛΑΡΙΣΗΣ	ΣΙΤΑΡΙ
ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΑΕ	Ν.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΛΑΔΙ
ΓΑΙΑ	Ν.ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΜΗΔΙΚΗ ΣΠΟΡΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΛΑΒΙΟΓΑΛ-ΚΥΡΙΑΖΑΚΟΣ ΑΕΒΕ	Ν.ΛΑΚΩΝΙΑΣ	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ
ΦΡΙΝΤΡΙΧ ΜΠΛΑΟΥΕΛ & ΣΙΑ ΕΠΕ	Ν.ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟ & ΕΛΙΕΣ
ΘΕΣΓΗ	Ν.ΛΑΡΙΣΗΣ	ΣΙΤΑΡΙ & ΚΡΙΘΑΡΙ
ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ ΑΒΕΕ	Ν.ΕΒΡΟΥ	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ
ΜΥΛΟΙ ΑΣΩΠΟΥ	Ν.ΕΒΡΟΥ	ΣΙΤΑΡΙ
ΑΓΡΟΤΗΣ ΕΠΕ	Ν.ΛΑΡΙΣΗΣ	ΟΣΠΡΙΑ-ΦΑΚΕΣ
EUROAGRO SA	Ν.ΚΙΛΚΙΣ	ΣΙΤΑΡΙ-ΚΡΙΘΑΡΙ-ΚΟΥΚΙ
ΡΟΗ ΑΕ	Ν.ΕΥΒΟΙΑΣ	ΕΛΙΕΣ ΚΑΛΑΜΩΝ
ALFA SEEDS	Ν.ΛΑΡΙΣΗΣ	ΣΙΤΑΡΙ
ΑΣ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ	Ν.ΤΡΙΚΑΛΩΝ	ΣΙΤΑΡΙ & ΚΡΙΘΑΡΙ
AGROINVEST SA	Ν.ΑΤΤΙΚΗΣ	ΕΛΑΙΟΚΡΑΜΒΗ
ΟΥΖΟΥΝΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	Ν.ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΣΙΤΗΡΑ - ΨΥΧΑΝΘΗ
ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΗ ΑΕ	Ν.ΑΤΤΙΚΗΣ	ΣΙΤΑΡΙ
ΜΥΛΟΙ ΛΟΥΛΗ	Ν.ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΣΙΤΑΡΙ
ΚΙΚΙΖΑΣ ΑΒΕΕΤ	Ν.ΑΤΤΙΚΗΣ	ΣΙΤΑΡΙ
ΒΙΑΝΑΜΕ ΑΕ	Ν.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΑ
ΖΥΘΟΠΟΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ (ΒΕΡΓΙΝΑΣ)	Ν.ΡΟΔΟΠΗΣ	ΚΡΙΘΑΡΙ
ΑΦΟΙ ΤΡΟΥΠΗ ΟΕ	Ν.ΑΡΚΑΔΙΑΣ	ΣΤΑΦΥΛΙ ΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΜΟ
ΕΑΣ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ - ΡΕΑ	Ν.ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ & ΜΑΝΤΑΡΙΝΙΑ
Α & Γ ΜΑΥΡΟΜΑΤΗΣ ΟΕ	Ν.ΚΕΡΚΥΡΑΣ	ΚΟΥΜ-ΚΟΥΑΤ
ΑΦΟΙ ΧΡΥΣΑΝΙΔΗ ΑΕ	Ν.ΚΑΒΑΛΑΣ	ΣΤΑΦΥΛΙ - ΣΟΥΛΤΑΝΙΝΑ
ΑΣΦΕΔ ΠΡΕΣΠΩΝ ΠΕΛΕΚΑΝΟΣ	Ν.ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΦΑΣΟΛΙΑ
ΑΤΤΙΚΗ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΙΤΤΑΣ ΑΕΒΕ	Ν.ΑΤΤΙΚΗΣ	ΜΕΛΙ
ΒΙΟΚΗΠ ΑΕ	Ν.ΠΡΕΒΕΖΑΣ	ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ & ΑΚΤΙΝΙΔΙΑ

ΑΓΡΟΤΗΣ ΕΠΕ	Ν.ΛΑΡΙΣΗΣ	ΟΣΠΡΙΑ (ΡΕΒΥΘΙ & ΦΑΣΟΛΙ)
ΠΥΡΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ (συνεργάτης ΑΘΗΝΑΪΚΗΣ ΖΥΘΟΠΟΙΙΑΣ)	Ν.ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΚΡΙΘΑΡΙ
ΤΣΕΛΕΠΟΣ ΟΙΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΑΕ	Ν.ΑΡΚΑΔΙΑΣ	ΣΤΑΦΥΛΙ ΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΜΟ
ΜΠΑΤΖΙΛΗΣ & ΣΙΑ ΟΕ	Ν.ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΥΠΑΙΘΡΙΑ ΠΙΠΕΡΙΑ
ΑΣΠΙΣ Α.Ε.	Ν.ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	ΡΟΔΑΚΙΝΟ
ΜΠΕΓΚΑΣ ΑΕ	Ν.ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΡΥΖΙ
EUROSUD SA - MC CAIN	Ν.ΑΤΤΙΚΗΣ	ΠΑΤΑΤΑ
ΝΟΜΙΚΟΣ- ΚΩΠΑΪΣ Α.Ε.	Ν.ΑΤΤΙΚΗΣ	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΝΤΟΜΑΤΑ
ΑΣ ΧΑΛΑΣΤΡΑΣ	Ν.ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΡΥΖΙ
ΑΓΡΟΘΡΑΚΗ ΑΕ	Ν.ΞΑΝΘΗΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ
ΒΙΟΕΝΕΡΓΕΙΑ	Ν.ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΗΛΙΑΝΘΟΣ
ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ ΑΕ	Ν.ΧΑΛΚΙΔΑΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ
ΜΟΧΩΡΙΔΟΥ ΔΕΣΠΟΙΝΑ	Ν.ΔΡΑΜΑΣ	ΠΑΤΑΤΑ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ
ΞΗΡΑΝΤΗΡΙΑ ΒΙΣΑΛΤΙΑΣ ΕΠΕ	Ν.ΣΕΡΡΩΝ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ
ΘΕΣΓΗ	Ν.ΛΑΡΙΣΗΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ
ΑΣ ΚΑΜΠΟΥ	Ν.ΗΛΕΙΑΣ	ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ (ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ)
ΑΦΟΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗ Α.Ε	Ν.ΣΕΡΡΩΝ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ
ΤΕΡΖΗΣ ΑΕΒΕ	Ν.ΗΛΕΙΑΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ
ΔΙΚΟΣ ΟΒΕ	Ν.ΚΟΖΑΝΗΣ	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ
ΑΟΣ ΝΕΜΕΑΣ	Ν.ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	ΣΤΑΦΥΛΙ ΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΜΟ
ΚΡΥΣΤΑΛΛΙΔΗΣ ΣΚΟ	Ν.ΠΕΛΛΑΣ	ΡΟΔΑΚΙΝΟ
ΑΦΟΙ ΠΑΠΑΝΙΚΗΤΑ ΑΕ	Ν.ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑ ΕΛΙΑ
ΑΦΟΙ ΚΟΡΟΝΤΖΗ	Ν.ΗΛΕΙΑΣ	ΣΤΑΦΙΔΑ
ΕΛ.ΒΙ.Ζ. ΑΕ	Ν.ΗΜΑΘΙΑΣ	ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ
ΠΟΥΛΤΣΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	Ν.ΗΜΑΘΙΑΣ	ΜΗΛΑ ΚΙΚΥ
ΕΥΡΩΦΑΡΜ ΑΕ	Ν.ΗΜΑΘΙΑΣ	ΑΚΤΙΝΙΔΙΟ
ΡΑΝ ΑΓΡΟ	Ν.ΑΧΑΪΑΣ	ΣΤΑΦΙΔΑ
ΚΑΠΑ & ΣΙΓΜΑ ΒΑΜΑΒΚΟΥΡΓΙΑ ΑΒΕΕ	Ν.ΔΡΑΜΑΣ	ΒΑΜΒΑΚΙ
ΕΥΡΩΦΑΡΜ ΑΕ	Ν.ΗΜΑΘΙΑΣ	ΡΟΔΑΚΙΝΟ
ΚΟΥΡΕΛΑΣ	Ν.ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ	Ν.ΒΟΙΩΤΙΑΣ	ΚΡΕΜΜΥΔΙΑ
ΚΑΝΑΚΑΣ ΑΦΟΙ ΕΠΕ	Ν.ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΡΥΖΙ
ΒΑΜΒΑΚΟΥΡΓΙΑ ΒΟΙΩΤΙΑΣ Α.Ε.Β.Ε.	Ν.ΒΟΙΩΤΙΑΣ	ΒΑΜΒΑΚΙ
ΚΟΝΤΟΣ ΑΕ	Ν.ΕΥΒΟΙΑΣ	ΑΠΟΞΗΡΑΜΕΝΑ ΣΥΚΑ

ΚΟΛΥΜΠΑΡΙ Α.Ε.- ΜΙΧΕΛΑΚΗΣ Α.Ε.	Ν.ΧΑΝΙΩΝ	ΛΑΔΙ
ΘΕΣ ΓΗ (ΒΑΜΒΑΚΙ)	Ν.ΛΑΡΙΣΗΣ	ΒΑΜΒΑΚΙ
ΔΕΛΤΑ	Ν. ΑΤΤΙΚΗΣ	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ
ΑΡΝΑΟΥΤΕΛΗΣ	Ν.ΛΑΜΙΑΣ	ΡΥΖΙ
ΑGROIINVEST	Ν.ΚΟΖΑΝΗΣ	ΗΛΙΑΝΘΟΣ
ΑΓΡΙΑΝΙΔΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	Ν.ΣΕΡΡΩΝ	ΦΥΣΤΙΚΙ
Σ.ΚΕΧΡΗ & ΣΙΑ Ο.Ε.	Ν.ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΜΟ ΣΤΑΦΥΛΙ
STAFF COLOUR ENERGY SA- AGROIL	Ν.ΛΑΡΙΣΗΣ	ΗΛΙΑΝΘΟΣ
ΕΑΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	Ν.ΚΑΒΑΛΑΣ	ΚΑΛΑΜΠΟΚΙ
ΑΣ ΛΙΒΑΔΙΟΥ-ΒΟΣΚΟΣ	Ν.ΛΑΡΙΣΗΣ	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ
ΕΑΣ ΑΜΦΙΣΣΑΣ		ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑ ΕΛΙΑ
ΑΣ ΠΗΓΑΣΟΣ-7 GRAPES	Ν.ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	ΣΤΑΦΥΛΙ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΟ
ΨΑΡΡΑ ΑΒΕΕ	Ν.ΔΡΑΜΑΣ	ΠΙΠΕΡΙΑ ΦΛΩΡΙΝΗΣ
ΑΣ ΝΕΣΤΟΣ	Ν. ΚΑΒΑΛΑΣ	ΑΚΤΙΝΙΔΙΟ
ΡΟΔΟΠΗ ΑΙΓΟΠΡΟΒΕΙΟ	Ν. ΞΑΝΘΗΣ	ΑΙΓΟΠΡΟΒΕΙΟ
ΕΠΑΚ Α.Ε.	Ν.ΛΑΣΙΘΙΟΥ	ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑΚΑ
ΑΣ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ "ΚΑΜΙΡΟΣ"	Ν.ΛΑΣΙΘΙΟΥ	ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑΚΑ

Πίνακας 14- Συνεργασίες Τράπεζας Πειραιώς

11.3 Οι προβλέψεις της νέας ΚΑΠ

Βασική διαφορά με την προηγούμενη ΚΑΠ είναι ότι βάσει των προτάσεων της Κομισιόν θα γίνει αναδιανομή κονδυλίων ανάμεσα στα κράτη-μέλη, λόγω και των νέων χωρών, αλλά και ανακατανομή πόρων στο εσωτερικό κάθε κράτους-μέλους.

Η προσαύξηση κατά 25% της αξίας των δικαιωμάτων ενίσχυσης για μια πενταετία για τους αγρότες ηλικίας κάτω των 40 ετών. Η δέσμευση του 2% των κονδυλίων του Εθνικού μας Φακέλου για τους νέους αγρότες, που ισοδυναμεί με ένα ποσό της τάξης των 240 εκατ. ευρώ και είναι από τώρα «κλειδωμένο» για την είσοδο 16.000 νέων στο αγροτικό επάγγελμα μέσα στα επόμενα χρόνια. Ανέφερε ενδεικτικά πως, με την τελευταία προκήρυξη εντάχθηκαν πάνω από 11.000 και εντός του 2014 προγραμματίζεται η πληρωμή της πρώτης δόσης από το πριμ πρώτης εγκατάστασης που φτάνει μέχρι 20.000 ευρώ.

Η πρόβλεψη -για πρώτη φορά σε Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης- ειδικής χρηματοδότησης για την ίδρυση νέων και νεοφυών επιχειρήσεων, τα λεγόμενα start ups του αγροτοδιατροφικού τομέα

για τα οποία έχει εγκριθεί προϋπολογισμός 72 εκατ. ευρώ. Η χρηματοδότηση ίδρυσης 2.100 νέων μικρομεσαίων επιχειρήσεων, καθώς και η ίδρυση και ο εκσυγχρονισμός άλλων 4.500 επιχειρήσεων αγροτουρισμού, συνολικού προϋπολογισμού 370 εκατ. ευρώ.

Η υλοποίηση 7.500 περίπου νέων σχεδίων βελτίωσης αγροτικών εκμεταλλεύσεων, και η στήριξη της μεταποίησης αγροτικών προϊόντων με 340 νέα επενδυτικά σχέδια για την προσεχή 7ετία, συνολικού προϋπολογισμού 254 εκατ. ευρώ. Πέραν αυτών οι νέοι αγρότες ωφελούνται και έμμεσα από τις συνολικές αποφάσεις της ΚΑΠ, όπως για παράδειγμα με την αύξηση των ενισχύσεων που κατευθύνονται στον κτηνοτροφικό τομέα, στο 25% (όταν το υψηλότερο επίπεδο ενισχύσεων για την κτηνοτροφία δεν είχε ξεπεράσει ποτέ το 19%).

Έτσι, με τις προτάσεις της Κομισιόν, που θα συζητηθούν στις 20 Οκτωβρίου μεταξύ των υπουργών Γεωργίας των «27»:

- Παραμένει το βασικό καθεστώς ενιαίας ενίσχυσης, δηλαδή οι επιδοτήσεις που ανήκουν στον πυλώνα I. Η Ελλάδα φέρεται να χάνει 3,6% από τον πυλώνα I, ενώ ενδεχομένως να χάσει γύρω στο 9% από τον πυλώνα II, που αφορά γεωργο-περιβαλλοντικές ενισχύσεις. Οι επιδοτήσεις παραμένουν, αλλά θα υπολογίζονται με διαφορετικό τρόπο απ' ό,τι συνέβαινε μέχρι σήμερα.
- Ευνοούνται χώρες με μεγάλη επιφάνεια καλλιεργήσιμης γης, ενώ ψαλιδίζονται οι επιδοτήσεις σε ό,τι αφορά τα πολύ υψηλά κλιμάκια μεγαλοπαραγωγών, άνω των 150.000 —.
- Για την περίοδο 2014-2020, στα κοινοτικά προγράμματα, μέχρι νεωτέρας, ισχύει η ελληνική συμμετοχή, όπως και πριν από την κρίση, δηλαδή όχι 95% κοινοτική και 5% ελληνική, αλλά κατά κανόνα 75% κοινοτική συμμετοχή και 25% ελληνική.
- Καταργούνται τα Ιστορικά Δικαιώματα (ιστορικό μοντέλο). Πρόκειται για την πιο σημαντική θετική ανατροπή που φέρνει η νέα ΚΑΠ. Το απόλυτα άδικο καθεστώς να παίρνουν ενισχύσεις όσοι είχαν παραγωγή την τριετία που ορίστηκε ως περίοδος βάσης, 2000-2002. Καθώς υπήρχαν διαφορετικά Ιστορικά Δικαιώματα ανά ορισμένα προϊόντα (π.χ. καπνά, αιγοπρόβατα, χοίροι), τώρα το δικαίωμα μοιράζεται ανά στρέμμα, μικραίνοντας την ψαλίδα μεταξύ των παραγωγών.

- Απλοποιούνται οι διαδικασίες για μικροπαραγωγούς, που θα υφίστανται μικρότερους ελέγχους αλλά θα παίρνουν μία και μόνη κατ' αποκοπή ενίσχυση, δηλαδή ένα μικροποσό, ανάλογα με τον ορισμό που θα δώσει κάθε κράτος-μέλος στον μικροπαραγωγό (π.χ. καλλιεργητής 10 στρεμμάτων), ο οποίος θα γλιτώνει μεν τη γραφειοκρατία αλλά δεν θα μπορεί να ενταχθεί σε οποιοδήποτε άλλο πρόγραμμα του πυλώνα I.

11.3.1 Αντικίνητρα στους μικρούς

- Περισσότερο ευνοείται ο μεσαίος αγρότης με τη νέα ΚΑΠ, εκείνος που είναι νέος ή μικροκαλλιεργητής που θέλει να μεγαλώσει την επιχείρησή του. Λόγω γήρανσης του αγροτικού πληθυσμού, η Ε.Ε. με την πρόταση της Κομισιόν δίνει έως 2% των επιδοτήσεων που θα πάρει κάθε χώρα και διατηρεί το πρόγραμμα ενίσχυσης Νέων Αγροτών κάτω των 40 χρόνων για μια πενταετία.
- Η Ε.Ε. δίνει αντικίνητρα στους μικρούς παραγωγούς, εφόσον θέλουν να παραμένουν μικροί. Όμως δίνει τη δυνατότητα, αν θέλουν, να ενταχθούν στην ενίσχυση ανά στρέμμα, βελτιώνοντας το εισόδημά τους σταδιακά με ένταξη σε πράσινη γεωργία κ.ά.
- Τίθεται στη διακριτική ευχέρεια κάθε κράτους-μέλους να ορίσει ποιες περιοχές έχουν προβλήματα και θα πρέπει να ενισχυθούν περισσότερο. Έτσι, το δικαίωμα ανά στρέμμα δεν θα είναι ίδιο σε κάθε περιοχή, αλλά ανάλογα με τα κριτήρια που θα θέσει η χώρα μας (ορεινή, πεδινή, νησιωτική κ.ά.). Παραμένει το bonus για μειονεκτικές περιοχές (5%), το οποίο θα καθοριστεί πού θα δοθεί από κάθε κράτος-μέλος. Έτσι, ένας ελαιοκαλλιεργητής μπορεί να πάρει λιγότερα ή περισσότερα χρήματα επιδότησης ανά στρέμμα αν τα ελαιόδεντρά του είναι σε ορεινή ή πεδινή περιοχή της Κρήτης. Αυτό θα εξαρτηθεί από την εξειδίκευση των μέτρων στη χώρα μας.
- Το 48% τουλάχιστον του κοινοτικού προϋπολογισμού του πυλώνα I πάει στην ενίσχυση της γεωργίας ανά στρέμμα, ενώ το 30% σε περιβαλλοντικές δράσεις: διατήρηση μόνιμων βοσκοτόπων, αμειψισπορά, 7% σε οικολογικά στοχευμένα περιοχή (η οποία μπορεί να παίρνει τη μορφή της κλασικής αγρανάπαυσης είτε να περιέχει εδαφολογικά χαρακτηριστικά, π.χ. πεζούλες, τις οποίες πρέπει ν' αφήνει ο καλλιεργητής ελεύθερες για λόγους βιοποικιλότητας).
- Καταργείται η μονοκαλλιέργεια ως περιβαλλοντικά επιζήμια. Για παραγωγούς αροτραίων καλλιεργειών προβλέπεται ότι πρέπει να καλλιεργούν τρεις διαφορετικές καλλιέργειες

(π.χ. κριθάρι, βαμβάκι, καλαμπόκι), εκ των οποίων μία από τις 3 δεν μπορεί να υπερβαίνει το 70%. Παραμένει η συνδεδεμένη ενίσχυση στο βαμβάκι ως έχει, αλλά οι αγρότες οφείλουν να καλλιεργήσουν κατά 30% τουλάχιστον άλλες δύο καλλιέργειες, κάτι το οποίο σε μερικές περιπτώσεις συμβαίνει και σήμερα.

11.3.2 Επιδότηση καινοτομίας

- Επιδοτούνται καινοτόμες δράσεις, δηλαδή προώθηση συμπράξεων Δημοσίου-ιδιωτικού τομέα για οποιαδήποτε καινοτομία από ερευνητικά προγράμματα. Προβλέπεται η χορήγηση 5,1 δισ. ευρώ για έρευνα στο γεωργικό τομέα, που σήμερα είναι μόλις στο 1,9 δισ.
- Αναμένεται να τρέξουν και στην επόμενη περίοδο προγράμματα απονιτροποίησης, δάσωσης αγροτικών γαιών κ.ά., που προβλέπονται και τώρα από το πρόγραμμα Αλέξανδρος Μπαλτατζής.
- Καταργούνται απ' το 2015 οι ποσοστώσεις σε γάλα σκόνη, λυκίσκο που χρησιμοποιείται στην παρασκευή μπίρας, μεταξοσκώληκες και ζάχαρη, δηλαδή δεν υπάρχει πλαφόν στην παραγωγή. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τη χώρα μας διότι η Ελλάδα, παρότι έκλεισε σχεδόν τα εργοστάσιά τους, θα μπορεί να ξαναμπεί στην αγορά ζάχαρης γιατί οι τιμές είναι καλές, παρότι το ποσό δεν θα επιδοτείται.
- Μπορεί οποιοσδήποτε να καλλιεργήσει καπνά που τα ζητάει η αγορά αλλά δεν θα πάρει επιδότηση, π.χ. μασμά, βιρτζίνια κ.ά. Η καλλιέργεια καπνού δεν απαγορεύεται με τη νέα ΚΑΠ, αλλά ισχύει η απαγόρευση στην επιδότηση καπνού.
- Κάθε κράτος-μέλος οφείλει να διατηρεί ένα ποσό απ' αυτά που διανέμει η Κοινότητα για τη διαχείριση κινδύνου στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, δηλαδή καταστροφές κ.ά. Αυτός ο μηχανισμός εξαρτάται από τη χώρα μας πώς θα ενεργοποιηθεί και με ποιον τρόπο.

11.4 Ισολογισμοί Μισσιριάν Α.Ε.

ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ	Χρήσεις (σε χιλιάδες ευρώ)							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12-13	13-14
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ								
Πάγιο Ενεργητικό								
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	17.064,88	16.428,59	15.614,28	15.798,24	15.226,36	15.200,04	14.958,39	15.484,76
Ασώματες ακινητοποιήσεις	13,04	6,65	6,08	194,55	245,45	176,27	165,00	445,08
Προκαταβολές για κτήση παγίων	0,00	0,00	0,00	0,00	0,50	0,00	0,00	0,00
Άλλες επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες	179,76	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	9,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Διαθέσιμα προς πώληση χρημ/κα στοιχεία	0,00	528,60	642,00	154,14	131,55	130,80	207,16	527,80
Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	40,93	40,00	41,87	44,74	43,69	39,93	39,10	27,43
Σύνολο πάγιου ενεργητικού	17.307,61	17.003,83	16.304,23	16.191,67	15.647,55	15.547,04	15.369,65	16.485,07
Κυκλοφορούν ενεργητικό								
Αποθέματα εμπορευμάτων/προϊόντων	41.673,05	26.754,36	26.629,30	27.773,40	40.985,32	23.639,25	18.248,08	23.255,13
Πελάτες	5.300,96	10.439,06	11.205,01	7.975,06	9.861,45	5.130,39	9.002,74	5.305,59
Λοιπές απαιτήσεις	5.122,35	5.641,54	3.701,95	4.255,16	4.937,68	5.425,61	7.210,42	5.244,24
Χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου	1.197,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Διαθέσιμα	6.888,92	8.339,48	5.894,79	6.791,70	7.557,92	8.669,51	12.329,38	11.023,88
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού	60.182,38	51.174,44	47.431,06	46.795,31	63.342,37	42.864,76	46.790,62	44.828,84
Σύνολο ενεργητικού	77.489,99	68.178,28	63.735,28	62.986,98	78.989,92	58.411,80	62.160,27	61.313,91
ΠΑΘΗΤΙΚΟ								
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ								
Μετοχικό κεφάλαιο	9.087,69	9.087,69	9.087,69	9.523,61	9.523,61	9.523,61	9.523,61	9.523,61
Λοιπά αποθεματικά	1.652,40	1.284,94	1.422,75	1.168,61	1.478,26	1.149,72	1.162,45	1.526,40
Αποτελέσματα εις νέον	-1.211,18	-271,62	995,60	2.052,53	2.055,76	1.683,16	1.585,06	1.655,33
	9.528,91	10.101,00	11.506,04	12.744,75	13.057,63	12.356,48	12.271,12	12.705,33
Δικαιώματα μειοψηφίας/Μη ελέγχουσες συμμετοχές	1.369,86	1.978,33	2.573,77	2.811,02	2.977,13	3.391,41	3.642,56	3.785,41
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	10.898,77	12.079,33	14.079,80	15.555,78	16.034,76	15.747,89	15.913,68	16.490,74
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ								
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις/δάνεια	28.393,24	22.940,61	18.210,55	15.149,59	23.003,95	16.664,55	16.664,55	13.509,31

Επίδραση της Συμβολαιακής Γεωργίας στην Χρηματοοικονομική Διοίκηση των Επιχειρήσεων Τροφίμων

Υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	757,01	822,96	855,00	982,65	373,08	386,92	267,64	292,30
Λοιπές προβλέψεις	0,00	0,00	0,00	150,00	150,00	0,00	0,00	0,00
Επιχορηγήσεις	647,00	647,00	650,00	594,00	583,00	901,88	856,88	760,71
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	1.418,28	1.539,40	1.905,05	1.789,41	1.906,76	1.907,69	2.498,45	2.463,55
Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων	31.215,53	25.949,97	21.620,59	18.665,64	26.016,79	19.861,05	20.287,53	17.025,87
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις								
Τράπεζες, βραχυπρόθεσμα δάνεια	31.971,04	26.345,83	23.569,59	27.393,73	32.704,80	20.447,43	20.946,99	20.827,12
Προμηθευτές/Εμπορείς υποχρεώσεις	438,52	434,68	812,28	822,60	3.606,56	862,49	2.536,69	2.474,91
Επιχορηγήσεις	996,00	511,00	102,00	46,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	1.967,13	2.814,47	3.459,02	399,84	469,07	0,00	0,00	0,00
Λοιπές βραχ/σμες υποχρ. και δεδουλ. Έξοδα	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	110,32	1.080,08	625,08
Παράγωγα χρημ/κά προϊόντα	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	14,38
Μακρ/σμες υποχρ. πληρ. στην επόμ. χρήση	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.156,73	741,08	3.528,35
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος	3,00	43,00	92,00	103,39	157,93	225,89	654,21	327,46
Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων	35.375,69	30.148,97	28.034,89	28.765,57	36.938,37	22.802,86	25.959,06	27.797,31
Σύνολο υποχρεώσεων	66.591,22	56.098,94	49.655,48	47.431,21	62.955,15	42.663,91	46.246,59	44.823,17
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	77.489,99	68.178,28	63.735,28	62.986,98	78.989,92	58.411,80	62.160,27	61.313,91

Πίνακας 15 - Ισολογισμοί Μισσιριάν Α.Ε.

11.5 Ισολογισμοί – Ανάλυση κοινής βάσης

ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ	Χρήσε ις							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12-13	13-14
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ								
Πάγιο Ενεργητικό								
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	22,02 %	24,10 %	24,50 %	25,08 %	19,28 %	26,02 %	24,06 %	25,25 %
Ασώματες ακινητοποιήσεις	0,02%	0,01%	0,01%	0,31%	0,31%	0,30%	0,27%	0,73%
Προκαταβολές για κτήση παγίων	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Άλλες επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες	0,23%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Διαθέσιμα προς πώληση χρημ/κα στοιχεία	0,00%	0,78%	1,01%	0,24%	0,17%	0,22%	0,33%	0,86%
Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	0,05%	0,06%	0,07%	0,07%	0,06%	0,07%	0,06%	0,04%
Σύνολο πάγιου ενεργητικού	22,34 %	24,94 %	25,58 %	25,71 %	19,81 %	26,62 %	24,73 %	26,89 %
Κυκλοφορούν ενεργητικό								
Αποθέματα εμπορευμάτων/προϊόντων	53,78 %	39,24 %	41,78 %	44,09 %	51,89 %	40,47 %	29,36 %	37,93 %
Πελάτες	6,84%	15,31 %	17,58 %	12,66 %	12,48 %	8,78%	14,48 %	8,65%
Λοιπές απαιτήσεις	6,61%	8,27%	5,81%	6,76%	6,25%	9,29%	11,60 %	8,55%
Χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου	1,54%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Διαθέσιμα	8,89%	12,23 %	9,25%	10,78 %	9,57%	14,84 %	19,83 %	17,98 %
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού	77,66 %	75,06 %	74,42 %	74,29 %	80,19 %	73,38 %	75,27 %	73,11 %
Σύνολο ενεργητικού	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
ΠΑΘΗΤΙΚΟ								
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ								
Μετοχικό κεφάλαιο	11,73 %	13,33 %	14,26 %	15,12 %	12,06 %	16,30 %	15,32 %	15,53 %
Λοιπά αποθεματικά	2,13%	1,88%	2,23%	1,86%	1,87%	1,97%	1,87%	2,49%
Αποτελέσματα εις νέον	-1,56%	-0,40%	1,56%	3,26%	2,60%	2,88%	2,55%	2,70%
	12,30 %	14,82 %	18,05 %	20,23 %	16,53 %	21,15 %	19,74 %	20,72 %
Δικαιώματα μειοψηφίας/Μη ελέγχουσες συμμετοχές	1,77%	2,90%	4,04%	4,46%	3,77%	5,81%	5,86%	6,17%
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	14,06 %	17,72 %	22,09 %	24,70 %	20,30 %	26,96 %	25,60 %	26,90 %
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ								
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις/δάνεια	36,64 %	33,65 %	28,57 %	24,05 %	29,12 %	28,53 %	26,81 %	22,03 %
Υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	0,98%	1,21%	1,34%	1,56%	0,47%	0,66%	0,43%	0,48%
Λοιπές προβλέψεις	0,00%	0,00%	0,00%	0,24%	0,19%	0,00%	0,00%	0,00%
Επιχορηγήσεις	0,83%	0,95%	1,02%	0,94%	0,74%	1,54%	1,38%	1,24%
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	1,83%	2,26%	2,99%	2,84%	2,41%	3,27%	4,02%	4,02%

Επίδραση της Συμβολαιακής Γεωργίας στην Χρηματοοικονομική Διοίκηση των Επιχειρήσεων Τροφίμων

Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων	40,28 %	38,06 %	33,92 %	29,63 %	32,94 %	34,00 %	32,64 %	27,77 %
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Τράπεζες, βραχυπρόθεσμα δάνεια	41,26 %	38,64 %	36,98 %	43,49 %	41,40 %	35,01 %	33,70 %	33,97 %
Προμηθευτές/Εμπορίες υποχρεώσεις	0,57%	0,64%	1,27%	1,31%	4,57%	1,48%	4,08%	4,04%
Επιχορηγήσεις	1,29%	0,75%	0,16%	0,07%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	2,54%	4,13%	5,43%	0,63%	0,59%	0,00%	0,00%	0,00%
Λοιπές βραχ/σμες υποχρ. και δεδουλ. Έξοδα	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,19%	1,74%	1,02%
Παράγωγα χρημ/κά προϊόντα	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,02%
Μακρ/σμες υποχρ. πληρ. στην επόμ. χρήση	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,98%	1,19%	5,75%
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος	0,00%	0,06%	0,14%	0,16%	0,20%	0,39%	1,05%	0,53%
Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων	45,65 %	44,22 %	43,99 %	45,67 %	46,76 %	39,04 %	41,76 %	45,34 %
Σύνολο υποχρεώσεων	85,94 %	82,28 %	77,91 %	75,30 %	79,70 %	73,04 %	74,40 %	73,10 %
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Πίνακας 16 - Ισολογισμοί - Ανάλυση κοινής βάσης

11.6 Ισολογισμοί – Τάση δεικτών

ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ	Χρήσεις							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12-13	13-14
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ								
Πάγιο Ενεργητικό								
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	100%	96%	91%	93%	89%	89%	88%	91%
Ασώματες ακινητοποιήσεις	100%	51%	47%	1492%	1883%	1352%	1266%	3414%
Προκαταβολές για κτήση παγίων	0%	0%	0%	0%	50420%	0%	0%	0%
Άλλες επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Διαθέσιμα προς πώληση χρημ/κα στοιχεία	0%	52860115 %	64199686 %	15414030 %	13154744 %	13080179 %	20716321 %	52780041 %
Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	100%	98%	102%	109%	107%	98%	96%	67%
Σύνολο πάγιου ενεργητικού	100%	98%	94%	94%	90%	90%	89%	95%
Κυκλοφορούν ενεργητικό								
Αποθέματα εμπορευμάτων/προϊόντων	100%	64%	64%	67%	98%	57%	44%	56%
Πελάτες	100%	197%	211%	150%	186%	97%	170%	100%
Λοιπές απαιτήσεις	100%	110%	72%	83%	96%	106%	141%	102%
Χρεόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Διαθέσιμα	100%	121%	86%	99%	110%	126%	179%	160%

Επίδραση της Συμβολαιακής Γεωργίας στην Χρηματοοικονομική Διοίκηση των Επιχειρήσεων Τροφίμων

Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού	100%	85%	79%	78%	105%	71%	78%	74%
Σύνολο ενεργητικού	100%	88%	82%	81%	102%	75%	80%	79%
ΠΑΘΗΤΙΚΟ								
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ								
Μετοχικό κεφάλαιο	100%	100%	100%	105%	105%	105%	105%	105%
Λοιπά αποθεματικά	100%	78%	86%	71%	89%	70%	70%	92%
Αποτελέσματα εις νέον	100%	22%	-82%	-169%	-170%	-139%	-131%	-137%
	100%	106%	121%	134%	137%	130%	129%	133%
Δικαιώματα μειοψηφίας/Μη ελέγχουσες συμμετοχές	100%	144%	188%	205%	217%	248%	266%	276%
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	100%	111%	129%	143%	147%	144%	146%	151%
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ								
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις/δάνεια	100%	81%	64%	53%	81%	59%	59%	48%
Υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	100%	109%	113%	130%	49%	51%	35%	39%
Λοιπές προβλέψεις	0%	0%	0%	15000000 %	15000000 %	0%	0%	0%
Επιχορηγήσεις	100%	100%	100%	92%	90%	139%	132%	118%
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	100%	109%	134%	126%	134%	135%	176%	174%
Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων	100%	83%	69%	60%	83%	64%	65%	55%
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις								
Τράπεζες, βραχυπρόθεσμα δάνεια	100%	82%	74%	86%	102%	64%	66%	65%
Προμηθευτές/Εμπορικές υποχρεώσεις	100%	99%	185%	188%	822%	197%	578%	564%
Επιχορηγήσεις	100%	51%	10%	5%	0%	0%	0%	0%
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	100%	143%	176%	20%	24%	0%	0%	0%
Λοιπές βραχ/σμες υποχρ. και δεδουλ. Έξοδα	0%	0%	0%	0%	0%	11031589 %	108008298 %	62508289 %
Παράγωγα χρημ/κά προϊόντα	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1437757%
Μακρ/σμες υποχρ. πληρ. στην επόμ. χρήση	0%	0%	0%	0%	0%	115673211 %	74108414 %	352835281 %
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος	100%	1433%	3067%	3446%	5264%	7530%	21807%	10915%

Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων	100%	85%	79%	81%	104%	64%	73%	79%
Σύνολο υποχρεώσεων	100%	84%	75%	71%	95%	64%	69%	67%
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	100%	88%	82%	81%	102%	75%	80%	79%

Πίνακας 17 - Ισολογισμοί – Τάση δεικτών

11.7 Αποτελέσματα Χρήσης

Συνεχιζόμενες δραστηριότητες	Χρήσεις (σε χιλιάδες ευρώ)							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12-13	13-14
Έσοδα πωλήσεων	29.125,02	57.905,78	47.714,53	40.562,31	39.801,81	24.616,15	56.383,84	49.023,63
Κόστος Πωληθέντων	26.046,42	50.425,05	40.426,39	34.466,65	34.103,14	21.517,98	49.526,45	41.524,19
Μικτό Κέρδος	3.078,60	7.480,73	7.288,14	6.095,66	5.698,67	3.098,18	6.857,39	7.499,45
Άλλα λειτουργικά έσοδα	1.076,10	2.143,26	1.559,77	2.005,57	1.985,82	664,37	1.211,47	916,70
	4.154,70	9.623,99	8.847,91	8.101,22	7.684,49	3.762,54	8.068,86	8.416,15
Έξοδα Διοίκησης	1.300,14	1.480,35	1.658,16	1.937,85	1.506,90	838,91	1.592,43	2.323,32
Έξοδα διάθεσης	1.455,41	1.944,52	1.824,46	1.635,29	1.893,63	1.217,12	1.132,69	1.186,16
Έξοδα λειτουργίας ερευνών-ανάπτυξης	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	116,12
Καθαρές ζημιές από συναλλαγματικές διαφορές	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	150,11	290,83
Άλλα λειτουργικά έξοδα	611,49	408,26	499,16	482,65	440,47	375,97	0,00	0,00
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδος)	787,66	5.790,87	4.866,14	4.045,43	3.843,49	1.330,55	5.193,63	4.499,72
Πιστωτικοί Τόκοι/Χρηματοοικονο μικά έσοδα	210,44	295,76	88,03	133,98	158,30	96,47	445,53	919,88
Χρεωστικοί Τόκοι/Χρηματοοικονο μικά έξοδα	1.104,37	3.943,51	2.694,85	2.673,11	3.709,07	2.072,65	4.189,41	4.490,08
Μείωση αξίας επενδύσεων σε συγγενή εταιρεία	0,00	328,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Υποτίμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	0,00	111,08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Αποτελέσματα από διαθέσιμα για πώληση και διακρατούμενες ως την λήξη επενδύσεις	0,00	0,00	106,52	57,28	4,06	-4,29	0,00	0,00
Αποτελέσματα (ζημιές) προ φόρων	-106,27	1.703,78	2.365,83	1.563,60	296,78	-649,93	1.449,75	929,52
Φόρος εισοδήματος	72,72	-191,13	-465,91	-174,15	-248,08	22,50	-1.141,82	-321,20
Αποτελέσματα (κέρδη/ζημιές) μετά από φόρους	-33,55	1.512,66	1.899,92	1.389,44	48,70	-627,43	307,93	608,32
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Λοιπά έσοδα/έξοδα μετά από φόρους	0,00	0,00	93,95	-109,49	-80,20	11,03	3,39	119,05
Συνολικά έσοδα/έξοδα μετά από φόρους	-33,55	1.512,66	1.993,87	1.279,95	-31,50	-616,40	311,32	727,38
Κέρδη/(Ζημιές) χρήσεως αποδιδόμενες σε:								
Μετόχους της μητρικής	101,38	921,52	1.307,72	1.055,37	-98,19	-475,69	-88,75	315,16
Μη ελέγχουσες συμμετοχές/Δικαιώματα μειοψηφίας	-134,93	591,14	592,21	334,07	146,89	-151,74	396,68	293,17
	-33,55	1.512,66	1.899,92	1.389,44	48,70	-627,43	307,93	608,32

Πίνακας 18 - Αποτελέσματα Χρήσης

11.8 Αποτελέσματα Χρήσης – Ανάλυση κοινής βάσης

Συνεχιζόμενες δραστηριότητες	Χρήσεις							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12-13	13-14
Έσοδα πωλήσεων	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Κόστος Πωληθέντων	89,43%	87,08%	84,73%	84,97%	85,68%	87,41%	87,84%	84,70%
Μικτό Κέρδος	10,57%	12,92%	15,27%	15,03%	14,32%	12,59%	12,16%	15,30%
Άλλα λειτουργικά έσοδα	3,69%	3,70%	3,27%	4,94%	4,99%	2,70%	2,15%	1,87%
	14,27%	16,62%	18,54%	19,97%	19,31%	15,28%	14,31%	17,17%
Έξοδα Διοίκησης	4,46%	2,56%	3,48%	4,78%	3,79%	3,41%	2,82%	4,74%
Έξοδα διάθεσης	5,00%	3,36%	3,82%	4,03%	4,76%	4,94%	2,01%	2,42%
Έξοδα λειτουργίας ερευνών-ανάπτυξης	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,24%
Καθαρές ζημιές από συναλλαγματικές διαφορές	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,27%	0,59%
Άλλα λειτουργικά έξοδα	2,10%	0,71%	1,05%	1,19%	1,11%	1,53%	0,00%	0,00%
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδος)	2,70%	10,00%	10,20%	9,97%	9,66%	5,41%	9,21%	9,18%
Πιστωτικοί Τόκοι/Χρηματοοικονομικά έσοδα	0,72%	0,51%	0,18%	0,33%	0,40%	0,39%	0,79%	1,88%
Χρεωστικοί Τόκοι/Χρηματοοικονομικά έξοδα	3,79%	6,81%	5,65%	6,59%	9,32%	8,42%	7,43%	9,16%

Επίδραση της Συμβολαιακής Γεωργίας στην Χρηματοοικονομική Διοίκηση των Επιχειρήσεων Τροφίμων

Μείωση αξίας επενδύσεων σε συγγενή εταιρεία	0,00%	0,57%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Υποτίμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	0,00%	0,19%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Αποτελέσματα από διαθέσιμα για πώληση και διακρατούμενα ως την λήξη επενδύσεις	0,00%	0,00%	0,22%	0,14%	0,01%	-0,02%	0,00%	0,00%
Αποτελέσματα (ζημιές) προ φόρων	-0,36%	2,94%	4,96%	3,85%	0,75%	-2,64%	2,57%	1,90%
Φόρος εισοδήματος	0,25%	-0,33%	-0,98%	-0,43%	-0,62%	0,09%	-2,03%	-0,66%
Αποτελέσματα (κέρδη/ζημιές) μετά από φόρους	-0,12%	2,61%	3,98%	3,43%	0,12%	-2,55%	0,55%	1,24%
Λοιπά έσοδα/έξοδα μετά από φόρους	0,00%	0,00%	0,20%	-0,27%	-0,20%	0,04%	0,01%	0,24%
Συνολικά έσοδα/έξοδα μετά από φόρους	-0,12%	2,61%	4,18%	3,16%	-0,08%	-2,50%	0,55%	1,48%
Κέρδη/(Ζημιές) χρήσεως αποδιδόμενες σε:	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Μετόχους της μητρικής	0,35%	1,59%	2,74%	2,60%	-0,25%	-1,93%	-0,16%	0,64%
Μη ελέγχουσες συμμετοχές/Δικαιώματα μειοψηφίας	-0,46%	1,02%	1,24%	0,82%	0,37%	-0,62%	0,70%	0,60%
	-0,12%	2,61%	3,98%	3,43%	0,12%	-2,55%	0,55%	1,24%

Πίνακας 19 - Αποτελέσματα Χρήσης – Ανάλυση κοινής βάσης

11.9 Κατάσταση Χρήσης – Ανάλυση τάσης δεικτών

Συνεχιζόμενες δραστηριότητες	Χρήσεις							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012-2013	2013-2014
Έσοδα πωλήσεων	100%	199%	164%	139%	137%	85%	194%	168%
Κόστος Πωληθέντων	100%	194%	155%	132%	131%	83%	190%	159%
Μικτό Κέρδος	100%	243%	237%	198%	185%	101%	223%	244%
Άλλα λειτουργικά έσοδα	100%	199%	145%	186%	185%	62%	113%	85%
	100%	232%	213%	195%	185%	91%	194%	203%
Έξοδα Διοίκησης	100%	114%	128%	149%	116%	65%	122%	179%
Έξοδα διάθεσης	100%	134%	125%	112%	130%	84%	78%	81%

Επίδραση της Συμβολαιακής Γεωργίας στην Χρηματοοικονομική Διοίκηση των Επιχειρήσεων Τροφίμων

Έξοδα λειτουργίας ερευνών-ανάπτυξης	100%	134%	125%	112%	130%	84%	78%	81%
Καθαρές ζημιές από συναλλαγματικές διαφορές	0%	0%	0%	0%	0%	0%	15010545 %	29083007 %
Άλλα λειτουργικά έξοδα	100%	67%	82%	79%	72%	61%	0%	0%
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδος)	100%	735%	618%	514%	488%	169%	659%	571%
Πιστωτικοί Τόκοι/Χρηματοοικονομικά έσοδα	100%	141%	42%	64%	75%	46%	212%	437%
Χρεωστικοί Τόκοι/Χρηματοοικονομικά έξοδα	100%	357%	244%	242%	336%	188%	379%	407%
Μείωση αξίας επενδύσεων σε συγγενή εταιρεία	0%	32825369 %	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Υποτίμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	0%	11108274 %	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Αποτελέσματα από διαθέσιμα για πώληση και διακρατούμενα ως την λήξη επενδύσεις	0%	0%	10651985 %	5728438 %	405790%	-429052%	0%	0%
Αποτελέσματα (ζημιές) προ φόρων	100%	-1603%	-2226%	-1471%	-279%	612%	-1364%	-875%
Φόρος εισοδήματος	100%	-263%	-641%	-239%	-341%	31%	-1570%	-442%
Αποτελέσματα (κέρδη/ζημιές) μετά από φόρους	100%	-4508%	-5663%	-4141%	-145%	1870%	-918%	-1813%
Λοιπά έσοδα/έξοδα μετά από φόρους	0%	0%	9394930 %	10948840 %	8019834 %	1103100 %	339282%	11905455 %
Συνολικά έσοδα/έξοδα μετά από φόρους	100%	-4508%	-5943%	-3815%	94%	1837%	-928%	-2168%
Κέρδη/(Ζημιές) χρήσεως αποδιδόμενες σε:								
Μετόχους της μητρικής	100%	909%	1290%	1041%	-97%	-469%	-88%	311%
Μη ελέγχουσες συμμετοχές/Δικαιώματα μειοψηφίας	100%	-438%	-439%	-248%	-109%	112%	-294%	-217%
	100%	-4508%	-5663%	-4141%	-145%	1870%	-918%	-1813%

Πίνακας 20 - Κατάσταση Χρήσης – Ανάλυση τάσης δεικτών

11.10 Αριθμοδείκτες

	Χρήσεις							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12-13	13-14
Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας								
Συνολική Αποδοτικότητα	-0,04	2,22	3,13	2,03	-0,04	-1,06	0,50	1,19
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων	-0,31	12,52	14,16	8,23	-0,20	-3,91	1,96	4,41
Αριθμοδείκτες Περιθωρίου Κέρδους								
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	-0,36	2,4	4,96	3,85	0,75	-2,6	2,57	1,90

Επίδραση της Συμβολαιακής Γεωργίας στην Χρηματοοικονομική Διοίκηση των Επιχειρήσεων Τροφίμων

Μικτό Περιθώριο Κέρδους	-0,12	2,61	4,18	3,6%	-0,0	-2,50	0,55	1,48
Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας								
Συνολική Κυκλοφοριακή Ταχύτητα (φορές)	0,38	0,85	0,75	0,64	0,50	0,84	0,91	0,80
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Παγίου Ενεργ. (φορές)	1,68	3,41	2,93	2,51	2,54	3,17	3,67	2,97
Κυκλοφ. Ταχύτητα Κυκλοφορούντος Ενεργ. (φορές)	0,48	1,13	1,01	0,87	0,63	1,15	1,21	1,09
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων (φορές)	0,70	2,16	1,79	1,46	0,97	1,04	3,09	2,11
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Απαιτήσεων (φορές)	5,49	5,55	4,26	5,09	4,04	4,80	6,26	9,24
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Διαθεσίμων (φορές)	4,23	6,94	8,09	5,97	5,27	2,84	4,57	4,45
Αριθμοδείκτες Αποτελεσματικότητας								
Μέση Διάρκεια Επένδυσης σε Αποθέματα (μέρες)	522,25	168,64	203,71	249,92	375,85	175,26	118,13	173,14
Μέση Διάρκεια Είσπραξης Απαιτήσεων (μέρες)	66,43	65,80	85,71	71,76	90,43	38,04	58,28	39,50
Μέση Διάρκεια Πληρωμής Υποχρεώσεων (μέρες)	495,74	218,23	253,12	304,63	395,34	193,40	191,31	244,34
Αριθμοδείκτες Ρευστότητας								
Τρέχουσα Ρευστότητα (φορές)	1,70	1,70	1,69	1,63	1,71	1,88	1,80	1,61
Άμεση Ρευστότητα (φορές)	0,52	0,81	0,74	0,66	0,61	0,84	1,10	0,78
Αριθμοδείκτες Δανειακής Επιβάρυνσης								
Ξένα Κεφάλαια/ Ίδια Κεφάλαια (%)	6,11	4,64	3,53	3,05	3,93	2,71	2,91	2,72
Ξένα Μακροπρόθ. Κεφάλαια/ Απασχληθέντα (%)	0,40	0,38	0,34	0,30	0,33	0,34	0,33	0,28
Αριθμοδείκτες Κάλυψης Τόκων & Μερισμάτων								
Κάλυψη Τόκων (φορές)	0,71	1,47	1,81	1,51	1,04	0,64	1,24	1,00
Κάλυψη Μερισμάτων (φορές)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Αριθμοδείκτες Παγιοποίησης Περιουσίας								
Πάγιο Ενεργ. / Κυκλοφορούν (φορές)	0,29	0,33	0,34	0,35	0,25	0,36	0,33	0,37
Πάγιο Ενεργ./ Σύνολο Ενεργ. (φορές)	0,22	0,25	0,26	0,26	0,20	0,27	0,25	0,27
Αριθμοδείκτες Χρηματοδότησης Ενεργητικού								
Απασχληθέντα Κεφάλαια/ Πάγιο Ενεργ. (φορές)	4,48	4,01	3,91	3,89	5,05	3,76	4,04	3,72
Ίδια Κεφάλαια/ Πάγιο Ενεργ. (φορές)	0,14	0,18	0,22	0,25	0,20	0,27	0,26	0,27
Καθαρό Κεφάλαιο Κίνησης/ Κυκλοφορούν	0,52	0,51	0,46	0,40	0,41	0,46	0,43	0,38

Πίνακας 21 - Αριθμοδείκτες

12 Αναφορές

12.1 Ηλεκτρονικά Άρθρα

- <http://syntono.com/simvoleaki-georgia/>
- http://www.excelixi.org/el/Knowledge-Base/Agro/Symvolaiaki_Georgia_Atenizontas_to_Mellon
- <http://archaeopteryx.gr.blogspot.gr/>
- <http://www.fortunegreece.com/article/telos-stin-anarchia-tou-protogenous-tomea/>
- <http://www.rizospastis.gr/story.do?id=8207871>
- <http://www.amanivoice-chios.gr>
- <http://www.paragogi.net/3931/ston-xoro-ths-symvolaiakhs-kai-h-ethnikh-trapeza>
- <http://www.paragogi.net/1430/anadromh-sthn-istoria-toy-kapnoy-sthn-ellada>
- <http://www.helexpo.gr/default.aspx?lang=el-GR&loc=1&&page=2608&newsid=1272>
- <http://www.reporter.gr/Eidhseis/Epicheirhseis/244079-Symbolaiakh-Gewrgia-Polyethnikes-poy-agkazaroy-n-thn-prwtogenh-paragwgh-Prwtergaths-omws-einai-ellhnikh-etaireia?tmpl=component&print=1>
- <http://responsibeerity.gr/category/programma-symvolaiakis-kalliergeias-krithariou/?age-verified=fa26a121fb>
- http://www.agrohunter.gr/el/simvolaiaki_georgia
- <http://www.economist.gr/index.php/2012-02-09-10-57-23/23-2008-07-02-15-56-03/17347-symvolaiaki-georgia-gia-dimosia-esoda>
- <http://docplayer.gr/572208-Epi-gis-symvolaiaki-georgia-kai-ktinotrofia-eggyimeno-eisodima-gia-ton-agroti.html>
- <http://www.greekmoney.gr/index.php/permalink/121458.html>
- <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=732969>
- <http://www.businessenergy.gr/articlenews/>
- <http://www.asmesis.gr/Ektath>
- <http://www.kathimerini.gr/803310/article/oikonomia/epixeirhseis/symvolaiakh-gewrgia-sta-viologika-opwrokhpeytika>
- <http://www.logecon.gr/?p=594>
- http://www.metal.ntua.gr/uploads/3469/423/Isologismos-arithmodeiktas_2013.pdf

- <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2009/NtouslouEleftheria/attached-document-1260521365-248792-23408/ntouslou.pdf>
- <http://www.anexartitos.gr/trapeza-peiraios-missirian-a-e-symvolaiaki-georgia-me-serraiouy-kapnokalliergites/>
- <http://www.piraeusbank.gr/el/agrotos/agrotika-nea-enimerosi/nea/agro-news-list/missirian-sa>
- <http://www.globalsustain.org/en/story/9224>
- http://195.251.240.254:8080/bitstream/handle/10184/5947/Mixahilidis_Nikhtopoulos.pdf?sequence=4
- <http://www.fpress.gr/trapezes/item/16556-dyo-nea-programmata-symvolaiakis-georgias-apo-peiraios>
- <http://www.euro2day.gr/news/enterprises/article/1255224/kainotomia-kai-sthn-kapnokalliergeia.html>
- <http://www.agronews.gr/business/istoriko-arheio/arthro/89722/oi-aionioi-latreis-tou-kapnou-me-aroma-anatolis/>
- <http://www.xronos.gr/detail.php?ID=94324>
- <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=318284>
- <http://www.agronews.gr/ekmetaleuseis/vamvaki-kai-viomihanika-futa/arthro/101887/densvise-akoma-o-kapnos-sti-nea-kap/>
- <http://xronos.gr/detail.php?ID=89767>
- Ιστορία του Ελληνικού Τσιγάρου, Ελληνικό Λογοτεχνικό Ιστορικό Αρχείο, 1997)
- <http://tsigaro.webnode.gr/%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%80%CF%84%CF%8E%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/>
- <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=493871>
- <http://digilib.lib.unipi.gr/dspace/bitstream/unipi/2400/1/Zitrou.pdf>
- <http://www.inr.gr/?p=a46>
- <http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=117657>
- <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/acfi/2014/AnastasakiEleni/attached-document-1410508235-687735-21923/AnastasakiEleni2014.pdf>
-

12.2 Πτυχιακές Εργασίες

- «Η συμβολαιακή γεωργία του καπνού στον Νομό Σερρών και της ελαιοκράμβης στο Νομό Κιλκίς», ΠΑΠΛΙΑΚΑΣ Άγγελος – ΦΥΤΑΝΙΔΗΣ Θεόδωρος, Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης, Σχολή ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ, Τμήμα ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ, Θεσσαλονίκη, 2011
- «Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων», ΚΟΤΣΙΦΑΚΗΣ Αλέξανδρος – ΤΟΥΠΑΚΗ Αικατερίνη, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης, Σχολή ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, Τμήμα ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ, Ηράκλειο Κρήτης, 2012
- Χρηματοοικονομική Λογιστικών Καταστάσεων, Αθήνα, 2008
- «Χρηματοοικονομική Ανάλυση Εταιρειών Κλάδου Real Estate – Ανάπτυξης Ακινήτων», Ιωάννα Γ. Γέραλη, Διοίκηση Επιχειρήσεων – Διοίκηση Τουρισμού, Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ, Αθήνα, 2008
- «Συμβολαιακή Γεωργία: νέα δυναμική ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας ή νέα χρηματοδοτική μορφή προς ενδυνάμωση της γεωργικής οικονομίας;», ΤΙΓΚΑΣ Πέτρος, ΑΠΘ, Σχολή ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ, ΔΑΣΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, Τμήμα ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ, Θεσσαλονίκη, 2014
- «Η συμβολαιακή γεωργία της ροδιάς στο Νομό Κιλκίς: κόστος και οικονομικά αποτελέσματα», ΚΡΑΝΤΑ Αργυρώ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Σχολή ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ, Τμήμα ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, Θεσσαλονίκη, 2013
- «Σύνοψη των κυριότερων μεθόδων αποτίμησης της αξίας επιχειρήσεων: παρουσίαση των μεθόδων αποτίμησης, αναφορά των πεδίων εφαρμογής και των νέων περιορισμών τους και συγκριτική ανάλυση των αποτελεσμάτων τους», ΒΑΡΔΑΚΗ Μαρία, Τμήμα ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, ΠΑΠΕΙ, Πειραιάς, 2007

12.3 Ξένη Βιβλιογραφία και Ηλεκτρονικά Άρθρα

- Jason R.V. Franken, Joost M.E. Pennings, «What Drives How Much Crop Producers Sell in Spot, Forward, and Futures Markets, Agricultural & Applied Economics Association, AAEA & ACCI Joint Annual Meeting, Milwaukee, Wisconsin, July 26-29, 2009
- DOUGLAS W. ALLEN and DEAN LUECK, «THE NATURE OF THE FARM», Journal of Law and Economics, vol.XLI (October 1998),

- DOUGLAS W. ALLEN AND DEAN LUECK, «CUSTOMS AND INCENTIVES IN CONTRACTS», Amer. J. Agr. Econ. 91(4) (November 2009): 880–894. Copyright 2009 Agricultural and Applied Economics Association
- Douglas W. Allen and Dean Lueck, “The Role of Risk in Contract Choice”, Oxford University Press, 2009
- Peter Bogetoft and Henrik Ballebye Olesen, “Ten rules of thumb in contract design: lessons from Danish agriculture”, European Review of Agricultural Economics, Vol 29(2) (2002), pp. 185-204
- Ola Kvaløy, “Self-enforcing contracts in agriculture”, European Review of Agricultural Economics, Vol 33(1) (2006), pp. 73-92
- Rimjhim M. Aggarwal, “Role of risk sharing and transaction costs in contract choice: Theory and evidence from groundwater contracts”, Journal of Economic Behavior & Organization Vol. 63 (2007) 475–496
- Svein Ole Borgen, Agnar Hegrenes, “How Can Transaction Cost Economics Add to the Understanding of New Contractual Formats in the Norwegian Agri-food System?” Norwegian Agricultural Economics Research Institute, Oslo, 2005
- «Contract Farming in Developing Countries - A Review», Martin PROWSE, Institute of Development Policy and Management, University of Antwerp, February 2012
- «Equity and Efficiency in Contract Farming Schemes: The Experience of Agricultural tree Crops» (Working Paper 139), Pari Baumann, Overseas Development Institute, London, October 2000
- «Contract farming handbook: A practical guide for linking small-scale producers and buyers through business model innovation», Published by GIZ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit)
- <http://makingtheconnection.cta.int/sites/default/files/Contract-Farming-Introduction.pdf>
- <http://esse-community.eu/articles/contract-farming-in-greece/>
- <http://www.icco-international.com/int/linkservid/B1C3E193-FB11-C094-CD2ECD7505D9CC98/showMeta/0/>
- http://www.bidwells.co.uk/files/2313/5098/9420/Contract_Farming_Data_Summer_2012.pdf
- <http://www.fao.org/docrep/004/y0937e/y0937e05.htm>

- http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/contract_farming/presentations/Contract_farming_van_Gent.pdf
- http://www.ruralfinance.org/fileadmin/templates/rflc/documents/1126181509491_Contract_farming___partnerships_for_growth.pdf
- http://www.global.ucsb.edu/punjab/12.2_Singh.pdf
- <http://www.adb.org/sites/default/files/publication/156751/adbi-dp112.pdf>
- <http://www.fao.org/docrep/004/y0937e/y0937e03.htm>
- <http://library.fes.de/fulltext/bueros/simbabwe/01175toc.htm>

12.4 Άλλες Πηγές

- «Συνδέοντας τους γεωργούς με τις αγορές: η συμβολή των γεωργικών συνεταιρισμών και της συμβολαιακής γεωργίας», Αναστάσιος Μιχαηλίδης - Παναγιώτα Σεργάκη - Αναστάσιος Σέμος, 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο AGROTICA (1-2 Φεβρουαρίου, 2014)
- «Οι Συνέπειες της Κρίσης στους διαφόρους Κλάδους της Ελληνικής Οικονομίας», Διεύθυνση Οικονομικών Κλαδικών Μελετών, Κλαδική Ανάλυση – Μελέτη της ICAP Group, Ιούλιος 2014

